

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง
ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
กลุ่ม SET 100

Determinants on Risk Management Disclosure of
Listed Companies in the Stock Exchange
of Thailand in the SET 100 Group

จันทมนี หนูใหม่

Jantamane Noomai

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Accountancy

Prince of Songkla University

2563

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง
ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
กลุ่ม SET 100

Determinants on Risk Management Disclosure of
Listed Companies in the Stock Exchange
of Thailand in the SET 100 Group

จันทมนี หนูใหม่

Jantamane Noomai

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Accountancy
Prince of Songkla University

2563

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่
จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100

ผู้เขียน ลิบเอกหญิงจันทมณี หนูใหม่
สาขาวิชา บัญชี

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....

(ดร.บุญทริกา ใจกระจ่าง)

.....ประธานกรรมการ

(ดร.ศิรดา นวลประดิษฐ์)

.....กรรมการ

(ดร.บุญทริกา ใจกระจ่าง)

.....กรรมการ

(ดร.มัทนชัย สุทธิพันธุ์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต

.....

(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งแสง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มี
ส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ

(ดร.บุญทริกา ใจกระจ่าง)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ

(สิบเอกหญิงจันทฉวี หนูใหม่)

นักศึกษา

(4)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ

(สิบเอกหญิงจันทณี หนูใหม่)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100
ผู้เขียน	สิบเอกหญิงจันทมณี หนูใหม่
สาขาวิชา	บัญชี
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง และเพื่อทดสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง ตามกรอบแนวคิด COSO ERM 2017 ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 88 บริษัท ใน 7 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ เกษตรและอุตสาหกรรม ทรัพยากร เทคโนโลยี ธุรกิจการเงิน บริการ สินค้าอุตสาหกรรม และอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง รวบรวมข้อมูลโดยกระดาศทำ การดัชนีระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงประกอบด้วย 5 หมวดใหญ่ และ 20 หมวดย่อย รวบรวมข้อมูลจากหมายเหตุประกอบงบการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) รายงานประจำปี (Annual Report) ปี 2559 -2560 ประมวลผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ผลการศึกษาพบว่า ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทกลุ่ม SET 100 มีค่าเฉลี่ยรวม 70.95 คะแนน อยู่ในระดับดี ผลการทดสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง พบว่า โครงสร้างเงินทุนมีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ บริษัทที่ประยุกต์ใช้ COSO และ COSO ERM 2004 จะมีระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงน้อยกว่า COSO ERM 2017 (\bar{x} = 70.02 และ \bar{x} = 86.33 ตามลำดับ) ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแตกต่างกันตามของอุตสาหกรรม คือ กลุ่มธุรกิจการเงิน (\bar{x} = 5.30) และกลุ่มบริการ (\bar{x} = 3.90)

คำสำคัญ: ปัจจัย, การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง, บริษัทกลุ่ม SET 100, ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Thesis Title	Determinants on Risk Management Disclosure of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand in SET 100 Group
Author	Sgt. Jantamanee Noomai
Major Program	Accountancy
Academic Year	2019

ABSTRACT

This research purpose was to investigate and level of risk management information disclosure. And to test the factors that influence the level of disclosure of risk management According to COSO ERM 2017 of the SET 100 listed in the Stock Exchange of Thailand. Investigated companies were 88 companies categorized within seven industries: Agriculture and agribusiness, resource, technology, finance, service, industrial products, and real estate and construction. Data of risk management disclosure were collected via the Disclosure Index Scoring Sheet, including five main categories and 20 sub-categories from the notes to financial statements Annual Registration Statement (56-1) Annual Report (2016-2018). Descriptive Statistics and Inferential Statistic used for data analysis. Results showed that an average score of risk management disclosure of all company was 70.95 points, classified in a good level. The measured by factors affecting the risk management disclosure level revealed that the capital structure had a significant positive influence on the level of risk management information disclosure. Companies that applied COSO and COSO ERM 2004 will have lower risk management disclosure levels than COSO ERM 2017 (\bar{x} =70.02 and \bar{x} =86.33 respectively). Risk management disclosure levels vary by industry, namely the financial business group (\bar{x} = 5.30) and service group (\bar{x} = 3.90).

Keywords: Factors, Risk management Disclosures and the Stock Exchange of Thailand

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ ดร.บุญทริกา ใจกระจ่าง ซึ่งได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาและคำแนะนำ แก้ไขและตรวจงาน ข้อบกพร่องต่างๆ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลงด้วยดี

ขอกราบพระคุณ ดร.ศิริดา นวลประดิษฐ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร.มัทนชัย สุทธิพันธุ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ในความกรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ เพื่อการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านและคณาจารย์หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต และคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตั้งแต่การศึกษาขั้นต้น มาจนถึงปัจจุบัน

และที่ขาดไม่ได้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณพ่อแม่ ที่สอนให้มีความอดทน ซึ่งทำให้ข้าพเจ้ามีความพากเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค รวมถึงหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงานที่ได้ให้การดูแลช่วยเหลือ และสนับสนุนทุกเรื่อง

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ขออภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

จันทมณี หนูใหม่

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(5)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(6)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.5 ขอบเขตการวิจัย	4
1.6 นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	7
2.2 ทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย	16
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีต	17
2.4 สมมุติฐานการศึกษา	21
2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย	27
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	
3.1 รูปแบบการวิจัย	29
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
3.4 เก็บรวบรวมข้อมูลและตัวแปรที่ศึกษา	32
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	37

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	39
4.2 สถิติเชิงพรรณนาแสดงระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	43
4.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	54
4.4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	59
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 บทสรุปและการอภิปรายผลการศึกษา	63
5.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	68
5.3 ข้อจำกัดในการศึกษา	69
5.4 ข้อเสนอแนะงานวิจัยในอนาคต	69
บรรณานุกรม	70
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายชื่อบริษัทจดทะเบียนของกลุ่มตัวอย่าง	76
ภาคผนวก ข กระดาษทำการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	81
ภาคผนวก ค คำอธิบายแบบเก็บข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	86
ภาคผนวก ง การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA)	90
ภาคผนวก ช การเผยแพร่ผลงาน	91
ประวัติผู้วิจัย	107

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 2.1	เปรียบเทียบความแตกต่างของ COSO-ERM 2004 และ COSO ERM 2017	13
ตารางที่ 3.1	กลุ่มตัวอย่างของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	30
ตารางที่ 3.2	ความหมายและการวัดค่าตัวแปร	35
ตารางที่ 3.3	แสดงรายละเอียดสมมติฐานและสถิติที่ใช้ทดสอบ	38
ตารางที่ 4.1	สถิติพรรณนาของตัวแปรทั้งหมดในการวิจัย	42
ตารางที่ 4.2	การประยุกต์ใช้การเปิดเผยข้อมูลการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยง แยกรายอุตสาหกรรม	45
ตารางที่ 4.3	ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแยกตามอุตสาหกรรม	46
ตารางที่ 4.4	การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นแยกตามอุตสาหกรรม	47
ตารางที่ 4.5	การถือหุ้นโดยผู้บริหารแยกตามอุตสาหกรรม	48
ตารางที่ 4.6	การถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบันแยกตามอุตสาหกรรม	48
ตารางที่ 4.7	ประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกันแยกตามอุตสาหกรรม	49
ตารางที่ 4.8	สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระแยกตามอุตสาหกรรม	50
ตารางที่ 4.9	ความเป็นเครือญาติของคณะกรรมการแยกตามอุตสาหกรรม	50
ตารางที่ 4.10	ขนาดของกิจการแยกตามอุตสาหกรรม	52
ตารางที่ 4.11	อายุของกิจการแยกตามอุตสาหกรรม	52
ตารางที่ 4.12	ความสามารถในการทำกำไร (ROE) แยกตามอุตสาหกรรม	53
ตารางที่ 4.13	โครงสร้างเงินทุนแยกตามอุตสาหกรรม	53
ตารางที่ 4.14	แสดงการทดสอบค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation)	56
ตารางที่ 4.15	การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Model)	58
ตารางที่ 4.16	ทดสอบความแตกต่างระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงที่มี จำแนกตามเวอร์ชันของการเปิดเผยข้อมูล	59
ตารางที่ 4.17	พรรณเชิงสถิติระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม	60
ตารางที่ 4.18	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการ เปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	61
ตารางที่ 4.19	ผลการทดสอบสมมติฐานตัวแปร	61

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
ภาพที่ 2.1	COSO ERM 2017	12
ภาพที่ 2.2	สรุปองค์ประกอบและหลักการต่างๆ ของ COSO ERM 2017	12
ภาพที่ 2.3	กรอบแนวคิดในงานวิจัย	28
ภาพที่ 4.1	การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) ของระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามประเภทของอุตสาหกรรม	90

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากวิกฤตการณ์ทางการเงินในภูมิภาคเอเชียในปี 2540 ทำให้หลายประเทศได้ให้ความสำคัญต่อผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใสในการดำเนินงานและขาดการเปิดเผยข้อมูลที่ต้องต่อผู้มีส่วนได้เสียมากขึ้น แต่ละองค์กรได้หันมาให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีมากขึ้น (Yazid & Muda, 2006) สำหรับประเทศไทย สำนักงานกำกับดูแลหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ออกกฎระเบียบว่าด้วยรายงานการกำกับดูแลกิจการที่ดี พ.ศ.2545 ให้บริษัทจดทะเบียนนำไปปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้บริษัทมีกระบวนการในการกำกับและควบคุมกิจการที่ดี เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของตลาดทุนในมุมมองของนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ (ธนาเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์, 2549) หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนได้มีการปรับปรุงให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้นในปี 2555 ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดีของกลุ่มประเทศอาเซียน และมีการปรับปรุงอีกครั้งในปี 2560 สารสำคัญของ การปรับปรุงเน้นด้านการดูแลให้องค์กรมีระบบการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่เหมาะสม (กุลยา จันทะเดช, 2560)

ในปี ค.ศ. 2017 The World Federation of Exchanges รายงานข้อมูลว่าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (The Stock Exchange of Thailand : SET) มีมูลค่าตามราคาตลาดรวม (Market Capitalization) สูงสุดเป็นอันดับที่ 2 ในภูมิภาคอาเซียน ด้วยมูลค่า 548,795.57 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 17,546,852.43 บาท) รองจากประเทศสิงคโปร์ ส่งผลให้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นแหล่งระดมทุนที่สำคัญยิ่งต่อนักลงทุนและผู้ประกอบการทั้งในประเทศและต่างประเทศ และมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน ผ่านการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อให้มีข้อมูลที่สะท้อนราคาตลาดของหลักทรัพย์ ปริมาณการซื้อขาย และการเพิ่มมูลค่าของกิจการ (Pipatanasern & Srijunpetch, 2017) การเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญของบริษัทจดทะเบียน มีความสำคัญมากต่อการตัดสินใจของนักลงทุนที่ถูกต้อง ในอดีตผลการศึกษาของ ธนาเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์ (2549) พบว่า การค้าที่ไร้พรมแดนทำให้บริษัทต่างๆ เผชิญกับความเสี่ยงในประเทศและต่างประเทศ และผู้ลงทุนในปัจจุบันต้องการข้อมูลประกอบการตัดสินใจมากขึ้น โดยเฉพาะข้อมูลด้านการบริหารความเสี่ยงสอดคล้องกับ จากการศึกษาของ Mohammeda and Knapkova (2559) ที่พบว่า การบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพส่งผลโดยตรงต่อรายได้ของบริษัท ในการดำเนินงานของบริษัทที่มีการลงทุนในทุนทางปัญญา(Intellectual capital)ที่สูงขึ้น ในปี 2561

บริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ มีการดำเนินธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ ซึ่งแน่นอนว่าย่อมมีความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนไม่มากนักน้อย แต่บริษัทจดทะเบียนไทยยังแสดงศักยภาพในการบริหารความเสี่ยง โดยข้อมูลที่รายงานในงบการเงิน สำหรับปี 2561 พบว่า บริษัทจดทะเบียนไทยจำนวน 226 บริษัทได้รายงาน “กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน” มีมูลค่ารวมสูงถึง 16,627 ล้านบาท โดย 222 บริษัทมีกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงที่บริษัทจดทะเบียนให้มากที่สุด คือ การบริหารรายได้กับรายจ่ายที่เป็นต่างประเทศให้สอดคล้องกัน และการทำสัญญาซื้อขายต่างประเทศล่วงหน้า (สุมิตรา ตั้งสมรพงษ์, 2562) ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการทำให้ค่าเงินบาทมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงตามกลไกของกรณีที่เงินบาทมีค่าอ่อนลงผู้ส่งออกสินค้าจะเป็นฝ่ายได้เปรียบ แต่ผู้นำเข้าสินค้าจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ส่วนกรณีที่เงินบาทมีค่าแข็งขึ้นผู้ส่งออกสินค้าจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบ แต่ผู้นำเข้าสินค้าจะเป็นฝ่ายได้เปรียบ จะเห็นได้ว่าเมื่อเงินบาทมีค่าอ่อนลงหรือแข็งค่าขึ้นจะต้องมีฝ่ายหนึ่งได้เปรียบและอีกฝ่ายหนึ่งเสียเปรียบ ดังนั้นการบริหารความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้ส่งออกและผู้นำเข้าสินค้า (ชาญณรงค์ ชัยพัฒน์, 2557)

เพื่อประเมินระดับการบริหารความเสี่ยงให้มีมาตรฐาน หน่วยงานสำคัญด้านการบัญชีและการตรวจสอบของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งถือเป็นประเทศต้นแบบของระบบการเงินและการบัญชีทั่วโลกได้รวมตัวกันในชื่อ The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission หรือ COSO ระบบดังกล่าวได้นำมาใช้ในการสร้างระบบการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในประเทศไทยในปี 2535 ต่อมาในปี พ.ศ.2547 COSO ได้มีการพัฒนาปรับปรุงขยายแนวคิดของการควบคุมภายในให้กว้างขวางมากขึ้นเป็น Enterprise Risk Management-Integrated framework หรือ ERM หรือที่เรียกว่า COSO-ERM เป็นแนวคิดที่เน้นเรื่องกรอบการจัดการความเสี่ยงขององค์กร COSO และ COSO-ERM ได้ถูกนำมาใช้มากกว่าหนึ่งทศวรรษ และมีการปรับปรุงอีกครั้งในปี 2017 เนื่องจากบริบทองค์กรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนเพิ่มขึ้น ในขณะที่ฝ่ายบริหารที่ต้องสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กรให้มากที่สุดภายใต้ความไม่แน่นอนดังกล่าว COSO ERM 2017 ได้มีการทบทวนกรอบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร ช่วยสนับสนุนในการจัดการยุทธศาสตร์ (มโนชัย สูดิจิตร, 2560)

จากเหตุผลดังกล่าวจึงถือว่าการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งกับตลาดทุนของประเทศ ซึ่งเป็นตัวช่วยให้ตลาดทุนมีความน่าเชื่อถือ ทำให้การระดมเงินทุนจากแหล่งต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ธนาเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์, 2549) พร้อมกับการนำเสนอกรอบการบริหารความเสี่ยงขององค์กร (COSO ERM 2017) ฉบับใหม่มาเป็นเครื่องมือสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายทางธุรกิจ เป็นการสนับสนุนการสร้าง “คุณค่า” ให้กับองค์กรผ่านการจัดการภายใต้ความเสี่ยงอย่างเหมาะสมให้เกิดประสิทธิผลต่อการบรรลุเป้าประสงค์ได้

ดียิ่งขึ้น (ปิยวดี โขวฑูรกิจ, 2561) และสร้าง “ความตระหนักและค่านิยม” ของบุคลากรต่อความไม่แน่นอนต่างๆ ที่จะเป็นความเสี่ยงต่อองค์กร รวมทั้งอาจสามารถพลิกเป็น “โอกาส” ให้กับองค์กรเมื่อสภาพแวดล้อมและสภาวะการแข่งขันเอื้ออำนวยอีกด้วย (สุรเดช จงวรรณศิริ, 2561)

อย่างไรก็ตามการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบของ COSO ERM 2017 เป็นการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ มีต้นทุนการเปิดเผยความเสี่ยงด้วย และผลอาจไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ เช่น อาจเป็นการเพิ่มความเสี่ยงในการฟ้องร้อง หรือคู่แข่งอาจใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่บริษัทเปิดเผย และในอีกแง่หนึ่ง การเปิดเผยความเสี่ยงอาจทำให้บริษัทมีต้นทุนในการจัดเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูล ทำให้เสียเวลาและมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น (Shrives & Linsley, 2003)

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบของ COSO ERM 2017 และศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร นักลงทุน และหน่วยงานภาครัฐและต่อไป

1.2 คำถามวิจัย

1. บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) มีระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2017 ระดับใด
2. ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใด
3. บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) มีระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแตกต่างกันหรือไม่ ตามเวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูล และประเภทของอุตสาหกรรม

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2017 ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100)
2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100)
3. ทดสอบความแตกต่างระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง ของการประยุกต์ใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูล และประเภทของอุตสาหกรรม

1.4 ประโยชน์และผลที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ในเชิงทฤษฎี

1. สามารถนำความรู้จริงที่ได้ศึกษาไปใช้อ้างอิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการบริหารความเสี่ยงและการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของ COSO ERM 2017
2. ผู้ที่ทำการวิจัยหรือผู้สนใจในเรื่องนี้ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปใช้อ้างอิง ในการเป็นฐานความรู้ในการทำวิจัยได้

ประโยชน์เชิงการนำไปปฏิบัติ

1. การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ลงทุน และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารจัดการกับความไม่แน่นอน ความเสี่ยง และโอกาสที่เกี่ยวข้องกับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. ผู้มีส่วนได้เสียสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูล เพื่อจะได้ทราบถึงการบริหารความเสี่ยงของกิจการ และเพื่อให้องค์กรเพิ่มการเปิดเผยข้อมูลในการบริหารความเสี่ยง ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการกำกับกิจการที่ดี

1.5 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 3 แหล่ง คือ ข้อมูลจากหมายเหตุงบการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) และรายงานประจำปี (Annual Report) พ.ศ.2559-2561

ขอบเขตด้านประชากร

ศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีรายชื่อหลักทรัพย์ของบริษัทที่ถูกนำมาใช้คำนวณดัชนี SET 100 เนื่องจากเป็นบริษัทที่นักลงทุนสนใจ และเป็นบริษัทที่มีมูลค่าราคาตลาดสูง การซื้อขายมีสภาพคล่องตัวสูง ซึ่งบริษัทในตลาดหลักทรัพย์นำมาใช้คำนวณดัชนี SET 100 จะปรับปรุงทุกๆ 6 เดือน ทำให้บริษัทที่อยู่ใน SET 100 ในแต่ละช่วงเวลาอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นบริษัทที่มีแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีหรือรายงานประจำปี (แบบ 56-1) ครบถ้วนในช่วงที่ศึกษา ซึ่งรวมทั้งสิ้น 88 บริษัท แบ่งได้เป็น 7 กลุ่มอุตสาหกรรม ประกอบด้วย กลุ่ม

เกษตรและอุตสาหกรรม ทรัพยากร เทคโนโลยี ธุรกิจการเงิน บริการ สินค้าอุตสาหกรรม และ อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง) โดย เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 3 แหล่ง คือ ข้อมูลจากหมายเหตุงบการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) และรายงานประจำปี (Annual Report) พ.ศ.2559-2561

1.6 นิยามศัพท์

ปัจจัยเสี่ยง หมายถึง ปัจจัยที่อาจทำให้การดำเนินงานหรือฐานะการเงินของบริษัทไม่เป็นไปตามที่ควรเป็นในสภาพปกติ หรือทำให้ผู้ลงทุนอาจไม่ได้รับผลตอบแทนที่คาดหวัง (สำนักงานกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2543)

ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง โอกาส เหตุการณ์ที่มีความไม่แน่นอน หรือสิ่งที่ทำให้แผนงานหรือการดำเนินการอยู่ ณ ปัจจุบันบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้โดยก่อให้เกิดผลกระทบหรือความเสียหายต่อองค์กรในที่สุด ทั้งในแง่ของผลกระทบที่เป็นตัวเงินหรือผลกระทบที่มีต่อภาพลักษณ์และชื่อเสียงองค์กร (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2557)

การบริหารความเสี่ยงองค์กร (Enterprise Risk Management) คือ กระบวนการที่ปฏิบัติโดยคณะกรรมการ ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในองค์กร เพื่อช่วยในการกำหนดกลยุทธ์และดำเนินโดยกระบวนการบริหารความเสี่ยงได้รับการออกแบบ เพื่อให้ได้รับความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผล ในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดไว้ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2557)

COSO ERM (The Committee of sponsoring Organization of the Tredway Commission : Enterprise Risk Management) คือ กระบวนการซึ่งเป็นผลที่คณะกรรมการ ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์และวางแผนขององค์กรในทุกๆระดับโดยการออกแบบให้สามารถระบุเหตุการณ์ที่มีความเป็นไปได้ ซึ่งมีผลกระทบต่อองค์กร และการจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียขององค์กร ความเสี่ยงและโอกาสมีผลกระทบต่อการเพิ่มหรือลดมูลค่า ดังนั้น การจัดการความเสี่ยงจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารจัดการกับความเสี่ยงและโอกาสที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลโดยสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรโดยรวม (จันทนา สาขากร, 2550)

การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส หลักการของคณะกรรมการควบคุมดูแลให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบริษัททั้งข้อมูลทางการเงินและข้อมูลที่มีใช้ข้อมูลทางการเงินอย่างถูกต้อง ครบถ้วน ทันเวลา โปร่งใสผ่านช่องทางที่เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย มีความเท่าเทียมกันและน่าเชื่อถือโดยคณะกรรมการตรวจรายงานนโยบายการกำกับดูแลกิจการจรรยาบรรณธุรกิจ นโยบายด้านการบริหารความเสี่ยงและนโยบายเกี่ยวกับการดูแลสิ่งแวดล้อมและสังคมที่ได้ให้ความเห็นชอบไว้โดยสรุป และผลการปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าว รวมทั้งกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวได้พร้อมด้วยเหตุผลโดยรายงานผ่านช่องทางต่างๆ เช่น รายงานประจำปี และ website ของบริษัท ตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี 2555 (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย)

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Stock Exchange of Thailand : SET) เป็นตลาดหลักทรัพย์ของประเทศไทย จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ.2517 อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต) ทำหน้าที่เป็นตลาดรองเพื่อแลกเปลี่ยนซื้อขายตราสารทุนของบริษัทต่างๆ ที่ขึ้นทะเบียนไว้และเพื่อให้สามารถระดมเงินทุนระยะยาวที่มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและเป็นศูนย์กลางซื้อขายหลักทรัพย์และให้บริการต่างๆที่เกี่ยวข้อง (สารานุกรมเสรี,2555)

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดเนื้อหาในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทฤษฎีและแนวคิด รวมถึงได้นำเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัย มีรายละเอียดการนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง
- 2.2 ทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย
- 2.3 งานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้อง
- 2.4 สมมุติฐานการศึกษา
- 2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

2.1.1 ความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

- ความเป็นมาของการบริหารความเสี่ยง

การรายงานความเสี่ยงเริ่มมีการนำเสนอในปี 2541 เมื่อสถาบันนักบัญชี ชาร์เตอร์ในอังกฤษและเวลส์ (Institute of Chartered Accountants in England and Wales : ICAEW) ได้ตีพิมพ์เอกสารการอภิปรายเรื่อง “การรายงานความเสี่ยงทางการเงิน-ข้อเสนอสำหรับความเสี่ยงทางธุรกิจ” ICAEW เสนอให้กรรมการบริหารความเสี่ยงเสนอข้อมูลในรายงานประจำปี เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการตัดสินใจตลาด (Linsley & Shrives, 2006)

ต่อมาในปี 2545 สหรัฐอเมริกาได้มีการตรากฎหมาย Sarbanes Oxley Act สืบเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ของบริษัทเอนรอน (Enron) ในประเทศสหรัฐอเมริกาล้มละลายจากพฤติกรรมการณ์ฉ้อฉลของผู้บริหาร ทำให้หน่วยงานกำกับดูแลต่างๆ ตื่นตัวหันมาพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการเพื่อตอบสนองต่อประเด็นเรื่องให้มีความโปร่งใสมากขึ้น และเน้นความสำคัญของการควบคุมภายในอีกครั้งหนึ่ง COSO จึงได้ถูกพัฒนาปรับปรุง ซึ่งประกอบด้วย การควบคุมภายใน 5 ประการเดิม มาขยายขอบเขตให้กว้างขึ้น และเหมาะสมเป็น Enterprise Risk Management- Integrated Framework : ERM เผยแพร่สู่สาธารณชนเดือนกันยายน พ.ศ. 2547 เป็น COSO ERM 2004 (จุฑามาศ พิมพา, 2553)

สำหรับประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ร่วมมือกับ บริษัทไพรซ์วอเตอร์เฮาส์คูเปอร์สในประเทศไทย จำกัด (PricewaterhouseCoopers Thailand Ltd.) (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2547) จัดทำคู่มือแนะนำวิธีการบริหารความเสี่ยงเป็น

แนวทางพื้นฐานในการบริหารความเสี่ยงให้กับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คณะกรรมการและผู้จัดการบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้นำเสนอข้อมูลความสำคัญของการบริหารความเสี่ยงขององค์กร ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการก้าวไปสู่ระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดีของกลุ่มตลาดหลักทรัพย์พร้อมทั้งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเชื่อมั่นว่าการบริหารความเสี่ยงขององค์กรเป็นกระบวนการที่ช่วยให้อำนาจกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในขณะเดียวกันก็ลดอุปสรรคหรือสิ่งที่ไม่คาดหวังที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งในด้านกำไร การปฏิบัติงานและความเชื่อถือจากผู้ลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ ต่อองค์กร ป้องกันความเสียหายต่อทรัพยากรขององค์กร ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพมีระบบจัดการและควบคุมที่ดี เสริมสร้างความเชื่อมั่นและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้ลงทุน หน่วยงานกำกับดูแล บริษัทสมาชิก พนักงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ รวมถึงเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของบริษัทกับบริษัทในตลาดหลักทรัพย์อื่นในภูมิภาคและในโลกรวมถึงสนับสนุนการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์ คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ฯ จึงกำหนดนโยบายในการบริหารความเสี่ยงของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย 4 ประเด็น ดังนี้ (คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2559)

1. กำหนดให้การบริหารความเสี่ยงเป็นความรับผิดชอบของพนักงานในทุกระดับชั้นที่ต้องตระหนักถึงความเสี่ยงที่มีในการปฏิบัติงานในหน่วยงานของตนและองค์กรโดยให้ความสำคัญในการบริหารความเสี่ยงด้านต่างๆ ให้อยู่ในระดับที่เพียงพอและเหมาะสม

2. กำหนดให้มีกระบวนการบริหารความเสี่ยงขององค์กรที่เป็นไปตามมาตรฐานที่ดีตามแนวปฏิบัติสากล เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มตลาดหลักทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการพัฒนาและมีการปฏิบัติงานด้านการบริหารความเสี่ยงทุกองค์กรในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์สามารถนำระบบการบริหารความเสี่ยงมาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจ การวางแผนกลยุทธ์ วางแผนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของบริษัทเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานและสร้างความเชื่อมั่นของผู้เกี่ยวข้อง

3. กำหนดแนวทางป้องกันและบรรเทาความเสี่ยงจากการดำเนินงานเพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายหรือความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้น รวมถึงการติดตามและประเมินผลการบริหารความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอตามนโยบายการบริหารความเสี่ยงขององค์กร

4. นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในกระบวนการบริหารความเสี่ยง และสนับสนุนให้บุคลากรทุกระดับสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารการบริหารความเสี่ยงอย่างทั่วถึง

ตลอดจนการจัดระบบการรายงานการบริหารความเสี่ยงให้ผู้บริหาร คณะอนุกรรมการบริหารความเสี่ยง คณะอนุกรรมการตรวจสอบ และคณะกรรมการตลาด หลักทรัพย์ฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

- ประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยง

มโนชัย สุตจิตร (2560) สรุปประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรตามกรอบ COSO ERM 2017 ที่ไว้ 6 ประเด็น ดังนี้

1. เพิ่มการคว้าโอกาส เพื่อสร้างมูลค่าให้แก่องค์กรมากขึ้น โดยพิจารณาจากมุมมองด้านบวกและด้านลบอย่างมีเหตุผลทำให้เกิดความมั่นใจเพื่อการตัดสินใจเชิงรุกในการออกผลิตภัณฑ์บริการแก่ลูกค้าได้ก่อนคู่แข่ง

2. สามารถระบุและการจัดการกับความเสี่ยงได้ครอบคลุมทั้งองค์กร เนื่องจากพฤติกรรมของปัจจัยเสี่ยง ไม่ได้กระทบต่อส่วนงานใดเพียงส่วนหนึ่ง หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเท่านั้น แต่จะส่งผลกระทบต่อในทุกๆ ส่วน และเป็นลูกโซ่การรู้และเข้าใจพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะช่วยให้ทราบต้นเหตุและจัดการที่ต้นเหตุที่แท้จริง ทำให้เกิดประสิทธิภาพการจัดการได้มากกว่าการบริหารจัดการความเสี่ยงในรูปแบบเดิม

3. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดผลกระทบด้านลบจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดหวังการมีประสิทธิภาพในการระบุและประเมินระดับความเสี่ยงได้อย่างถูกต้องและแม่นยำขึ้น นำไปสู่ การตอบสนองและตัดสินใจที่สมเหตุสมผลมากขึ้น ทำให้ลดหรือควบคุมการสูญเสียจากเหตุการณ์ความไม่แน่นอนจากคาดหวัง ลดค่าใช้จ่ายในการควบคุมกิจกรรมที่ไม่ควรจะควบคุม และเพิ่มกำไรจากการมีมาตรการเชิงรุกหรือออกผลิตภัณฑ์ใหม่เสนอลูกค้าจากการคว้าโอกาสต่างๆ

4. ช่วยลดการดำเนินงานที่ต่างไปจากเป้าหมาย โดยมีการควบคุมป้องกันเหตุการณ์ที่ไม่คาดหวังได้ทำให้การดำเนินงานอยู่ภายใต้เป้าหมาย โดยไม่จำเป็นต้องขจัดปัจจัยเสี่ยงให้หมดไป แต่จะเปิดความเสี่ยงและควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ขณะเดียวกันจะแสวงหาโอกาสทางธุรกิจให้มากที่สุด

5. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานจากการลดต้นทุนการจัดการความเสี่ยงได้โดยการระบุการสนองความเสี่ยงตามลำดับและเลือกวิธีที่เหมาะสมล้วนทำให้การจัดสรรทรัพยากรมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. ทำให้องค์กรมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวในระยะยาวไม่เพียงแต่เพื่อให้องค์กรอยู่รอดเท่านั้นแต่จะยังช่วยให้รอดพ้นจากวิกฤตที่เป็นภัยคุกคามสำคัญ

นอกจากนี้ กุลยา จันทะเดช (2561) ได้กล่าวถึงภาพรวมการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยว่าเป็นหนึ่งในหลักปฏิบัติ 8 ข้อภายใต้หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี สำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี พ.ศ. 2560 นั่นคือ ดูแลให้มีระบบการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่เหมาะสม (Strengthen Effective Risk Management and Internal Control

) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องเปิดเผยผลของการนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีไปปรับใช้ตามบริบทของธุรกิจ หรืออธิบายเหตุผลของการที่บริษัทไม่สามารถนำหลักการไปปรับใช้หรืออธิบายการมีมาตรการอื่นที่บริษัทนำมาใช้ทดแทน ในรายงานประจำปีและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ที่ต้องจัดส่งในปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นไป เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ถือหุ้น นักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทผ่านการกำกับดูแลกิจการที่ดี

จากงานวิจัยในอดีตการเปิดเผยข้อมูลในรายงานประจำปีของสถาบันการเงินไทยพบว่า ปัจจัยเสี่ยงเป็นข้อมูลที่นักวิเคราะห์และนักวิชาการให้ความสำคัญเป็นอันดับสามรองจากภาวะอุตสาหกรรมการแข่งขัน และโครงสร้างรายได้ของกิจการ (ฮารี หิรัญรัมย์, พิมพ์พนา ปิตธวัชชัย และปริญญา มณีโรจน์, 2543) การเปิดเผยความเสี่ยงมีความสำคัญกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับบริษัท เช่น ผู้ลงทุน เจ้าหนี้ ในการประเมินความเสี่ยงของกิจการและการตัดสินใจลงทุน และเป็นประโยชน์ต่อกิจการเองในด้านความโปร่งใสของกิจการ สามารถช่วยลดต้นทุนเงินทุน และยังส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของกิจการ (ธนเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์, 2549) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกภาพ เอกวิกรัย (2562) พบว่า การกำกับดูแลกิจการของบริษัทเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่นักลงทุนควรพิจารณาประกอบการตัดสินใจในการลงทุน โดยบริษัทที่มีคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะมีความเสี่ยงที่ต่ำ

2.1.2 พัฒนาการของมาตรฐานการบริหารความเสี่ยง

2.1.2.1 กำเนิด COSO และ COSO-ERM 2004

สำหรับในประเทศไทยมาตรฐานการบริหารความเสี่ยงที่นำมาใช้คือ COSO ซึ่งย่อมาจาก Committee of Sponsoring Organizations เริ่มใช้ครั้งแรกในปี 2528 และมาตรฐานดังกล่าวได้มีการปรับปรุงครั้งแรกในปี 2547 และเปลี่ยนชื่อเรียกเป็นการบริหารความเสี่ยงขององค์กรเชิงบูรณาการ (Enterprise Risk Management-Integrated Framework) หรือเรียกว่า COSO-ERM 2004 แบ่งประเด็นครอบคลุม 8 องค์ประกอบ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558) ดังนี้

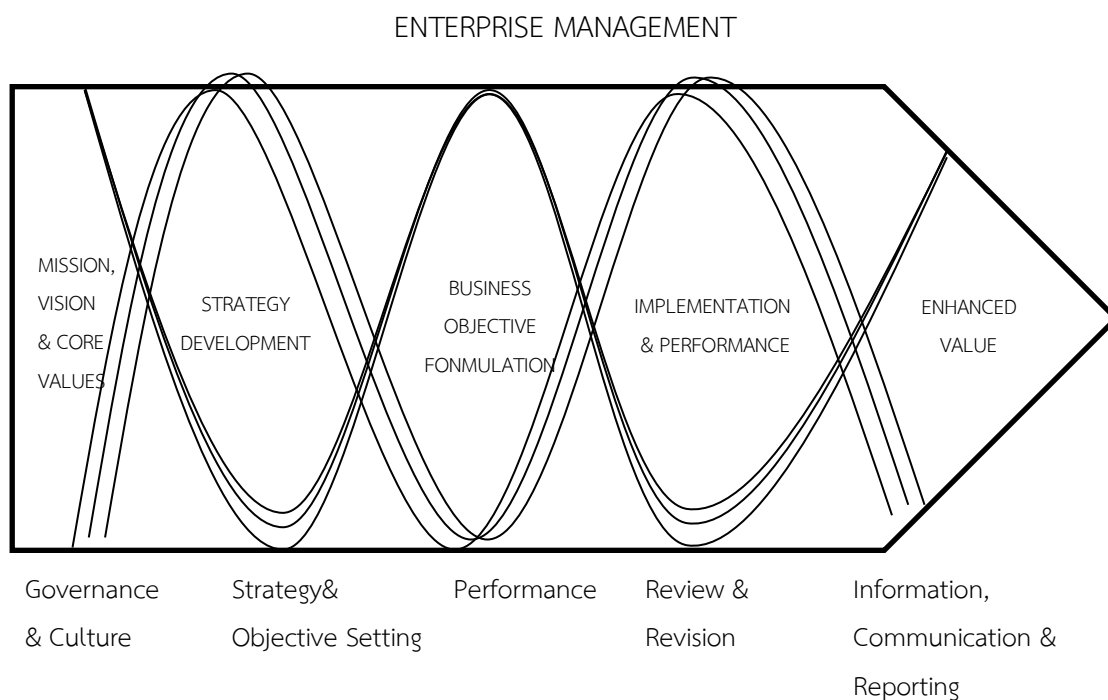
- 1) สภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Internal Environment)
- 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting)
- 3) การบ่งชี้เหตุการณ์ (Event Identification)
- 4) การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)
- 5) การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response)
- 6) กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)
- 7) สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)
- 8) การติดตามประเมินผล (Monitoring)

2.1.2.2 COSO ERM 2017

ในเดือนมิถุนายน 2560 COSO ได้พัฒนาการบริหารความเสี่ยงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันมากขึ้นจนกลายเป็น COSO ERM 2017 ภายใต้ชื่อกรอบการบริหารความเสี่ยงองค์กร-การบูรณาการระหว่างกลยุทธ์และผลการดำเนินงาน (Enterprise Risk Management-Integrating with Strategy and Performance Framework) โดย COSO ร่วมกับหลายส่วนงานที่เกี่ยวข้องที่ดูแลกำกับงานบริหารความเสี่ยง ควบคุมภายใน และมาตรฐานการจัดการที่เป็นธรรมชาติ และได้เปลี่ยนชื่อเรียกอีกครั้งเป็น COSO ERM 2017 เนื่องจากการดำเนินธุรกิจขององค์กรมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว องค์กรต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนมากขึ้น แม้จะสร้างโอกาสในการดำเนินธุรกิจในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดความเสี่ยงเช่นกัน ดังนั้นจึงเป็นความท้าทายของฝ่ายบริหารที่ต้องสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กรให้มากที่สุด ภายใต้ความไม่แน่นอน ด้วยการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ที่ต้องสร้างสมดุลระหว่างการสร้างการเติบโต ผลตอบแทน และรักษาระดับความเสี่ยงภายใต้ทรัพยากรการบริหารที่มีอย่างจำกัด (มโนชัย สุจิตร์, 2560) และ (สุรเดช จงวรรณศิริ, 2561) โดยสรุปประเด็นที่มีการปรับปรุงมีดังนี้

1) เชื่อมโยงการทำงานของกลไกการบริหารความเสี่ยงกับส่วนงานต่างๆ ขององค์กร

มีการเชื่อมโยงการทำงานของการบริหารความเสี่ยงเข้ากับกลยุทธ์และการทำงานขององค์กรให้กราฟิกแสดงลักษณะของการทำงานคู่ขนานแต่ละขั้นตอน เพื่อแสดงความสำคัญของการบริหารความเสี่ยงกับการดำรงและเติบโตขององค์กรตามเป้าหมายกลยุทธ์ ดังนิยามของ ERM ที่กำหนดขึ้นใหม่ว่า “The culture, capabilities and practices integrated with strategy-setting and its execution, that organizations rely on to manage risk in creating, preserving and realizing value.” ดังภาพที่ 2.1

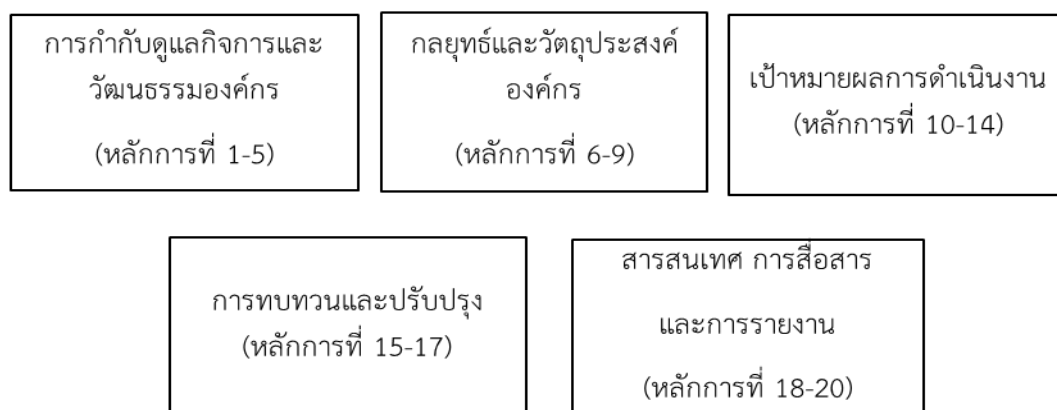

ภาพที่ 2.1 COSO ERM 2017

ที่มา: ดัดแปลงจาก มโนชัย สุดจิตร (2560)

2) ปรับลดกลุ่มองค์ประกอบของกระบวนการบริหารความเสี่ยง

COSO ERM 2017 มีการปรับลดองค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงจาก 8 องค์ประกอบ เป็น 5 องค์ประกอบ แต่ให้รายละเอียดประเด็นหลักในแต่ละองค์ประกอบให้ชัดเจน แบ่งออกเป็น 20 หลักการ (สุรเดช จงวรรณศิริ, 2561 และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2561) ทั้งนี้ จุฑามาน สิทธิผลวนิชกุล (2561) ได้จับคู่หลักการต่างๆ แต่ละองค์ประกอบของ COSO ERM 2017 สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังภาพ 2.2 ดังนี้

ภาพที่ 2.2 สรุปลงค์ประกอบและหลักการต่างๆ ของ COSO ERM 2017 (รายละเอียด ภาคผนวก ค.)

สรุป COSO-ERM 2004 และ COSO ERM 2017 กรอบแนวคิดฉบับใหม่ได้ถูกปรับจากรูป
ลูกเต๋ากลายเป็นรูปเกลียว COSO-ERM 2004 เน้นการเชื่อมโยงการบริหารความเสี่ยงกับความเสี่ยงทุก
ประเภทตามวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ ซึ่งเดิมองค์ประกอบมี 8 องค์ประกอบ เหลือเพียง 5 องค์ประกอบ
แต่เพิ่มประเด็นหลักในแต่ละองค์ประกอบให้ชัดเจนมากขึ้นรวมเป็น 20 หลักการ เป็น COSO ERM
2017 เน้นการเชื่อมโยงระหว่างการบริหารความเสี่ยงกับการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของ COSO-ERM 2004 และ COSO ERM 2017

COSO-ERM 2004	COSO ERM 2017
<p>สภาพแวดล้อมภายในองค์กร</p> <p>ปรัชญาด้านการบริหารความเสี่ยง บทบาทของคณะกรรมการบริษัท ความซื่อตรงและจริยธรรมขององค์กร ความรู้ความสามารถ โครงสร้างองค์กร การมอบหมายอำนาจหน้าที่และความ รับผิดชอบ มาตรฐานของทรัพยากรบุคคล</p>	<p>การกำกับดูแลกิจการและ วัฒนธรรมองค์กร</p> <p>คณะกรรมการบริษัทกำกับดูแลความ เสี่ยง จัดโครงสร้างสายการบังคับบัญชา กำหนดวัฒนธรรมองค์กร แสดงความมุ่งมั่นในค่านิยมองค์กร จงใจ พัฒนา และรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่ มีความสามารถ</p>
<p>การกำหนดวัตถุประสงค์</p> <p>วัตถุประสงค์ด้านกลยุทธ์ วัตถุประสงค์ด้านการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ด้านการรายงาน วัตถุประสงค์ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ</p>	<p>กลยุทธ์และวัตถุประสงค์องค์กร</p> <p>วิเคราะห์โครงสร้างของธุรกิจ กำหนดความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้ ประเมินกลยุทธ์ในรูปแบบต่างๆ กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินธุรกิจ</p>
<p>การระบุเหตุการณ์</p> <p>ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ ความเสี่ยงเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทาง การเงิน ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตาม กฎระเบียบ</p>	<p>เป้าหมายผลการดำเนินงาน</p> <p>ระบุความเสี่ยง ประเมินความรุนแรงความเสี่ยง จัดลำดับความเสี่ยง ดำเนินการตอบสนองต่อความเสี่ยง จัดทำภาพรวมความเสี่ยงขององค์กร</p>

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของ COSO-ERM 2004 และ COSO ERM 2017 (ต่อ)

COSO-ERM 2004	COSO ERM 2017
การประเมินความเสี่ยง วิเคราะห์ความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง	การทบทวนและปรับปรุง ประเมินการเปลี่ยนแปลงที่มีสาระสำคัญ ทบทวนความเสี่ยงและผลการดำเนินงาน หาแนวทางในการปรับปรุงการบริหาร ความเสี่ยงขององค์กร
กิจกรรมการควบคุม การควบคุมเพื่อการป้องกัน การควบคุมเพื่อให้ตรวจพบ การควบคุมโดยชี้แนะ การควบคุมเพื่อการแก้ไข	สารสนเทศ การสื่อสาร และการรายงาน ผลักดันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อสารข้อมูลความเสี่ยง รายงานความเสี่ยง วัฒนธรรม และผลการดำเนินงาน
สารสนเทศและการสื่อสาร สารสนเทศ ข้อมูลในอดีต ข้อมูลปัจจุบัน การสื่อสาร การสื่อสารกับลูกค้าและคู่ค้า การสื่อสารกับผู้สอบบัญชี การสื่อสารกับหน่วยงานกำกับดูแลผู้ออกระเบียบ และนักวิเคราะห์	
การติดตามประเมินผล การติดตามระหว่างปฏิบัติการ การประเมินผลรายครั้ง	

ที่มา : ดัดแปลงมาจาก ทิพวรรณ สวัสดิ์ (2560) และ ชยาภา ชยาวิวัฒน์นางศ์ (2561)

2.1.3 แนวทางการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

การกำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงในต่างประเทศโดยภาพรวม และกำหนดแบบเฉพาะเจาะจงที่มักพบในสถาบันการเงินที่มุ่งเน้นการเปิดเผยความเสี่ยงด้านการตลาด แต่ระยะต่อมามีการให้ความสำคัญกับการเปิดเผยความเสี่ยงประเภทอื่นๆ(ธนเกียรติพรพิพัฒน์พงศ์, 2549) การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงเป็นการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ มี

ต้นทุนการเปิดเผยความเสี่ยงด้วย และผลอาจไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ เช่น อาจเป็นการเพิ่มความเสี่ยงในการฟ้องร้อง หรือคู่แข่งอาจใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่บริษัทเปิดเผย และในอีกแง่หนึ่ง การเปิดเผยความเสี่ยงอาจทำให้บริษัทมีต้นทุนในการจัดเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลทำให้เสียเวลาและมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น (Shrives & Linsley, 2003) เมื่อบริษัทมีขนาดใหญ่ขึ้นจำนวนผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น การเพิ่มขึ้นของผู้มีส่วนได้เสียเป็นภาระในการเปิดเผยข้อมูล เนื่องจากบริษัทต้องตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนที่ใหญ่ขึ้น (Ahn & Lee, 2004)

จากผลงานวิจัยของ ธนเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์ (2549) พบว่าการเปิดเผยความเสี่ยงของหลายๆ บริษัทได้แบ่งหมวดหมู่ของความเสี่ยงอย่างชัดเจน ภาระณี พลกุล และ ศิลปพร ศรีจันเพชร (2550) ศึกษาการใช้ COSO-ERM บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้เริ่มมีการนำการบริหารความเสี่ยงตามแนวคิดของ COSO-ERM มาใช้กันบ้างแล้ว แต่ระบบการบริหารความเสี่ยงก็ยังถือเป็นเรื่องใหม่ และต้องใช้เวลาปรับตัวและทำความเข้าใจ ต่างกับงานวิจัยในอดีตของ พรพิพัฒน์ จูฑา (2548) ที่พบว่า บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยการเปิดเผยความเสี่ยงมีรูปแบบที่ไม่ชัดเจนไม่ ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหาร เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงยังเป็นไปด้วยความสมัครใจของบริษัท

ผลงานวิจัยของ Mohammeda และ Knapkova (2559) ศึกษาเรื่องผลกระทบการบริหารความเสี่ยงโดยรวมต่อผลการดำเนินงานของบริษัท พบว่าประสิทธิภาพการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการความเสี่ยง และการบริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพมีผลโดยตรงต่อรายได้ของบริษัทในการดำเนินงานของบริษัทที่มีการลงทุนในทุนทางปัญญาที่สูงขึ้น

สรุป การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงนับว่ามีประโยชน์ต่อผู้ลงทุนในการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจลงทุน และผู้มีส่วนได้เสีย เนื่องจากการประกอบกิจการในปัจจุบันเป็นการค้าที่ไร้พรมแดนทำให้กิจการต่างๆ เผชิญกับความเสี่ยงมากขึ้นทั้งความเสี่ยงในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ผู้ลงทุนต้องการข้อมูลมากขึ้นโดยเฉพาะข้อมูลด้านความเสี่ยงของกิจการ แม้ว่าการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของกิจการก่อให้เกิดต้นทุน แต่กิจการจำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลเปรียบเสมือนลักษณะห่วงโซ่ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างกิจการและผู้มีส่วนได้เสีย สอดคล้องกับที่กล่าวมาของ COSO ERM 2017 ได้ปรับปรุงแนวคิดการบริหารความเสี่ยงฉบับใหม่ เนื่องจากสถานการณ์โลกปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปมาก

2.2 ทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

2.2.1 ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory)

Berle and Means (1932) ได้ริเริ่มแนวความคิดการแบ่งแยกบทบาทของความเป็นเจ้าของและการควบคุมการบริหารจัดการให้แยกจากกัน จากการเขียนหนังสือเรื่อง The Modern Corporation and Private Property โดยในเวลาต่อมาทฤษฎีตัวแทนได้มีการพัฒนาเพื่อใช้ในการบริหารจัดการบริษัทที่มีขนาดใหญ่ (Jensen & Meckling, 1976) ซึ่งทฤษฎีตัวแทนจะอธิบายความสัมพันธ์ของบุคคลสองฝ่าย ซึ่งฝ่ายแรกได้แก่ ตัวการ (Principal) นั่นก็คือผู้เป็นเจ้าของ ผู้ลงทุน หรือถือหุ้นที่จะต้องให้อำนาจหรือบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการบริษัท ให้แก่ฝ่ายที่สอง ซึ่งเรียกว่าตัวแทน (Agent) นั่นก็คือ ผู้บริหาร โดยผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการบริษัทเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ถือหุ้น ซึ่งการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่กันระหว่างความเป็นเจ้าของและการควบคุมการบริหารจัดการให้แยกจากกันนั้นก็อาจก่อให้เกิดปัญหาตัวแทน (Agency Problem) เนื่องจากในการบริหารจัดการบริษัท ผู้ถือหุ้นไม่สามารถที่จะติดตามการทำงานของผู้บริหารได้อย่างใกล้ชิด และการตัดสินใจด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารก็อาจไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ถือหุ้น เกิดเป็นปัญหาขัดแย้งผลประโยชน์ระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้น (Fama & Jensen, 1983) และถึงแม้ว่าปัญหาการจัดแย้งผลประโยชน์ระหว่างกัน จะสามารถลดลงได้ด้วยกลไกของการควบคุมการบริหารจัดการด้วยการกำกับดูแลกิจการ ในการบริหารจัดการความเสี่ยงขององค์กร (Anand, 2008 & Clarke, 2004) ซึ่งจะทำให้องค์กรมีการดำเนินกิจการที่โปร่งใสตรวจสอบได้มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการนำนโยบายการกำกับดูแลกิจการไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในองค์กรนั้น จะต้องอาศัยผู้นำโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำที่มีคุณลักษณะแบบเปลี่ยนแปลง (Burekul, 1998) นอกจากนี้ในการสร้างกลไกการกำกับดูแลกิจการผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วย (Low & Cowton, 2004)

ดังนั้นทฤษฎีตัวแทน จึงนำมาใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันข้อบังคับเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง ยังไม่ได้กฎหมายข้อบังคับเพียงแต่กำหนดให้เปิดเผยไว้ในรายงานประจำปีและแบบแสดงรายการ (แบบ 56-1) ภายใต้หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี 2555 จึงทำให้ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหารตามทฤษฎีตัวแทนในตัวแปรอิสระด้านโครงสร้างคณะกรรมการ ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง และการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอาจเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ผู้บริหารใช้ตอบสนองต่อประเด็นปัญหาความไม่โปร่งใสและความรับผิดชอบของผู้บริหารหรือตัวแทน

2.2.2 ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory)

จากแนวคิดของ แนวคิดของ Barnard (1938) ตามหนังสือ The Functions of the Executive ได้มีการพัฒนาเกี่ยวกับทฤษฎีทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) โดยได้ผลักดันมุมมองเชิงบวกของผู้จัดการที่มีต่อการสนับสนุนความรับผิดชอบทางสังคม โดยในเวลาต่อมา Freeman (1984) ได้ออกมาสนับสนุนเหตุผลที่ว่าผู้บริหารขององค์กรนั้นจะต้องสร้างความพึงพอใจต่อผู้ที่มีบทบาทต่อผลลัพธ์ในการดำเนินงานขององค์กร โดยอาจมีหลายฝ่าย อาทิ พนักงาน ลูกค้า องค์กรชุมชนท้องถิ่น หรือแม้แต่ผู้ขายปัจจัยที่ใช้ในการผลิต เป็นต้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ผู้มีส่วนได้เสียก็คือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพล หรือได้รับผลกระทบจากดำเนินงานที่เป็นผลสำเร็จขององค์กร สอดคล้องกับ Post Lawrence and Weber (2002) ที่ได้ให้คำนิยามของผู้มีส่วนได้เสียว่า เป็นผู้ที่มีผลกระทบ หรือได้รับผลกระทบจากนโยบายในการดำเนินงาน การตัดสินใจด้านต่าง ๆ ขององค์กร

Ahn and lee (2004) เมื่อบริษัทมีขนาดใหญ่ขึ้นจำนวนผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องจะยิ่งเพิ่มขึ้นด้วย และการเพิ่มขึ้นนี้ ทำให้ภาระในการเปิดเผยข้อมูลกลายเป็นเรื่องหลักสำหรับบริษัท เนื่องจากต้องตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนที่ใหญ่ขึ้นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การเปิดเผยข้อมูลจึงถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเจรจาต่อรองระหว่างกิจการและผู้มีส่วนได้เสียเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของนักลงทุน

ดังนั้นทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย จึงถูกนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการอธิบายถึงการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้เสียได้เห็นว่าบริษัทให้ความสำคัญต่อการจัดการความเสี่ยงอย่างจริงจังให้อยู่ในระดับเหมาะสมและยอมรับได้ เช่น การระบุ ประเมิน และตอบสนองต่อความเสี่ยง เข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อภาพลักษณ์ของกิจการ และเพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานการบริหารความเสี่ยง ความสามารถในการชำระหนี้ โดยมีนโยบายการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อาทิ ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ เป็นต้น

2.3 งานวิจัยในเกี่ยวข้องในอดีต

2.3.1 งานวิจัยด้านการเปิดเผยข้อมูล

ข้อมูลความเสี่ยงเป็นข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเลขทางการเงินที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทยและต่างประเทศไม่ได้ถูกกำหนดโดยข้อบังคับให้เปิดเผย แต่ได้มีการกำหนดไว้เป็นแนวทางสำหรับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ ข้อมูลความเสี่ยงเหล่านี้แท้จริงแล้วเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับบริษัท เช่น ผู้ลงทุน เจ้าหนี้ในการประเมินความเสี่ยงของบริษัท หรือ

ตัดสินใจก่อนการลงทุน ดังนั้นงานวิจัยในอดีตที่นำเสนอจะเกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ ตัวอย่างงานวิจัยมีดังนี้

งานวิจัยหลายชิ้นในต่างประเทศมีการศึกษาเรื่องการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง Ho and Wong (2001) เคยพบว่า การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมของกิจการ กล่าวคือ โครงสร้างคณะกรรมการกิจการคณะกรรมการตรวจสอบส่งผลให้การเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจสูงขึ้น และสัดส่วนสมาชิกครอบครัวอยู่ในคณะกรรมการสูงทำให้การเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจลดลง Elzahar and Hussainey (2019) ได้ศึกษาปัจจัยกำหนดความเสี่ยงในการเปิดเผยข้อมูลในรายงานระหว่างกาลของสหราชอาณาจักร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อวัดระดับของข้อมูลความเสี่ยงในส่วนการบรรยายของรายงานทางการเงินระหว่างกาล และได้วิเคราะห์ผลกระทบของลักษณะเฉพาะของบริษัทและกลไกการกำกับดูแลกิจการ เรื่องการเปิดเผยความเสี่ยง พบว่าบริษัทขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงในส่วนการบรรยายของรายงานทางการเงินระหว่างกาลมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก และพบว่าประเภทอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับของการเปิดเผยความเสี่ยงในรายงานระหว่างกาล แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่อง ความสามารถในการทำกำไร และกลไกการกำกับดูแลกิจการกับการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง สอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตของธนาเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์ (2549) พบว่ากิจการขนาดใหญ่มีคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงมากกว่ากิจการขนาดเล็ก ในขณะที่หากกิจการมีอายุการดำเนินงานมากขึ้นจะมีคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงลดลง

ในขณะที่ Eng and Mak (2003) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการเป็นเจ้าของ กับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ พบว่า ถ้อยคำหลักโดยรัฐบาลหรือสถาบัน จะเป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการเพิ่มระดับการเปิดเผยข้อมูล และหากบริษัทมีสัดส่วนคณะกรรมการบริษัทภายนอกมากขึ้นจะทำให้ระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจลดลง ซึ่งหากผู้บริหารถือหุ้นในสัดส่วนที่สูงมาก ทำให้ผู้บริหารมีอำนาจเต็มที่ในการกำหนดกลยุทธ์ และทิศทางต่างๆ ของบริษัท จึงทำให้ผู้บริหารปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งอาจมีการปิดบังข้อมูลที่จะเปิดเผยต่อสาธารณะชน

นอกจากนี้ทิพวรรณ สวัสดิ์ (2560) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงกับการตกแต่งกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้แบบจำลองของ Modified Jones พบว่าบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับดี ทั้งนี้มี 2 องค์ประกอบที่มีระดับการเปิดเผยอยู่ในระดับการเปิดเผยดีมาก คือ สภาพแวดล้อมภายในองค์กร และการติดตามผล และข้อมูลการบริหารความเสี่ยงที่เปิดเผยน้อยที่สุดในระดับพอใช้ คือ ด้านการระบุเหตุการณ์ และเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงด้านการตอบสนองความเสี่ยงมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการตกแต่งกำไร

2.3.2 งานวิจัยด้านการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน

ซึ่งงานวิจัยในอดีตหลายงานที่พบว่าการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขึ้นอยู่กับการกำหนดกลยุทธ์ของกิจการ Kleffner et al., (2003) ศึกษาผลของการกำกับดูแลกิจการที่มีต่อการใช้การการจัดการความเสี่ยงองค์กรในประเทศแคนาดา พบว่าการยอมรับการบริหารความเสี่ยง และเหตุผลในการยอมรับการบริหารความเสี่ยง (ร้อยละ 31) อิทธิพลของผู้จัดการความเสี่ยง (ร้อยละ 61) การได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการ (ร้อยละ 51) และการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์โตรอนโต (TSE) (37 เปอร์เซ็นต์) ทั้งนี้ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าอุปสรรคสำคัญของกิจการในการบริหารความเสี่ยง คือโครงสร้างองค์กรของ บริษัทต่างๆ กลยุทธ์ของบริษัทมีอิทธิพลต่อการใช้การบริหารความเสี่ยงของบริษัท สอดคล้องกับการศึกษาของ Farrell and Gallagher (2015) ศึกษาการประเมินค่าผลกระทบของการจัดการความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ พบว่าประสิทธิภาพของกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงระดับความกระตือรือร้นและความครอบคลุมในองค์กรกำหนดกิจกรรมต่างๆ ของการบริหารความเสี่ยง โดยผู้บริหารของบริษัท หากผู้บริหารมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงกิจการสามารถเพิ่มประสิทธิภาพได้มากกว่า 25% ซึ่งระบุว่าจัดการความเสี่ยงเป็นการสร้างคุณค่าและป้องกันคุณค่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกิจการ สำหรับในประเทศไทยชฎา ฝือกหอม (2553) ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทุกคนมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO-ERM ในแต่ละองค์ประกอบ ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ที่เหมาะสมนั้นมีผลในเชิงบวกกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และผลการตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) มากที่สุด ดังนั้นการกำหนดวัตถุประสงค์จึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สามารถคาดการณ์ถึงความสามารถในการทำกำไรของบริษัทได้

นอกจากนี้ม้งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นความสัมพันธ์และผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในต่อตัวแปรต่างๆ ของกิจการ Mohammeda and Knapkova (2016) ศึกษาเรื่องผลกระทบการบริหารความเสี่ยงโดยรวมต่อผลการดำเนินงานของบริษัท พบว่าการบริหารความเสี่ยงมีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผลการดำเนินงานของบริษัททั้งหมดอย่างมีประสิทธิภาพ และการบริหารความเสี่ยงมีผลโดยตรงต่อรายได้เพิ่มขึ้นของบริษัทที่มีการลงทุนในทุนทางปัญญาที่สูงขึ้น ในประเทศไทยได้มีการศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในครอบคลุมทั้งในภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ ฉัตรรัชดา วิโรจน์รัตน์ (2559) ศึกษาผลกระทบระหว่างการควบคุมภายในสมัยใหม่เชิงรุกที่มีต่อคุณภาพข้อมูลทางการบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าการควบคุมภายในสมัยใหม่เชิงรุก 2 ด้าน คือ ด้านกำหนดนโยบายและบูรณาการแผนงานล่วงหน้า และด้านการบริหารจัดการความเสี่ยงและข้อผิดพลาดเชิงป้องกันอย่างระมัดระวังรอบคอบมีผลเชิงบวกกับคุณภาพข้อมูลทางการบัญชี ในขณะที่ด้านอื่นๆ 4

ด้าน นั้นคือ ด้านการประเมินสภาพแวดล้อมควบคุมและคาดการณ์ปัญหาล่วงหน้าอย่างชาญฉลาด ด้านการพัฒนาวิธีการปฏิบัติใหม่และกิจกรรมการควบคุมภายในเชิงสร้างสรรค์ ด้านประยุกต์ใช้การสื่อสารและนวัตกรรมสารสนเทศที่ทันสมัย และด้านติดตามและให้คำปรึกษาเชื่อมโยงระบบงานเชิงป้องกันอย่างยั่งยืน ไม่พบว่ามีความผลกระทบต่อคุณภาพข้อมูลทางการบัญชี

ธรรมรงค์ สุวรรณนิกรกุล (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยการควบคุมภายในตามแนวคิด COSO-ERM 2004 ที่มีผลกระทบต่อระดับความเชื่อมั่นในดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าปัจจัยด้านความเสี่ยง การทบทวนและการปรับปรุง ปัจจัยด้านสารสนเทศ การสื่อสารและการติดตามผลปัจจัยด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ ประสิทธิภาพและการประเมินผล และปัจจัยด้านการกำหนดโครงสร้าง นโยบายและหน้าที่ส่งผลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในมุมมองของพนักงานบัญชี โดยปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยเกิดจากการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยทั้ง 8 ปัจจัยตามแนวคิด COSO-ERM 2004 ขณะที่ไม่พบว่าขนาดของบริษัทส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ต่อมาในปี 2557 ภัทรพงศ์ เจริญกิจจารุกร (2557) ศึกษาระดับความเชื่อมั่นของการควบคุมภายในบริษัทในประเทศไทย พบว่าสภาพแวดล้อมของการควบคุมสารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามประเมินส่งผลต่อระดับความเชื่อมั่นของการควบคุมภายใน นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับระดับความเชื่อมั่นของการควบคุมภายใน เมื่อจำแนกและเปรียบเทียบระดับความเชื่อมั่นของการควบคุมภายในระหว่างบริษัทที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าทั้งสองกลุ่มมีระดับความเชื่อมั่นของการควบคุมภายในไม่แตกต่างกัน

สำหรับรัฐวิสาหกิจในประเทศไทยจากการสืบค้นมีเฉพาะงานของพรพิพัฒน์ แก้วกล้า และอุทัย ต้นละม้าย (2553) ศึกษาเปรียบเทียบผลการประเมินการบริหารความเสี่ยงของรัฐวิสาหกิจในกลุ่มสาขาต่างๆ และปัจจัยด้านลักษณะองค์กร และผลการดำเนินงานที่มีความสัมพันธ์ต่อผลการประเมินการบริหารความเสี่ยงของรัฐวิสาหกิจไทย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสาขารัฐวิสาหกิจที่มีแนวโน้มการบริหารความเสี่ยงที่ปรับตัวดีขึ้นอยู่ในระดับสูง คือ การไฟฟ้านครหลวง และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มสาขารัฐวิสาหกิจที่มีผลการประเมินการบริหารความเสี่ยงสาขาพลังงานมีผลคะแนนการบริหารความเสี่ยงดีกว่าสาขาเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ และปัจจัยด้านกลุ่มสาขารัฐวิสาหกิจ สำหรับด้านปัจจัยลักษณะองค์กรพบว่าขนาดองค์กร (วัดจากยอดสินทรัพย์ และยอดขาย) และผลการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับการประเมินการบริหารความเสี่ยงในรัฐวิสาหกิจ

2.3.3 งานวิจัยด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

นอกเหนือการบริหารความเสี่ยงและการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแล้ว บริษัทอาจใช้การป้องกันความเสี่ยงด้วยวิธีอื่น ๆ มาบริหารความเสี่ยง เช่น จากการศึกษาของ อีร์ภัทร ดีเป็นธรรม และพรอนงค์ บุขราตระกูล (2561) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนกับอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ดังกล่าว พบว่าในกรณีที่การเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนพ้องกับการเปลี่ยนแปลง อัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนเป็นดัชนีค่าเงินบาทมูลค่าตลาดของบริษัทส่งผลกระทบต่อส่วนเปิดความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน โดยบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีส่วนเปิดความเสี่ยงน้อยกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็กอย่างไรก็ตาม ไม่พบว่ามูลค่าตลาดของบริษัทมีผลต่อความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนเป็นการเปลี่ยนแปลงระหว่างเงินบาทและเงินดอลลาร์สหรัฐ ส่วนลักษณะการประกอบธุรกิจและการใช้ธุรกรรมทางการเงินในการป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนไม่มีผลกระทบต่อ ส่วนเปิดความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งอาจจะมีสาเหตุจากการที่บริษัทเหล่านี้ใช้เครื่องมือในการป้องกันความเสี่ยงด้วยวิธีอื่น

จากงานวิจัยในอดีตข้างต้นมีเหตุผลเพียงพอที่จะสรุปได้ว่าการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กรและเกี่ยวเนื่องกับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแตกต่างกันอย่างน่าสนใจ ดังรายละเอียดที่แสดงในหัวข้อ 2.4 สมมติฐานการศึกษา

2.4 สมมติฐานการศึกษา

2.4.1 จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งกลุ่มตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงออกเป็น 3 กลุ่ม คือ โครงสร้างความเป็นเจ้าของ โครงสร้างคณะกรรมการ และคุณลักษณะของบริษัท รายละเอียดแต่ละกลุ่มตัวแปรมีดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างการเป็นเจ้าของ ประกอบด้วย การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น การถือหุ้นโดยผู้บริหาร และการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน

1.1 การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น

จากการศึกษาของ นวพร พงษ์ต้นทกุล (2546) พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นกับการเปิดเผยการบริหารความเสี่ยง คือ บริษัทที่มีการถือหุ้นแบบกระจุกตัวผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีอำนาจมากในกิจการ และทราบดีเกี่ยวกับข้อมูลภายในของบริษัทยิ่งไปกว่านั้นผู้ถือหุ้นรายใหญ่อาจใช้อำนาจในการปิดบังข้อมูลที่จำเป็นต่อผู้ถือหุ้นรายย่อยในการประเมินผลการปฏิบัติงานของกิจการ ส่วนกิจการที่มีการถือหุ้นกระจายตัวนั้น หมายถึง กิจการมีผู้ถือหุ้นจำนวนมาก ดังนั้นบริษัทจึงจำเป็นต้องรับผิดชอบเปิดเผยข้อมูลในปริมาณที่มาก เพื่อให้ผู้ถือหุ้นรายย่อยซึ่งไม่มี

อำนาจในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของผู้บริหารของบริษัทมากนัก นำมาใช้ในการประเมินผลงาน การปฏิบัติงานและใช้กำกับดูแลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร เช่นเดียวกับ Aabo Tom (2000) ที่ทำ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะโครงสร้างของผู้ถือหุ้นกับผลการดำเนินงานที่บ่งบอกถึงระดับ ความเสี่ยงทางการเงินของบริษัท พบว่า การบริหารความเสี่ยงตัดสินใจตามอำนาจของผู้ถือหุ้นราย ใหญ่และผู้ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งบริษัท สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chau and Gray (2002) พบว่า บริษัทที่ มีผู้ถือหุ้นกระจายตัวมีการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจมากกว่าบริษัทที่มีการถือหุ้นกระจุกตัว และ งานวิจัยของ Fan and Wong (2002) พบว่าบริษัทที่มีการถือหุ้นกระจุกตัวสูงมีคุณค่าของข้อมูลทาง บัญชีต่ำ ซึ่งตามทฤษฎีตัวแทน การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ ผู้บริหารใช้ตอบสนองต่อประเด็นปัญหาความไม่โปร่งใสและความรับผิดชอบของผู้บริหารและตัวแทน งานวิจัยจึงตั้งสมมติฐานที่ 1 ดังนี้

H₁ : การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูล การบริหารความเสี่ยง

1.2 การถือหุ้นโดยผู้บริหาร

จากการศึกษาของ Eng and Mak (2003) พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการ เปิดเผยข้อมูลกับสัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้บริหาร ซึ่งได้อธิบายว่า การที่ผู้บริหารได้มาถือหุ้นในบริษัท ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัท จึงทำให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ ของบริษัท แต่ในกรณีที่ผู้บริหารถือหุ้นในสัดส่วนที่สูงมาก ทำให้ผู้บริหารมีอำนาจเต็มที่ในการกำหนด กลยุทธ์ และทิศทางต่างๆ ของบริษัท จึงทำให้ผู้บริหารปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งอาจมีการ ปิดบังข้อมูลที่จะเปิดเผยต่อสาธารณะชน แม้ว่าตามทฤษฎีตัวแทน บริษัทจะต้องเปิดเผยข้อมูลเป็น เครื่องมืออย่างหนึ่งที่ผู้บริหารใช้ตอบสนองต่อประเด็นปัญหาความไม่โปร่งใสและความรับผิดชอบของ ผู้บริหารและตัวแทน งานวิจัยจึงตั้งสมมติฐานที่ 2 ดังนี้

H₂ : การถือหุ้นโดยผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการ บริหารความเสี่ยง

1.3 การถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน

จากการศึกษาของ นวพร พงษ์ดัมทกุล (2546) พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่าง สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบันกับการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งได้อธิบายว่าความรู้ความชำนาญที่ มากกว่าของผู้ถือหุ้นสถาบัน ทำให้สามารถกระตุ้นให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใสเพื่อนำมาใช้ในการ กำกับดูแลกิจการที่ได้ไปลงทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตอุษา ชันทอง และ กัลยกิตติ์ กীরติอังกูร (2560) พบสัดส่วนการถือหุ้นแบบสถาบันเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินงาน แสดงให้เห็นว่าผู้ถือหุ้นราย

ใหญ่ของบริษัทตระหนักถึงหน้าที่ในการบริหารงานเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงสุดให้แก่กิจการ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ Abraham and Cox (2007) ที่พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการถือหุ้นโดยสถาบันและขอบเขตการเปิดเผยรายงานความเสี่ยงที่ชี้ให้เห็นว่านักลงทุนสถาบันตอบโต้เชิงลบต่อการเปิดเผยความเสี่ยง ตามทฤษฎีตัวแทน การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ผู้บริหารใช้ตอบสนองต่อประเด็นปัญหาความไม่โปร่งใสและความรับผิดชอบของผู้บริหารและตัวแทน งานวิจัยจึงตั้งสมมติฐานที่ 3 ดังนี้

H₃ : การถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบันมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

2. โครงสร้างคณะกรรมการ ประกอบด้วย ประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกัน สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ และคณะกรรมการเป็นเครือญาติ

2.1 ประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกัน

จากการศึกษาของ Ho and Wong (2001) และ Gul and Leung (2004) พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการควมดำแหน่งของประธานบริษัทกับกรรมการบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูล คือ หน้าที่ของประธานบริษัทมีหน้าที่กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ของบริษัท และคอยกำกับดูแลให้กรรมการบริษัทปฏิบัติงานกลยุทธ์ที่วางไว้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัท ดังนั้นการควมดำแหน่งทั้งสองโดยเป็นตัวบุคคลเดียวกัน ทำให้บริษัทขาดกลไกในการสอบทานการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร จึงอาจทำให้บริษัทขาดความรับผิดชอบต่อในการเปิดเผยข้อมูล ส่วนการศึกษาของ Farrell และ Gallagher (2015) พบความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความเสี่ยงกับประธานกรรมการ ซึ่งอธิบายว่า ประธานกรรมการเป็นผู้กำหนดกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยง เพื่อตอบสนองเรื่องความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อผู้บริหาร ตามทฤษฎีตัวแทน วิจัยจึงตั้งสมมติฐานที่ 4 ดังนี้

H₄ : ประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกันจะส่งผลให้บริษัทมีระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในระดับต่ำ

2.2 สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ

จากการศึกษาของ Saardchom (2013) Kleffner et al., (2003) จักวุฒิ ขอบพิเชียร (2552ข) และ Chen and Jaggi (2000) พบความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระกับระดับการเปิดเผยข้อมูล ปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับกรอบการบริหารความเสี่ยงภายใต้แพลตฟอร์มการพัฒนาที่ยั่งยืน คือบทบาทที่สำคัญของคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูง ซึ่งอธิบายได้ว่า บริษัทที่มีสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระสูงจะมีการถ่วงดุลอำนาจในการทำงานของฝ่ายบริหาร

หน้าที่หลักของคณะกรรมการอิสระคือ ควบคุมดูแลให้ฝ่ายบริหารปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กรและผู้มีส่วนได้เสีย และดูแลไม่ให้เกิดการทุจริตหรือการกระทำใดๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์กร ดังนั้นคณะกรรมการอิสระเป็นตัวแทนที่ตรวจสอบความโปร่งใส ตามทฤษฎีตัวแทนจึงสามารถกระตุ้นให้บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น เพื่อประโยชน์แก่ผู้มีส่วนได้เสีย งานวิจัยจึงตั้งสมมติฐานที่ 5 ดังนี้

H₅ : สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

2.3 สัดส่วนคณะกรรมการเป็นเครือญาติ

จากการศึกษาของ Ho and Wong (2001) และ จักวุฒิ ขอบพิเชียร (2552) พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่าง คณะกรรมการเป็นเครือญาติกับระดับการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งอธิบายได้ว่ากิจการที่มีสัดส่วนคณะกรรมการที่เป็นเครือญาติส่วนใหญ่เป็นกิจการในกลุ่มธุรกิจครอบครัว ซึ่งจะมีอำนาจควบคุมบริษัทสูง อาจปฏิบัติงานโดยยึดผลประโยชน์ของครอบครัวมากกว่าผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ การขาดความโปร่งใสในการดำเนินงาน ทำให้ส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูล ตามทฤษฎีตัวแทน งานวิจัยจึงตั้งสมมติฐานที่ 6 ดังนี้

H₆ : บริษัทที่มีสัดส่วนคณะกรรมการเป็นเครือญาติมากจะส่งผลให้มีระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในระดับต่ำ

3. คุณลักษณะของบริษัท ประกอบด้วย ขนาดของกิจการ อายุของกิจการ ความสามารถในการทำกำไร โครงสร้าง

3.1 ขนาดของกิจการ (วัดขนาดจากยอดสินทรัพย์รวม)

จากการศึกษาของ Chen and Jaggi (2000) และ Elzahar and Hussainey (2019) พรพิพัฒน์ แก้วกล้า และ อุทัย ต้นละมัย (2553) และ ศุภมาศ หอมตระกูล (2555) พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่าง ขนาดของกิจการกับระดับการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งอธิบายได้ว่ากิจการที่มีขนาดเล็กมีการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงน้อยกว่ากิจการขนาดใหญ่ เนื่องจาก มีความพร้อมด้านเงินทุนและทรัพยากรบุคคลน้อยกว่า นอกจากนี้ กิจการที่มีขนาดใหญ่มีผู้มีส่วนได้เสียจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องรับผิดชอบในการเปิดเผยข้อมูลในปริมาณที่มากกว่าเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย ตามทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย งานวิจัยจึงตั้ง สมมติฐานที่ 7 ดังนี้

H₇ : ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

3.2 อายุของกิจการ

จากการศึกษาของ อลิศรา พลวรรณ (2547) และ ธนาเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์ (2549) พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างอายุของกิจการกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง และการเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจ ซึ่งอธิบายได้ว่าบริษัทที่เพิ่งจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีการเปิดเผยข้อมูลดีกว่าบริษัทที่ดำเนินงานในตลาดหลักทรัพย์มายาวนาน อาจสืบเนื่องจากบริษัทที่ดำเนินงานมายาวนานมักมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักดีแล้ว บริษัทจึงไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลในปริมาณที่มาก ซึ่งต่างจากบริษัทที่เพิ่งเข้ามาดำเนินงานในบริษัทตลาดหลักทรัพย์ใหม่ๆ จะยังมีประสบการณ์น้อยในการเปิดเผยข้อมูล จึงอาจจะจ้างที่ปรึกษาให้คำแนะนำสำหรับการเปิดเผยข้อมูลจึงทำให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลที่มีคุณภาพกว่า ในขณะที่การศึกษาของ Elisa et al., (2017) ศึกษาการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการเปิดเผยความเสี่ยง พบว่า “ผู้มีประสบการณ์” ให้ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลในปริมาณที่มากและการเปิดเผยนั้นมีคุณภาพของความเสี่ยง สืบเนื่องจากรายงานเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจภายนอกสำหรับธนาคาร นักลงทุน และผู้มีส่วนได้เสียที่สนใจในกระบวนการกลไกภายในของกิจการที่อาจจะส่งผลกระทบต่อองค์กรตามทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย เนื่องจากทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างอายุกิจการและระดับการเปิดเผยข้อมูลของงานวิจัยในอดีตแต่ละชิ้นแย้งกัน งานวิจัยจึงตั้งสมมติฐานที่ 8 ดังนี้

H₈ : อายุของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

3.3 ความสามารถในการทำกำไร (วัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม)

จากการศึกษาของ Mohammeda and Knapkova (2016) และ ชฎาธร เผือกหอม (2552) ประสิทธิภาพการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการความเสี่ยง และการบริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพมีผลโดยตรงต่อรายได้ของบริษัทในการดำเนินงานของบริษัทที่มีการลงทุนในทุนทางปัญญาที่สูงขึ้น ประสิทธิภาพการทำงานวัดจาก ROE และ ROA เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และการอยู่รอดและเจริญเติบโตของกิจการในระยะยาวต่อไป ตามทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย หากบริษัทมีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีย่อมส่งผลให้เปิดเผยข้อมูลเพื่อเพิ่มขึ้น เนื่องจากการสื่อสารให้ผู้มีส่วนได้เสีย อาทิ ผู้ลงทุน ทราบถึงประสิทธิภาพและความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงของกิจการ งานวิจัยจึงตั้งสมมติฐานที่ 9 ดังนี้

H₉ : ความสามารถในการทำกำไรความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

3.4 โครงสร้างเงินทุน (วัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น)

จากการศึกษาของ Naser (1998) พบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเงินทุนส่วนที่เป็นเจ้าของ และส่วนที่เป็นหนี้สินกับการเปิดเผยข้อมูล พบว่าบริษัทที่มีการก่อหนี้สูงอาจทำให้เจ้าหนี้มีการกดดันทำให้บริษัทต้องเปิดเผยข้อมูลปริมาณที่มาก เพื่อให้เจ้าหนี้ใช้ในการกำกับดูแล และส่วนบริษัทเองจะมีแรงจูงใจในการเปิดเผยข้อมูลเช่นกัน เพื่อให้เจ้าหนี้เห็นความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัท แต่ในทางกลับกันงานวิจัยของ อลิศรา ผลาวรณ (2547) กลับไม่พบความสัมพันธ์ใดๆ ถึงอย่างไรก็ตาม ตามทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย บริษัทจะต้องเปิดเผยข้อมูลเพื่อเป็นการให้ความเชื่อมั่นกับเจ้าหนี้และผู้ให้กู้ที่ทราบถึงผลการดำเนินงานและความสามารถในการชำระหนี้ ดังนั้น งานวิจัยจึงตั้งสมมติฐานที่ 10 ดังนี้

H_{10} : โครงสร้างเงินทุนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

2.4.2 จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแตกต่างของเวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูล และประเภทของอุตสาหกรรม รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

1. เวอร์ชันในการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

จากการศึกษาของ จุฑามน สิทธิผลวนิชกุล (2561) พบว่าการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ERM 2017 ไม่ได้นำมาแทนที่กรอบแนวคิดการควบคุมภายในของ COSO 2013 เนื่องจากทั้งสองกรอบแนวคิดแตกต่างกัน ถึงแม้ว่าบางองค์ประกอบทฤษฎีนั้นเชื่อมโยงกัน เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน กิจการจึงไม่ควรระบุข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมภายในเพื่อช่วยในการวิเคราะห์ความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ERM 2017 ซ้ำอีก ภาณีดา วรทวี อารัง (2561) แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ยังมิได้นำ COSO ERM 2017 มาใช้มากนักเนื่องจากอยู่ในระหว่างขั้นตอนการศึกษาและวางแผน ผลการศึกษาแย้งกับธีระศักดิ์ เปี่ยมสุภคพงศ์ และคณะ (2019) ที่กล่าวว่าการบริหารความเสี่ยงในบริษัทใหม่ ยุคอุตสาหกรรม 4.0 จะเห็นว่าความสำคัญของการบริหารความเสี่ยง ภายใต้บริบทโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทุกประเทศ ทุกธุรกิจไม่ว่าขนาดเล็กหรือใหญ่ และเราทุกคนต่างต้องเผชิญกับความท้าทาย ที่สำคัญเมื่อวิถีของโลกเปลี่ยนไปและไม่สามารถกลับไปเป็นเหมือนเดิมแล้ว ความเสี่ยงที่สำคัญที่สุด คือ การไม่ปรับตัว หรือไม่พร้อมที่จะปรับตัวได้อย่างเท่าทัน เราเห็นหลายตัวอย่างธุรกิจระดับโลกที่เคยเป็นผู้นำต้องเสียส่วนแบ่งตลาดไปเพราะปรับตัวไม่ทัน บางบริษัทถึงกับต้องปิดกิจการลง หลากๆ แปรนดินัยค้าหายไปจากความนิยมของผู้บริโภค หรือ ถูกทดแทนที่ด้วยแบรนด์ใหม่ๆ ดังนั้น การมีระบบกำกับดูแลกิจการ และการบริหารความเสี่ยงที่ดีที่

ครอบคลุมในทุกด้าน จะช่วยให้องค์กรมีความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างถูกต้องและปรับตัวให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างทันท่วงที จากผลการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างเวอร์ชันของการเปิดเผยข้อมูลหรือ COSO ที่บริษัทใช้และระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท จึงพัฒนาสมมติฐาน H11 ดังนี้

H₁₁ : ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทมีความแตกต่างกันตามเวอร์ชันของการเปิดเผยข้อมูล

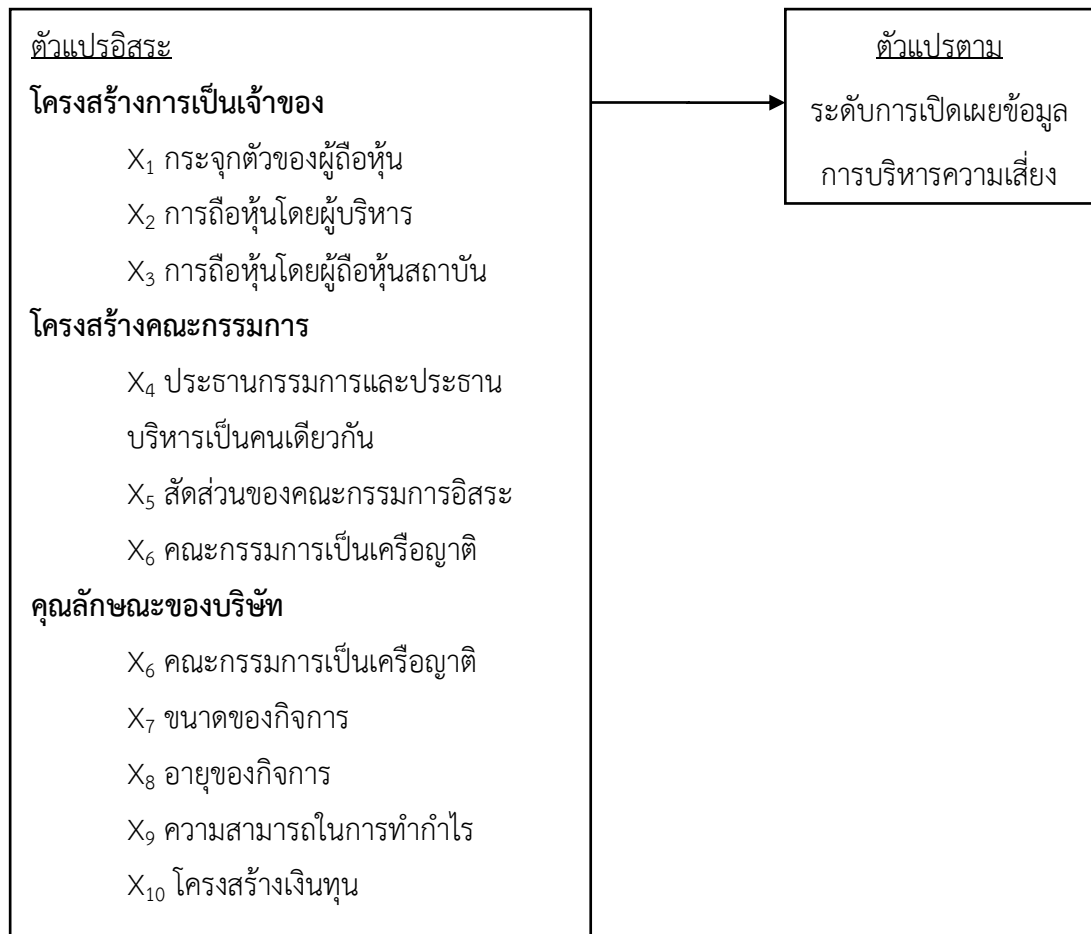
2. ประเภทอุตสาหกรรม

จากการศึกษาของ Amran, Rosli Bin and and Hassan (2019) พบว่าลักษณะของอุตสาหกรรมมีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยความเสี่ยง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Elzahar and Hussainey (2019) พบว่าบริษัทประเภทอุตสาหกรรมมีการรายงานความเสี่ยงมากกว่าประเภทบริการ เนื่องจากผลกระทบที่สำคัญในการสะท้อนถึงภัยคุกคามทางธุรกิจที่มากกว่า เนื่องจากประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แตกต่างกัน ดังนั้นในการศึกษาจึงต้องควบคุมประเภทอุตสาหกรรมเพื่อควบคุมปัจจัยที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาในครั้งนี้

H₁₂ : ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแตกต่างกันตามประเภทของอุตสาหกรรม

2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยในอดีตข้างต้นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง ซึ่งประกอบด้วย 3 กลุ่มตัวแปร คือ 1) โครงสร้างการเป็นเจ้าของ ประกอบด้วย การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น การถือหุ้นโดยผู้บริหาร และการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน 2) โครงสร้างคณะกรรมการ ประกอบด้วย ประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกัน สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ และคณะกรรมการเป็นเครือญาติ และ 3) คุณลักษณะของบริษัท ประกอบด้วย ขนาดของกิจการ อายุของกิจการ ความสามารถในการทำกำไร โครงสร้างเงินทุน

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

เนื้อหาบทที่ 3 แสดงข้อมูลวิธีการวิจัยครอบคลุมรูปแบบการวิจัย ประชากรและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาเครื่องมือการวิจัย วิธีการเก็บข้อมูล ตัวแปรที่ศึกษา และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถแสดงลำดับหัวข้อได้ดังนี้

- 3.1 รูปแบบการวิจัย
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 เก็บรวบรวมข้อมูลและตัวแปรที่ศึกษา
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรูปแบบการศึกษา 2 ลักษณะ คือการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) และการศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Research) มุ่งเน้นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ดัชนี SET 100 ต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. เป็นหุ้นสามัญที่ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ฯ และเป็นหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน ยกเว้นที่มีหลักทรัพย์ที่ได้รับการคัดเลือกตามเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงรายชื่อหลักทรัพย์ระหว่างรอบ
2. เป็นหลักทรัพย์ที่มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Market Capitalization) สูงสุด 200 ลำดับแรก โดยพิจารณาจากข้อมูลหลักทรัพย์ตามราคาเฉลี่ยต่อวันย้อนหลัง 3 เดือน
3. เป็นหลักทรัพย์ที่ไม่อาจถูกเพิกถอนตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ฯ อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนจากการเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียน ถูกสั่งพักการซื้อขาย (ขึ้นเครื่องหมาย SP) เป็นระยะเวลานาน มีแนวโน้มที่จะถูกพักการซื้อขายเป็นระยะเวลานาน
4. เป็นหลักทรัพย์ที่มีสัดส่วนผู้ถือหลักทรัพย์รายย่อย (Free-float) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุนชำระแล้ว โดยพิจารณาข้อมูลล่าสุดตามรอบระยะเวลาในการทบทวน
5. เป็นหลักทรัพย์ที่มีมูลค่าการซื้อขายสม่ำเสมอตามสภาพปกติของตลาดโดยมูลค่าซื้อขายของหลักทรัพย์นั้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าซื้อขายเฉลี่ยต่อหลักทรัพย์ของ

หลักทรัพย์ประเภทหุ้นสามัญทั้งตลาดในเดือนเดียวกัน เป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 9 ใน 12 เดือน หรือไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 สำหรับหลักทรัพย์ที่เข้าซื้อขายหรือน้อยกว่า 12 เดือน แต่มากกว่า 6 เดือน

เป็นหลักทรัพย์ที่มีจำนวนการซื้อขายไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของจำนวนหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนของหลักทรัพย์นั้น ๆ ในเดือนที่มูลค่าซื้อขายของหลักทรัพย์ผ่านเงื่อนไขตามข้อ 5

ประชากรที่ใช้ศึกษาในงานวิจัยนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยใน 7 อุตสาหกรรม รวม 100 บริษัท (ตารางที่ 3.1) สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีที่ไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling Method) ด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random Sampling Method) กำหนดเงื่อนไขการคัดเลือกดังนี้

1. บริษัทที่คัดเลือกต้องจัดอยู่ในกลุ่มบริษัทที่มีหุ้น 100 อันดับแรกที่อยู่ในตลาดหุ้นไทย หรือเรียกว่า SET 100 ประกอบกิจการระหว่างพ.ศ.2559 -2561 และมีข้อมูลจากหมายเหตุงบการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) และรายงานประจำปี พ.ศ.2559-2561 ครบถ้วนตลอดระยะเวลาที่กำหนด

2. บริษัทที่ถูกเพิกถอนออกจากรายชื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือมีการควบกิจการ หรือการถอนตัวออกจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หรือเพิ่งจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จะไม่ถูกเลือกเนื่องจากมีข้อมูลที่ต้องการข้างต้นไม่ครบทั้ง 3 ปี (2559-2561)จากการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีประชากรที่ผ่านเกณฑ์เพียง 88 บริษัท (ร้อยละ 88) ดังรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอุตสาหกรรมในตารางที่ 3.1 ดังนั้นโดยสรุปมีชุดข้อมูลที่ศึกษา (หมายเหตุประกอบงบการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปี (Annual Report) เท่ากับ 264 ชุดข้อมูล

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	ประชากร (บริษัท)	กลุ่มตัวอย่าง (บริษัท)	ร้อยละ
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	9	8	9.09
กลุ่มทรัพยากร	23	20	22.73
กลุ่มเทคโนโลยี	8	8	9.09
กลุ่มธุรกิจการเงิน	14	13	14.77
กลุ่มบริการ	25	21	23.86
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2	2	2.27
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	19	16	18.19
รวม	100	88	100.00

ที่มา: ปรับปรุงจากข้อมูลบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ.2559-2561

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กระจาดำทำ การสำหรับทำดัชนีวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง พัฒนาขึ้นจากแบบดัชนีวัดระดับ การเปิดเผยข้อมูลของ Stephen Owusu-Ansah (1998) ทิพวรรณ สวัสดิ์ (2560) และ ไอลตา หนูตะพงค์ (2560) มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 การเลือกรายการดัชนี

การสร้างดัชนีวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลนั้นต้องมีการจัดทำกระจาดำทำการเพื่อให้ คะแนนการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Scoring Sheet) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบการ เปิดเผยข้อมูล และเป็นแนวทางในการประเมินให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง ในหมายเหตุประกอบงบการเงินแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงาน ประจำปี (Annual Report) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) ให้มีรูปแบบเป็นไปในทิศทางเดียวกันภายในกระจาดำทำการตรวจสอบการเปิดเผยข้อมูล การบริหารความเสี่ยงประกอบด้วย 5 หมวดใหญ่ และ 20 หมวดย่อย (รายละเอียดแสดงไว้ใน ภาคผนวก ข)

3.3.2 หลักเกณฑ์การให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูล

เกณฑ์การให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูล คือ หากบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูล การบริหารความเสี่ยงในหมายเหตุประกอบงบการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) และ รายงานประจำปี (Annual Report) ตามรายการที่กำหนดไว้ในกระจาดำทำการเปิดเผยข้อมูล การบริหารความเสี่ยง (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข) บริษัทจะได้รับคะแนนเท่ากับ 1 ในทางตรงกันข้าม หากไม่มีการเปิดเผยรายการตามที่กำหนดไว้ บริษัทจะได้รับคะแนนเท่ากับ 0 การให้คะแนน การเปิดเผยข้อมูล

3.3.3 วิธีคำนวณดัชนีการเปิดเผยข้อมูล

เมื่อให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดของแต่ละบริษัทแล้ว จะทำการคำนวณ ดัชนีการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Index) ซึ่งเปิดเผยในรูปแบบของอัตราส่วนของคะแนนรวมสูงสุด เท่ากับ 20 คะแนน พิจารณาแต่ละรายการ 20 หมวดย่อย จากรายการในกระจาดำทำการ และใน ทุกบริษัทคะแนนรวมสูงสุดจะมีค่าไม่เกิน 20 คะแนน สามารถแสดงในรูปแบบสมการได้ดังนี้

Disclosure Index =As/Ms

กำหนดให้ $0 \leq \text{Index} \leq 1$

As (Actual Score) = คะแนนจริงที่แต่ละบริษัทได้รับ

Ms (Maximum Score) = คะแนนรวมสูงสุดที่แต่ละบริษัทควรจะได้รับ

เช่น ถ้าบริษัทได้รับคะแนนรวมทั้งหมดจากการเปิดเผยข้อมูลเท่ากับ 13 คะแนน และคำนวณคะแนนรวมสูงสุดสำหรับรายการที่ต้องเปิดเผยเท่ากับ 20 คะแนน ดังนั้น ดัชนีการเปิดเผยข้อมูล คือ $13/20$ เท่ากับ 0.65 เท่าหรือคิดเป็นร้อยละ 65 ของระดับข้อมูลที่บริษัทจำเป็นต้องเปิดเผย

3.3.4 เกณฑ์ที่ใช้วัดระดับการเปิดเผยข้อมูล

การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง แบ่งเกณฑ์ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามเกณฑ์ของสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (2553) โดยประยุกต์การเปิดเผยข้อมูลระหว่างร้อยละ 50-59 และการเปิดเผยข้อมูลต่ำกว่าร้อยละ 50 จากผ่านและไม่ผ่าน เป็นร้อยละ 50 จากผ่านและไม่ผ่าน เป็นน้อยและน้อยมากตามมาตรฐานประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ทิพวรรณ สวัสดิ์ (2560) ดังนี้

ช่วงคะแนนการเปิดเผยระหว่างร้อยละ 90-100 คือ ดีเลิศ

ช่วงคะแนนการเปิดเผยระหว่างร้อยละ 80-89 คือ ดีมาก

ช่วงคะแนนการเปิดเผยระหว่างร้อยละ 70-79 คือ ดี

ช่วงคะแนนการเปิดเผยระหว่างร้อยละ 60-69 คือ พอใช้

ช่วงคะแนนการเปิดเผยระหว่างร้อยละ 50-59 คือ น้อย

ช่วงคะแนนการเปิดเผยระหว่างร้อยละ 50 คือ น้อยมาก

3.4 เก็บรวบรวมข้อมูลและตัวแปรที่ศึกษา

3.4.1 การรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในหมายเหตุประกอบงบการเงินที่แสดงในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปี (Annual Report) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างปี พ.ศ.2559-2561

3.4.2 ตัวแปร

3.4.2.1 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) : ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

จากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศพบว่า งานวิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลแตกต่างกันออกไปตามประเด็นที่ผู้ศึกษาสนใจงานวิจัยได้พัฒนารอบแนวคิดงานวิจัยดัดแปลงจากงานวิจัยของ โอลดา หนูตะพงค์ (2560) และทิพวรรณ สวัสดิ์ (2560) การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลการบริหาร ความเสี่ยงโดยจะเปรียบเทียบการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ทำในดัชนีการเปิดเผยข้อมูลดังนี้

ค่านวนดัชนีการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Index) เป็นรายการแสดงการเปิดเผยข้อมูลที่แต่ละบริษัทได้มาหารด้วยคะแนนรวมสูงสุดของการเปิดเผยข้อมูลที่คาดว่าแต่ละบริษัทควรจะได้รับ ดังนั้นดัชนีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในรูปแบบของร้อยละ และบอกรายละเอียดของข้อมูลที่บริษัทเปิดเผยจริงต่อปริมาณรายละเอียดสูงสุด

3.4.2.2 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

แบ่งตัวแปรอิสระเป็น 3 กลุ่มตัวแปร (ตารางที่ 3.2) แต่ละกลุ่มตัวแปรมีตัวแปรย่อย ดังนี้

- 1) โครงสร้างการเป็นเจ้าของ ประกอบด้วย การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น การถือหุ้นโดยผู้บริหาร และการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน
- 2) โครงสร้างคณะกรรมการ ประกอบด้วย ประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกัน สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ และคณะกรรมการเป็นเครือญาติ
- 3) คุณลักษณะของบริษัท ประกอบด้วย ขนาดของกิจการ อายุของกิจการ ความสามารถในการทำกำไร โครงสร้างเงินทุน เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูล และประเภทอุตสาหกรรม

1) โครงสร้างการเป็นเจ้าของ

(1.1) การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น การวัดครั้งนี้ใช้สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้น 10 อันดับแรกต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท โดยไม่รวมถึงผู้ถือหุ้นที่เป็นศูนย์รับฝากทรัพย์ เพราะถือว่าผู้ถือหุ้นดังกล่าวแท้จริงอาจมีจำนวนหลายบุคคล อ้างอิงงานวิจัย ธนาเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์ (2549)

(1.2) การถือหุ้นโดยผู้บริหาร เป็นการวัดจากสัดส่วนการถือหุ้นของประธานและกรรมการฝ่ายบริหารต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท โดยเก็บเฉพาะผู้บริหารที่ถือหุ้นตั้งแต่ 0.5

เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป เนื่องจากข้อมูลจำกัดด้านข้อมูลที่ไม่ได้เปิดเผยชื่อของผู้ถือหุ้นรายย่อยในรายงาน (แบบ 56-1) อ้างอิงงานวิจัยของ Eng and Mak (2003) และ ธนาเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์ (2549)

(1.3) การถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน เป็นการวัดจากสัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบันต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท โดยผู้ถือหุ้นสถาบันนั้นไม่รวมถึงบริษัทและห้างร้าน อ้างอิงงานวิจัยของ นวพร พงษ์ตันทกุล และ ธนาเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์ (2549)

2) โครงสร้างคณะกรรมการ

(2.1) ประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกัน เป็นการวัดโดยใช้ตัวแปรเทียม ในการวัดค่าตัวแปร โดยกำหนดหากประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกัน ให้ค่าเท่ากับ 1 กำหนดให้ค่าเท่ากับ 0 หากประธานกรรมการและประธานบริหารไม่ใช่คนเดียวกัน อ้างอิงงานวิจัยของ Ho and Wong (2001) และ Leung (2004)

(2.2) สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ เป็นการวัดโดยใช้สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระต่อจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด อ้างอิงงานวิจัยของ Narumon Saardchom (2013) จักวุฒิ ขอบพิเชียร (2552ข) และ Chen and Jaggi (2000)

(2.3) คณะกรรมการเป็นเครือญาติ เป็นการวัดโดยใช้สัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นเครือญาติต่อคณะกรรมการทั้งหมด โดยพิจารณาจากนามสกุลที่เหมือนกัน อ้างอิงงานวิจัย Ho and Wong (2001) และ จักวุฒิ ขอบพิเชียร (2552ข)

3) คุณลักษณะของบริษัท

(3.1) ขนาดของกิจการ เป็นการวัดโดยใช้ลอการิทึมของสินทรัพย์รวมมาเป็นตัวแทนของขนาดบริษัท อ้างอิงงานวิจัยของ Chen and Jaggi (2000) และ ศุภมาศ หอมตระกูล (2555)

(3.2) อายุของกิจการ เป็นการวัดผลกระทบของอายุกิจการที่มีผลต่อการระดมทุน การเปิดเผยข้อมูล งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวัดอายุของกิจการด้วยจำนวนปีนับตั้งแต่ปีที่จดทะเบียนเป็นบริษัทจนถึงปี 2561 อ้างอิงงานวิจัยของ อลิศรา ผลวรรณ (2547) และ ธนาเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์ (2549)

(3.3) ความสามารถในการทำกำไร เป็นการวัดผลกระทบของความสามารถในการทำกำไรที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล โดยงานวิจัยนี้ใช้วิธีการวัดโดยอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม อ้างอิงงานวิจัยของ Mohammeda and Knapkova (2016)

(3.4) โครงสร้างเงินทุน การศึกษาครั้งนี้ใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นตัวแปรด้านโครงสร้างเงินทุน อ้างอิงงานวิจัยของ Naser (1998)

(3.5) เวอร์ชัน COSO ERM 2017 เป็นการวัดโดยใช้ตัวแปรเทียม ในการวัดค่าตัวแปร โดยกำหนดหากแนวทางการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2014 ให้ค่า

เท่ากับ 0 และหากใช้ COSO ERM 2017 กำหนดให้ค่าเท่ากับ 1 อ้างอิงงานวิจัยของ Ho and Wong (2001) และ Leung (2004)

(3.6) ประเภทอุตสาหกรรม เป็นการวัดโดยใช้ตัวแปรเทียม ในการวัดค่าตัวแปรหุ่น (Dummy Variables) อ้างอิงงานวิจัยของ วิลานุช ผดุงเดช (2558)

เกษตรและอุตสาหกรรม = 1

ทรัพยากร = 2

เทคโนโลยี = 3

ธุรกิจการเงิน = 4

บริการ = 5

สินค้าอุตสาหกรรม = 6

กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง = 7

ตารางที่ 3.2 ความหมายและการวัดค่าตัวแปร

ตัวแปร	คำย่อ	การวัดค่า	ดัดแปลงจากงานวิจัยในอดีต
ตัวแปรตาม: ระดับการเปิดเผยข้อมูล	DisIndex	จำนวนคะแนนทั้งหมดที่วัดจากรายการที่มีการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	โกลดา หนูตะพังค์ (2560) ทิพวรรณ สวัสดิ์ (2560)
ตัวแปรอิสระ : กลุ่มตัวแปรโครงสร้างความเป็นเจ้าของ			
การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น	Owncn	สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้น 10 อันดับแรกต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท	ธนาเกียรติ พรพิพัฒน์ พงค์ (2549)
การถือหุ้นโดยผู้บริหาร	Manown	สัดส่วนการถือหุ้นของประธานและกรรมการฝ่ายบริหารต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท	Eng and Mak (2003) ธนาเกียรติ พรพิพัฒน์ พงค์ (2549)
การถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน	Ins	สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบันต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท	นวพร พงษ์ตันจกุล ธนาเกียรติ พรพิพัฒน์ พงค์ (2549)

ตารางที่ 3.2 ความหมายและการวัดค่าตัวแปร (ต่อ)			
กลุ่มตัวแปร : โครงสร้างคณะกรรมการ			
ตัวแปร	คำย่อ	การวัดค่า	ตัดแปลงจากงานวิจัยในอดีต
สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ	Binde	สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระต่อจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด	Narumon Saardchom (2013) จักวุฒิ ชอบพิเชียร (2552ข) Chen and Jaggi (2000)
คณะกรรมการเป็นเครือญาติ	Fam	สัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นเครือญาติต่อคณะกรรมการทั้งหมด	Ho and Wong (2001) จักวุฒิ ชอบพิเชียร (2552ข)
กลุ่มตัวแปร : คุณลักษณะของบริษัท			
ขนาดของกิจการ	Lnsiz	สินทรัพย์รวมของกิจการ Natural โดยของสินทรัพย์รวม	Chen and Jaggi (2000) ศุภมาศ หอมตระกูล (2555)
อายุของกิจการ	Age	จำนวนปีของอายุการดำเนินงานของกิจการจนถึงปี 2561	อลิศรา ผลวรรณ (2547) ธนาเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์ (2549)
ความสามารถในการทำกำไร	Roa	อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม	Mohammeda and Knapkova (2016)
โครงสร้างเงินทุน	Capstr	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	Naser (1998)
เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูล	Version	COSO, COSO ERM 2004 = 0 COSO ERM 2017 = 1	Ho and Wong (2001) Leung (2004)
ประเภทอุตสาหกรรม	Type	เกษตรและอุตสาหกรรม = 1 ทรัพยากร = 2 เทคโนโลยี = 3 ธุรกิจการเงิน = 4 บริการ = 5 สินค้าอุตสาหกรรม = 6 กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง = 7	วิลานุช ผดุงเดช (2558)

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ที่ใช้แสดงข้อมูลพื้นฐานตัวแปร เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ สำหรับสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานที่ใช้มี 4 ชนิด คือ 1) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพื่อตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ของตัวแปรที่ศึกษา 2) การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง และ 3) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย t-test (Independent Sample T-test) และ 4) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของประเภทกลุ่มอุตสาหกรรมและเวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง สามารถดูรายละเอียดสมมติฐานและสถิติที่ใช้ทดสอบในตารางที่ 3.3

สำหรับการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีการตรวจสอบสมมติฐานหรือเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยภาคตัดขวาง สามารถแสดงสมการที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

$$Y = a + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \beta_5 X_5 + \beta_6 X_6 + \beta_7 X_7 + \beta_8 X_8 + \beta_9 X_9 + \beta_{10} X_{10} + \epsilon$$

โดยที่

Y	คือ ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง (Disindex)
a	คือ ค่าคงที่
X ₁	คือ กระจุกตัวของผู้อื้อหุ้น (Owncon)
X ₂	คือ การถือหุ้นโดยผู้บริหาร (Manown)
X ₃	คือ การถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน (Ins)
X ₄	คือ ประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกัน (Ceodua)
X ₅	คือ สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ (Binde)
X ₆	คือ คณะกรรมการเป็นเครือญาติ (Fam)
X ₇	คือ ขนาดของกิจการ (Lnsiz)
X ₈	คือ อายุของกิจการ (Age)
X ₉	คือ ความสามารถในการทำกำไร (Roa)
X ₁₀	คือ โครงสร้างเงินทุน (Capstr)
ε	คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

ตารางที่ 3.3 รายละเอียดสมมติฐานและสถิติที่ใช้ทดสอบ

สมมติฐาน	สถิติที่ทดสอบ
H ₁ : การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	Multiple Regression Analysis
H ₂ : การถือหุ้นโดยผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	Multiple Regression Analysis
H ₃ : การถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบันมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	Multiple Regression Analysis
H ₄ : ประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกันจะส่งผลให้บริษัทมีระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในระดับต่ำ	Multiple Regression Analysis
H ₅ : สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	Multiple Regression Analysis
H ₆ : บริษัทที่มีสัดส่วนคณะกรรมการเป็นเครือญาติมากจะส่งผลให้มีระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในระดับต่ำ	Multiple Regression Analysis
H ₇ : ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	Multiple Regression Analysis
H ₈ : อายุของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	Multiple Regression Analysis
H ₉ : ความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	Multiple Regression Analysis
H ₁₀ : โครงสร้างเงินทุนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	Multiple Regression Analysis
H ₁₁ : ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทมีความแตกต่างกันตามเวอร์ชันของการเปิดเผยข้อมูล	Independent Sample t-test
H ₁₂ : ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแตกต่างกันตามประเภทของอุตสาหกรรม	ANOVA

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำเสนอได้ตามลำดับดังนี้

- 4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
- 4.2 สถิติเชิงพรรณนาแสดงระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง
- 4.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง
- 4.4 ทดสอบความแตกต่างระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง
- 4.5 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) จำนวน 88 บริษัท แบ่งออกเป็น 7 กลุ่มอุตสาหกรรม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 3 แหล่ง คือ ข้อมูลจากหมายเหตุงบการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) และรายงานประจำปี (Annual Report) จำนวน 3 ปี (2559-2561) รวม 264 งบการเงิน แบ่งการนำเสนอข้อมูลทั่วไปเป็น 3 กลุ่มตัวแปร คือ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างคณะกรรมการ และคุณลักษณะบริษัท รายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวแปร 1) โครงสร้างการเป็นเจ้าของ

โครงสร้างการเป็นเจ้าของแสดงสัดส่วนการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น การถือหุ้นโดยผู้บริหาร และการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน กลุ่มตัวแปรนี้จะแสดงถึงอิทธิพลของอำนาจทางการบริหารของผู้บริหารต่อการตัดสินใจเลือกเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัท จากข้อมูลตั้งแต่ปี 2559-2561 ของบริษัทที่ศึกษา 88 บริษัท พบว่า

การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น สัดส่วนจำนวนหุ้นของผู้ถือหุ้น 10 อันดับแรกต่อจำนวนหุ้นทั้งหมด พบว่ามีสัดส่วนตั้งแต่ร้อยละ 0-79.47 ทุกกลุ่มอุตสาหกรรมยกเว้นกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมมีการกระจุกตัวของจำนวนหุ้นรวมของผู้ถือหุ้น 10 อันดับแรกไม่เกินร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด (54 บริษัทหรือร้อยละ 61.36) โดยเฉพาะบริษัทกลุ่มการเงิน และอสังหาริมทรัพย์

การถือหุ้นโดยผู้บริหาร บริษัทที่มีกระจายตัวของการถือหุ้นโดยผู้บริหารตั้งแต่ไม่มีสัดส่วนการถือหุ้นเลยจนถึงมีการถือหุ้นโดยผู้บริหารมากที่สุดประมาณร้อยละ 61.96 และ

การถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน บริษัทที่มีการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบันตั้งแต่ร้อยละ 1.33- 81.00 ซึ่งเป็นสัดส่วนการถือหุ้นโดยสถาบันที่มากที่สุด

กลุ่มตัวแปร 2) โครงสร้างคณะกรรมการ

โครงสร้างคณะกรรมการกิจการแสดงถึงการสร้างความสมดุลในบทบาทของคณะกรรมการบริษัท ฝ่ายจัดการและหน่วยงานภายในองค์กรในการส่งเสริมให้องค์กรมีบรรษัทภิบาลหรือการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อให้บริษัทสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทั้งตนเองและสังคมได้อย่างยั่งยืน โดยต้องมีการวางโครงสร้างและระบบการกำกับดูแลกิจการอย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านการกำกับดูแล การติดตาม และการประเมินผล มีหลักพื้นฐานการกำกับดูแลกิจการที่ดี 5 ด้าน คือ ความยุติธรรม ความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และภาวะรับผิดชอบต่อ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จะวัดโครงสร้างคณะกรรมการกิจการด้วยตัวแปรย่อย 3 ตัว คือ การควบบตำแหน่งประธานกรรมการและประธานบริหาร สัดส่วนกรรมการอิสระ และคณะกรรมการเป็นเครือญาติ จากข้อมูลตั้งแต่ปี 2559-2561 ของบริษัทที่ศึกษา 88 บริษัท ผลการรวบรวมข้อมูลแสดงให้เห็นว่า

การควบบตำแหน่งประธานกรรมการและประธานบริหาร เป็นบุคคลเดียวกัน มีสัดส่วนการควบบตำแหน่งของประธานกรรมการและประธานบริหารค่อนข้างต่ำเพียงร้อยละ 0.14 นั่นคือรูปแบบการบริหารงานของบริษัทส่วนใหญ่ผู้บริหารจะไม่ควบบตำแหน่งประธานกรรมการและประธานบริหาร

สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ ต่อจำนวนคณะกรรมการบริหารของบริษัท พบว่าสัดส่วนคณะกรรมการอิสระต่อคณะกรรมการบริหารมีสัดส่วนตั้งแต่ 1 ใน 2 จนถึง 2 ใน 3 (ร้อยละ 28.70-77.30)

คณะกรรมการเป็นเครือญาติ สัดส่วนคณะกรรมการบริหารที่เป็นเครือญาติกันมีตั้งแต่ไม่เป็นเครือญาติกันเลย (วัดจากนามสกุลเดียวกัน) จนถึงมีสัดส่วนความเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดร้อยละ 62.96

กลุ่มตัวแปร 3) คุณลักษณะของบริษัท

คุณลักษณะบริษัทแบ่งออกเป็น 6 ตัวแปรย่อย คือ ขนาดกิจการ (วัดจากสินทรัพย์รวมเฉลี่ย) อายุของกิจการ ความสามารถในการทำกำไร (วัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม) โครงสร้างเงินทุน (วัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น) เวย์ร์ชั้นมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง และประเภทกลุ่มอุตสาหกรรม พบว่า

ขนาดของกิจการ เมื่อวัดจากสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 3 ปี บริษัทที่มีขนาดของกิจการที่น้อยที่สุด 1,954.06 ล้านบาทอยู่ในกลุ่มธุรกิจบริการ บริษัทที่มีสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 3 ปีมากที่สุดอยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงินเท่ากับ 3,045,763.47 ล้านบาท

อายุของกิจการ บริษัทที่ศึกษามีอายุกิจการเฉลี่ย 18.78 ปี ทั้งนี้อายุกิจการมีตั้งแต่ 2-43 ปี โดยบริษัทที่มีอายุของกิจการที่น้อยที่สุด 2 ปี มี 4 บริษัทในกลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง สำหรับบริษัทที่มีอายุมากที่สุด 43 ปีมี 4 บริษัทเช่นกันในกลุ่มการเงิน กลุ่มบริการ และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

ความสามารถในการทำกำไร เมื่อวัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมพบว่าโดยเฉลี่ยบริษัทที่ศึกษามีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม เฉลี่ยเท่ากับ 9.33 เท่า และการกระจายของอัตราผลตอบแทน คือมีค่าตั้งแต่ -0.2-61.89 เท่า ทั้งนี้มีบริษัทในกลุ่มบริการ 1 บริษัท มีอัตราผลตอบแทนสูงสุดคือ 61.89 เท่า

โครงสร้างเงินทุน เมื่อวัดด้วยอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น พบว่าบริษัทในกลุ่มทรัพยากรมีสัดส่วนเงินทุนเป็นหนี้สินน้อยที่สุด 0.03 เท่า ในขณะที่บริษัทที่มีสัดส่วนเงินทุนเป็นหนี้สินมากที่สุด 8.90 เท่าจัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม

เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง ในประเทศไทยมีคู่มือมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง 3 เวอร์ชัน คือ COSO, COSO ERM 2004 และ COSO ERM 2017 แต่ละเวอร์ชันมีลำดับการเริ่มใช้ตามลำดับ คือปี 2535 เริ่มใช้ COSO ปี 2547 เริ่มใช้เวอร์ชัน COSO ERM 2004 และล่าสุด COSO ERM 2017 เริ่มใช้เมื่อปี 2560 ดังนั้น ส่วนใหญ่จึงใช้การเปิดเผยข้อมูลฯ เวอร์ชัน COSO และ COSO ERM 2004 (ดูรายละเอียดในตารางที่ 4.2) และ

ประเภทอุตสาหกรรม แบ่งออกเป็น 7 กลุ่มอุตสาหกรรม 88 บริษัท กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมมีจำนวนศึกษาน้อยที่สุด 2 บริษัทหรือร้อยละ 2.27 และกลุ่มบริการมีหน่วยศึกษามากที่สุด 21 บริษัทหรือร้อยละ 23.86 (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 สถิติพรรณนาของตัวแปรทั้งหมดในการวิจัย

ข้อมูล	ชื่อเรียก ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
ระดับการเปิดเผยข้อมูลการ					
บริหารความเสี่ยงปี 2559- 2561	DisIndex	31.67	95	70.95	13.7
โครงสร้างความเป็นเจ้าของ					
การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น	Owncn	0	79.47	38.48	24.35
การถือหุ้นโดยผู้บริหาร	Manown	0	61.96	10.62	16.76
การถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้น สถาบัน	Ins	1.33	81	27.68	21.84
โครงสร้างคณะกรรมการ					
ประธานกรรมการและ ประธานบริหารเป็นคน เดียวกัน	Ceodua				
สัดส่วนของ คณะกรรมการอิสระ	Binde	28.7	77.3	42.84	10.08
คณะกรรมการเป็นเครือ ญาติ	Fam	0	62.96	17.23	17.73
คุณลักษณะของบริษัท					
ขนาดของกิจการ	Lnsiz	1,954.06	1,345,763.47	290,551.36	658,827.18
อายุของกิจการ	Age	2.00	43.00	18.78	11.75
ความสามารถในการทำ กำไร	Roa	-0.2	61.89	9.33	7.61
โครงสร้างเงินทุน	Capstr	0.03	8.9	2.09	2.19
เวอร์ชันการเปิดเผย ข้อมูล	Version			0.06	0.23
กลุ่มอุตสาหกรรม	Type				

88 บริษัท ปี 2559-2561 = 264 ชุดข้อมูล

4.2 สถิติเชิงพรรณนาแสดงระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

ภาพรวมการประยุกต์ใช้การควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) จำนวน 88 บริษัทแยกตามประเภทกลุ่มอุตสาหกรรม 7 กลุ่ม (ตารางที่ 4.2) ผลการศึกษาพบว่าเมื่อจำแนกการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามเวอร์ชันของมาตรฐาน 3 เวอร์ชัน คือ COSO, COSO ERM 2004 และ COSO ERM 2017 ซึ่งแต่ละเวอร์ชันเริ่มเผยแพร่ปี 2535 ปี 2547 และปี 2560 ตามลำดับ ในปี 2559 ซึ่งบริษัทมีทางเลือกในการประยุกต์ใช้มาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง 2 เวอร์ชันคือ COSO และ COSO ERM 2004 พบว่าจาก 88 บริษัท มี 77 บริษัทหรือร้อยละ 87.50 ประยุกต์ใช้ COSO มีเพียง 11 บริษัทหรือร้อยละ 12.50 ที่ประยุกต์ใช้ COSO ERM 2004 ต่อมาในปี 2560 เป็นช่วงที่มีการพัฒนารูปแบบการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงเวอร์ชันใหม่คือ COSO ERM 2017 พบว่าจาก 88 บริษัท มี 4 บริษัทเลื่อนมาประยุกต์ใช้ COSO ERM 2004 หรือร้อยละ 17.05 ที่เหลือ 73 บริษัทหรือร้อยละ 82.95 ยังคงใช้มาตรฐานเดิมในการเปิดเผยข้อมูล และมาตรฐาน COSO ERM 2017 ที่เพิ่งออกใหม่ไม่มีบริษัทใดเลือกใช้ ทั้งนี้เมื่อจำแนกการปรับเปลี่ยนเวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลข้างต้น พบว่าอุตสาหกรรมที่ไม่มีการปรับเปลี่ยนเวอร์ชันเลยคือ กลุ่มเทคโนโลยีและสินค้าอุตสาหกรรม ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการปรับเปลี่ยนมากที่สุด 3 อันดับแรกเมื่อเทียบกับจำนวนบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมคือ กลุ่มทรัพยากร (1 บริษัทหรือร้อยละ 10.00) รองลงมาคือ กลุ่มการเงิน (1 บริษัทหรือร้อยละ 7.69) และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (1 บริษัทหรือร้อยละ 6.25) ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าบริษัทในกลุ่มบริการจำนวน 1 บริษัทปรับเปลี่ยนการใช้จากเวอร์ชัน COSO ERM 2004 กลับมาเป็น COSO เหมือนเดิม

หลังจากที่มีการเผยแพร่มาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2017 ในปี 2560 ต่อมาในปี 2561 พบว่า มาตรฐานฉบับล่าสุดยังไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร มี 3 กลุ่มอุตสาหกรรมนำร่องเท่านั้นที่ปรับใช้เวอร์ชันนี้ คือ กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (1 บริษัทหรือร้อยละ 50.00) กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (3 บริษัทหรือร้อยละ 18.75) และกลุ่มบริการ (1 บริษัทหรือร้อยละ 4.76) ตามลำดับ ในขณะที่เวอร์ชัน COSO ยังคงได้รับความนิยมเหมือนเดิมมี 67 จาก 88 บริษัท (ร้อยละ 76.14) ยังคงใช้มาตรฐานดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง เป็นที่น่าสังเกตว่าบริษัทในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรจำนวน 1 บริษัทปรับเปลี่ยนการใช้จากเวอร์ชัน COSO ERM 2004 กลับมาเป็น COSO เหมือนเดิม

ภาพรวมระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง พบว่า ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี พอใช้ และดีมาก จำนวน 23 บริษัท (ร้อยละ(26.14) 22 บริษัท (ร้อยละ 25.00) และ 17 บริษัท (ร้อยละ 19.32) ตามลำดับ

ทั้งนี้เมื่อจำแนกตามอุตสาหกรรม พบว่ามี 9 บริษัทมีระดับการเปิดเผยการบริหารความเสี่ยงในเกณฑ์ดีเลิศ คือ กลุ่มธุรกิจการเงิน จำนวน 3 บริษัท (ร้อยละ 23.08 ของจำนวนบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม) รองลงมา กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง จำนวน 2 บริษัท (ร้อยละ 12.50 ของจำนวนบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม) และกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม จำนวน 4 บริษัท (ร้อยละ 12.50, 12.50 และ 50.00 ของจำนวนบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม) ตามลำดับ (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.2 เวอร์ชันมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแยกรายอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน บริษัท	อายุเฉลี่ยบริษัท (ปี) (ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน)	2559			2560			2561		
			COSO	COSO	COSO	COSO	COSO	COSO	COSO	COSO	
			ERM 2004	ERM 2017	ERM 2004	ERM 2017	ERM 2004	ERM 2017	ERM 2004	ERM 2017	
กลุ่มเกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร	8	22 (11.40)	7	1	0	6	2	0	7	1	0
กลุ่มทรัพยากร	20	12 (8.83)	18	2	0	16	4	0	14	6	0
กลุ่มเทคโนโลยี	8	24 (5.77)	8	0	0	8	0	0	8	0	0
กลุ่มธุรกิจการเงิน	13	25 (15.85)	11	2	0	10	3	0	10	3	0
กลุ่มบริการ	21	18 (13.69)	19	2	0	20	1	0	18	2	1
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2	8 (0.71)	2	0	0	2	0	0	1	0	1
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และ ก่อสร้าง	16	21 (13.54)	12	4	0	11	5	0	9	4	3
รวม	88		77	11		73	15		67	16	5
(ร้อยละ)	(100)		(87.5)	(12.5)	0	(82.95)	(17.05)	0	(76.14)	(18.18)	(5.68)

หมายเหตุ: จำนวน (ร้อยละจาก 88 บริษัท)

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแยกตามอุตสาหกรรม (ค่าเฉลี่ยปี 2559-2560)

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	อายุเฉลี่ยของบริษัท (ปี) (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	ค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผย ^๑ (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง					
				น้อยมาก	น้อย	พอใช้	ดี	ดีมาก	ดีเลิศ
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	8	22 (11.40)	69.38 (15.17)	0	3	1	2	1	1
กลุ่มทรัพยากร	20	12 (8.83)	72.00 (11.96)	0	4	3	6	6	1
กลุ่มเทคโนโลยี	8	24 (5.77)	72.08 (11.37)	0	1	3	2	1	1
กลุ่มธุรกิจการเงิน	13	25 (15.85)	79.49 (12.25)	0	1	2	2	5	3
กลุ่มบริการ	21	18 (13.69)	63.02 (15.19)	4	3	6	5	3	0
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2	8 (0.71)	85.00 (11.79)	0	0	0	1	0	1
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	16	21 (13.54)	71.56 (11.03)	1	0	7	5	1	2
รวม	88		70.95	5	12	22	23	17	9
(ร้อยละ)	(100)		(13.70)	(5.68)	(13.64)	(25.00)	(26.14)	(19.32)	(10.23)

หมายเหตุ: จำนวน (ร้อยละจาก 88 บริษัท)

กลุ่มตัวแปร 1) โครงสร้างการเป็นเจ้าของ มี 3 ตัวแปรย่อย ประกอบด้วย การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น การถือหุ้นโดยผู้บริหาร และการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน ผลการศึกษาพบว่าบริษัทที่มีสัดส่วนการถือหุ้น 10 อันดับแรกของบริษัท ส่วนใหญ่ถือหุ้นน้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 50 จำนวน 54 บริษัท รองลงมาอยู่ในช่วงร้อยละ 50.01 - 65 และช่วงร้อยละ 65.01 - 80 มีจำนวนน้อยที่สุด (ตารางที่ 4.4) สำหรับการถือหุ้นโดยผู้บริหาร พบว่าสัดส่วนการถือหุ้นของประธานและกรรมการฝ่ายบริหารของบริษัท ส่วนใหญ่ถือหุ้นน้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 50 จำนวน 84 บริษัท และช่วงร้อยละ ร้อยละ 50.01-65 จำนวน 4 บริษัท (ตารางที่ 4.5) และสุดท้ายการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน พบว่าสัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบันของบริษัท ส่วนใหญ่ถือหุ้นน้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 50 จำนวน 71 บริษัท รองลงมาอยู่ช่วงระหว่าง ร้อยละ 50.01-65 ร้อยละ 65.01-80 และช่วงร้อยละ 80.01 ขึ้นไป ตามลำดับ (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.4 การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นแยกตามอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	อายุเฉลี่ย (ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน)	สัดส่วนการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น		
			<= ร้อย ละ 50	ร้อยละ 50.01-65	ร้อยละ 65.01-80
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรม อาหาร	8	22 (11.40)	4	1	3
กลุ่มทรัพยากร	20	12 (8.83)	11	5	4
กลุ่มเทคโนโลยี	8	24 (5.77)	5	1	2
กลุ่มธุรกิจการเงิน	13	25 (15.85)	10	1	2
กลุ่มบริการ	21	18 (13.69)	12	7	2
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2	8 (0.71)	0	2	0
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	16	21 (13.54)	12	2	2
รวม	8		54	19	15
(ร้อยละ)	(100)		(61.36)	(21.59)	(17.05)

หมายเหตุ: จำนวน (ร้อยละจาก 88 บริษัท)

ตารางที่ 4.5 การถือหุ้นโดยผู้บริหารแยกตามอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน บริษัท	อายุเฉลี่ย (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้บริหาร	
			<=ร้อยละ 50	ร้อยละ 50.01-65
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	8	22 (11.40)	8	0
กลุ่มทรัพยากร	20	12 (8.83)	19	1
กลุ่มเทคโนโลยี	8	24 (5.77)	7	1
กลุ่มธุรกิจการเงิน	13	25 (15.85)	13	0
กลุ่มบริการ	21	18 (13.69)	21	0
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2	8 (0.71)	2	0
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	16	21 (13.54)	14	2
รวม	88		84 (95.45)	4 (4.55)

หมายเหตุ: จำนวน (ร้อยละจาก 88 บริษัท)

ตารางที่ 4.6 การถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบันแยกตามอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน บริษัท	อายุเฉลี่ย (ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน)	สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน			
			<=ร้อยละ 50	ร้อยละ 50.01-65	ร้อยละ 65.01-80	ร้อยละ 80.01 ขึ้น ไป
กลุ่มเกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร	8	22 (11.40)	8	0	0	0
กลุ่มทรัพยากร	20	12 (8.83)	13	2	4	1
กลุ่มเทคโนโลยี	8	24 (5.77)	6	1	1	0
กลุ่มธุรกิจการเงิน	13	25 (15.85)	6	5	2	0
กลุ่มบริการ	21	18 (13.69)	20	0	1	0
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2	8 (0.71)	2	0	0	0
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง	16	21 (13.54)	16	0	0	0
รวม	88		71 (80.68)	8 (9.09)	8 (9.09)	1 (1.14)

หมายเหตุ: จำนวน (ร้อยละจาก 88 บริษัท)

กลุ่มตัวแปร 2) โครงสร้างคณะกรรมการ มี 3 ตัวแปรย่อย ประกอบด้วย การควบตำแหน่งประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นบุคคลเดียวกัน สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระและคณะกรรมการเป็นเครือญาติ ผลการศึกษาพบว่าบริษัทที่ประธานกรรมการเป็นคนเดียวกับประธานบริหารจำนวน 12 บริษัท และบริษัทที่ประธานกรรมการไม่เป็นคนเดียวกับประธานบริหารจำนวน 76 บริษัท (ตารางที่ 4.7) สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระของบริษัท ส่วนใหญ่น้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 50 จำนวน 72 บริษัท ช่วงร้อยละ 50.01-65 จำนวน 12 บริษัท และช่วงร้อยละ 65.01-80 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.8) และสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นเครือญาติของบริษัท พบว่าส่วนใหญ่ถือหุ้นน้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 50 จำนวน 83 บริษัท และร้อยละ 50.01-65 จำนวน 5 บริษัท ตามลำดับ (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.7 ประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกันแยกตามอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	อายุเฉลี่ย (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	ควบประธานกรรมการและการประธานบริหาร	
			ไม่ควบตำแหน่ง	ควบตำแหน่ง
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	8	22 (11.40)	5	3
กลุ่มทรัพยากร	20	12 (8.83)	18	2
กลุ่มเทคโนโลยี	8	24 (5.77)	7	1
กลุ่มธุรกิจการเงิน	13	25 (15.85)	12	1
กลุ่มบริการ	21	18 (13.69)	19	2
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2	8 (0.71)	2	0
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	16	21 (13.54)	13	3
รวม	88		76 (86.36)	12 (13.64)

หมายเหตุ: จำนวน (ร้อยละจาก 88 บริษัท)

ตารางที่ 4.8 สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระแยกตามอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน บริษัท	อายุเฉลี่ย (ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน)	สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ		
			<=ร้อยละ 50	ร้อยละ 50.01-65	ร้อยละ 65.01-80
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	8	22 (11.40)	8	0	0
กลุ่มทรัพยากร	20	12 (8.83)	16	2	2
กลุ่มเทคโนโลยี	8	24 (5.77)	8	0	0
กลุ่มธุรกิจการเงิน	13	25 (15.85)	8	4	1
กลุ่มบริการ	21	18 (13.69)	19	1	1
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2	8 (0.71)	1	1	0
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	16	21 (13.54)	12	4	0
รวม	88		72 (81.82)	12 (13.64)	4 (4.55)

หมายเหตุ: จำนวน (ร้อยละจาก 88 บริษัท)

ตารางที่ 4.9 คณะกรรมการเป็นเครือญาติของกรรมการแยกตามอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน บริษัท	อายุเฉลี่ย (ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน)	คณะกรรมการเป็นเครือญาติของ กรรมการ	
			<=ร้อยละ 50	ร้อยละ 50.01- 65
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	8	22 (11.40)	6	2
กลุ่มทรัพยากร	20	12 (8.83)	20	0
กลุ่มเทคโนโลยี	8	24 (5.77)	7	1
กลุ่มธุรกิจการเงิน	13	25 (15.85)	13	0
กลุ่มบริการ	21	18 (13.69)	20	1
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2	8 (0.71)	2	0
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	16	21 (13.54)	15	1
รวม	88		83 (94.32)	5 (5.68)

หมายเหตุ: จำนวน (ร้อยละจาก 88 บริษัท)

กลุ่มตัวแปร 3) คุณลักษณะของบริษัท มี 6 ตัวแปรย่อย ประกอบด้วย ขนาดของกิจการ อายุของกิจการ ความสามารถในการทำกำไร โครงสร้างเงินทุน แนวทางการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง และประเภทอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่า สำหรับขนาดของกิจการ สินทรัพย์รวมของบริษัท 10,001 ล้านบาทขึ้นไป จำนวน 81 บริษัท (ร้อยละ 92.05) รองลงมาสินทรัพย์รวม 1,001-5,000 ล้านบาท จำนวน 4 บริษัท (ร้อยละ 4.55) และสินทรัพย์รวม 5,001-10,000 ล้านบาท จำนวน 3 บริษัท (ร้อยละ 3.41) ตามลำดับ (ตารางที่ 4.10) อายุของกิจการ ส่วนใหญ่อยู่ช่วงอายุระหว่าง 21-30 จำนวน 37 บริษัท (ร้อยละ 42.05) อายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี (จำนวน 31 บริษัทหรือร้อยละ 35.23) และอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป (จำนวน 8 บริษัทหรือร้อยละ 9.09) ตามลำดับ (ตารางที่ 4.11) ความสามารถในการทำกำไรวัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม พบว่า ผลตอบแทนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 เท่า จำนวน 53 บริษัท (ร้อยละ 60.23) ผลตอบแทนอยู่ในช่วง 10.01-20.00 เท่า จำนวน 31 บริษัท (ร้อยละ 35.23) และผลตอบแทน 30.01 เท่าขึ้นไป จำนวน 1 บริษัท (ร้อยละ 1.14) ตามลำดับ (ตารางที่ 4.12) โครงสร้างเงินทุนวัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น บริษัทส่วนใหญ่มีหนี้ที่เป็นหนี้ในระดับที่สูงที่สุดอยู่ในช่วง 1.01-2.00 เท่า จำนวน 32 บริษัท (ร้อยละ 36.36) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 เท่า จำนวน 29 บริษัท (ร้อยละ 32.95) และ 2.0-3.00 เท่า จำนวน 12 บริษัท (ร้อยละ 13.64) ตามลำดับ (ตารางที่ 4.13) สำหรับตัวแปรแนวทางการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง หรือเวอร์ชันของ COSO และประเภทอุตสาหกรรม พบว่าเวอร์ชันที่มีการใช้มากที่สุดในปี 2559 คือ COSO ปี 2560 มีสัดส่วนการใช้เวอร์ชัน COSO และ COSO ERM 2004 เท่ากับร้อยละ 82.95 และ 17.05 ตามลำดับ และปี 2561 มีการใช้ทั้ง 3 เวอร์ชันคือ COSO, COSO ERM 2004 และ COSO ERM 2017 มีสัดส่วนการประยุกต์ใช้เท่ากับร้อยละ 76.14, 18.18, และ 5.68 ตามลำดับ ในภาพรวมอุตสาหกรรมที่มีการศึกษามากที่สุด 3 อันดับแรกสำหรับการวิจัยในครั้งนี้คือ กลุ่มบริการ จำนวน 21 บริษัท (ร้อยละ 23.86) กลุ่มทรัพยากร จำนวน 20 บริษัท (ร้อยละ 22.73) และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างจำนวน 16 บริษัท (ร้อยละ 18.19) ตามลำดับ (ดูรายละเอียดจากตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.10 ขนาดของกิจการวัดจากสินทรัพย์รวมเฉลี่ยแยกตามอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน บริษัท	อายุเฉลี่ย (ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน)	สินทรัพย์รวม (ล้านบาท)		
			1,001- 5,000	5,001- 10,000	=>10,001
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	8	22 (11.40)	1	0	7
กลุ่มทรัพยากร	20	12 (8.83)	0	0	20
กลุ่มเทคโนโลยี	8	24 (5.77)	0	0	8
กลุ่มธุรกิจการเงิน	13	25 (15.85)	0	1	12
กลุ่มบริการ	21	18 (13.69)	3	2	16
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2	8 (0.71)	0	0	2
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	16	21 (13.54)	0	0	16
รวม	88		4 (4.55)	3 (3.41)	81 (92.05)

หมายเหตุ: จำนวน (ร้อยละจาก 88 บริษัท)

ตารางที่ 4.11 อายุของกิจการแยกตามอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน บริษัท	อายุเฉลี่ย (ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน)	อายุของกิจการ (ปี)			
			<= 10	11-20	21-30	30 ขึ้น ไป
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	8	22 (11.40)	2	0	6	0
กลุ่มทรัพยากร	20	12 (8.83)	11	4	5	0
กลุ่มเทคโนโลยี	8	24 (5.77)	1	0	7	0
กลุ่มธุรกิจการเงิน	13	25 (15.85)	4	2	2	5
กลุ่มบริการ	21	18 (13.69)	7	5	7	2
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2	8 (0.71)	2	0	0	0
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	16	21 (13.54)	4	1	10	1
รวม	88		31 (35.23)	12 (13.64)	37 (42.05)	8 (9.09)

หมายเหตุ: จำนวน (ร้อยละจาก 88 บริษัท)

ตารางที่ 4.12 ความสามารถในการทำกำไรวัดจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม(ROA) แยกตามอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน บริษัท	อายุเฉลี่ย (ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน)	อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (เท่า)			
			<= 10.00	10.01- 20.00	20.01- 30.00	=> 30.01
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	8	22 (11.40)	4	2	2	0
กลุ่มทรัพยากร	20	12 (8.83)	14	6	0	0
กลุ่มเทคโนโลยี	8	24 (5.77)	3	4	1	0
กลุ่มธุรกิจการเงิน	13	25 (15.85)	11	2	0	0
กลุ่มบริการ	21	18 (13.69)	11	9	0	1
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2	8 (0.71)	1	1	0	0
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	16	21 (13.54)	9	7	0	0
รวม	88		53 (60.23)	31 (35.23)	3 (3.41)	1 (1.14)

หมายเหตุ: จำนวน (ร้อยละจาก 88 บริษัท)

ตารางที่ 4.13 โครงสร้างเงินทุนวัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนผู้ถือหุ้นแยกตามอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน บริษัท	อายุเฉลี่ย (ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน)	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนผู้ถือหุ้น (เท่า)			
			<= 1.00	1.01- 2.00	2.01- 3.00	=> 3.01
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	8	22 (11.40)	4	4	0	0
กลุ่มทรัพยากร	20	12 (8.83)	9	7	4	0
กลุ่มเทคโนโลยี	8	24 (5.77)	4	1	2	1
กลุ่มธุรกิจการเงิน	13	25 (15.85)	0	1	2	10
กลุ่มบริการ	21	18 (13.69)	6	11	1	3
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2	8 (0.71)	1	0	0	1
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	16	21 (13.54)	5	8	3	0
รวม	88		29 (32.95)	32 (36.36)	12 (13.64)	15 (17.05)

หมายเหตุ: จำนวน (ร้อยละจาก 88 บริษัท)

4.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) จำเป็นต้องมีการตรวจสอบตัวแปรให้เป็นไปตามสมมติฐานการวิเคราะห์ฯ เพื่อให้ค่าระดับการทำนาย (Prediction Ability) ที่ได้จากการมีความน่าเชื่อถือและผู้ใช้ประโยชน์มีความเชื่อมั่นในผลการศึกษา ดังนั้นสมมติฐาน 7 ข้อที่ต้องทดสอบ คือ 1)ประเภทข้อมูลต้องเป็นข้อมูลเชิงปริมาณหรือตัวแปรกลุ่ม (Quantitative or Categorical) 2)ตัวแปรต้องไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ หรือภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) 3)ตัวแปรอิสระต้องไม่มีความเกี่ยวข้องกันกับตัวแปรภายนอกที่ไม่ศึกษา (External Variables) 4)ค่า Homoscedasticity หรือความแปรปรวนของ Residual ต้องคงที่ 5)ค่า Residual ของแต่ละตัวแปรที่ศึกษาต้องไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (ตรวจสอบจากค่า Durbin Watson ต้องมีค่าระหว่าง 1-3) 6)ค่า Error มีการกระจายตัวแบบปกติ 7)ข้อมูลตัวแปรตาม (Outcome Variable) มีการรวบรวมอย่างเป็นอิสระกัน และ 8)ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linearity) (Field, 2009)

สมมติฐานข้อ 1), 3) และ 6) ได้รับการตรวจสอบด้วยกระบวนการวิจัยและจากการรวบรวมตัวแปรที่ควรศึกษาจากงานวิจัยในอดีต และสมมติฐานข้อ 4), 5), 7) และ 8) ได้รับการตรวจสอบในกระบวนการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ดังนั้นเฉพาะการทดสอบความสัมพันธ์ร่วมเส้นตรงเชิงพหุเท่านั้นที่แสดงการทดสอบสมมติฐานแยกออกมา ดังแสดงในหัวข้อ 4.3.1

4.3.1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์

เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่จะส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ร่วมเส้นตรงพหุระหว่างตัวแปร เนื่องจากหากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงเกิน 0.7 (Hair *et al.*, 2010) จะเกิดปัญหาความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ระหว่างตัวแปรและนำไปสู่ความเชื่อถือได้ของสมการถดถอยเชิงพหุต่อไป ตัวแปรในตารางที่ 4.14 มีรายละเอียดดังนี้

ตัวแปรตาม: ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง (DisIndex)

ตัวแปรอิสระ: แบ่งตามกลุ่มตัวแปรและตัวแปรย่อย ดังนี้

กลุ่มตัวแปร 1 โครงสร้างการเป็นเจ้าของ ประกอบด้วยตัวแปรย่อย การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น (Owncon) การถือหุ้นโดยผู้บริหาร (Manown) และการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน (Ins)

กลุ่มตัวแปร 2 โครงสร้างคณะกรรมการ ประกอบด้วยตัวแปรย่อย การควมตำแหน่ง ประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นบุคคลเดียวกัน (Ceodua) สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ (Binde) และคณะกรรมการเป็นเครือญาติ (Fam) และ

กลุ่มตัวแปร 3 คุณลักษณะบริษัท ประกอบด้วยตัวแปรย่อย ขนาดกิจการ (วัดจากสินทรัพย์รวมเฉลี่ย) (Lnsiz) อายุของกิจการ (Age) ความสามารถในการทำกำไร (วัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม) (Roa) โครงสร้างเงินทุน (วัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น) (Capstr)

ผลของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ที่แสดงในตารางที่ 4.14 พบว่าตัวแปรหลายตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์มีค่าน้อยกว่า 0.7 ยกเว้นตัวแปรการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น (Owncon) และการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน (Ins) ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ -0.806 แต่เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวแปรเดียวกันจึงยังคงใช้เป็นตัวแปรอิสระย่อยกลุ่มตัวแปรที่ 1 เหมือนเดิม โดยสรุปความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระกันไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเส้นตรงพหุ

ตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Analysis)

ตัวแปร	Disindex	Owncon	Manown	Ins	Ceodua	Binde	Fam	Insize	Age	Roa	Capstr
กลุ่มตัวแปรที่ 1: โครงสร้างการเป็นเจ้าของ											
Owncon	-.159**	1									
Manown	-.189**	.397**	1								
Ins	.154*	-.806**	-.362**	1							
กลุ่มตัวแปรที่ 2: โครงสร้างคณะกรรมการ											
Ceodua	-.171**	.010	.178**	-.044	1						
Binde	.131*	-.278**	-.113	.350**	-.085	1					
Fam	-.170**	.238**	.199**	-.433**	.065	-.337**	1				
กลุ่มตัวแปรที่ 3: คุณลักษณะบริษัท											
Insize	.291**	-.405**	-.244**	.399**	.000	.252**	-.204**	1			
Age	.188**	-.462**	-.361**	.302**	.082	.013	.023	.473**	1		
Roa	-.052	.114	.195**	-.126*	-.018	-.017	.206**	-.268**	-.275**	1	
Capstr	.309**	-.322**	-.190**	.314**	-.048	.103	-.229**	.548**	.262**	-.373**	1

** ระดับนัยสำคัญที่ 0.01, * ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

4.3.2 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่ออธิบายผลของ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง ดังสมการนี้

$$Y = a + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \beta_5 X_5 + \beta_6 X_6 + \beta_7 X_7 + \beta_8 X_8 + \beta_9 X_9 + \beta_{10} X_{10} + \epsilon$$

โดยที่

Y	คือ ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง (Disindex)
a	คือ ค่าคงที่
X ₁	คือ กระจุกตัวของผู้อถือหุ้น (Owncon)
X ₂	คือ การถือหุ้นโดยผู้บริหาร (Manown)
X ₃	คือ การถือหุ้นโดยผู้อถือหุ้นสถาบัน (Ins)
X ₄	คือ ประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกัน (Ceodua)
X ₅	คือ สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ (Binde)
X ₆	คือ คณะกรรมการเป็นเครือญาติ (Fam)
X ₇	คือ ขนาดของกิจการ (Lnsiz)
X ₈	คือ อายุของกิจการ (Age)
X ₉	คือ ความสามารถในการทำกำไร (Roa)
X ₁₀	คือ โครงสร้างเงินทุน (Capstr)
ε	คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

ผลการพบว่าค่า Homoscedasticity หรือความแปรปรวนของ Residual คงที่และค่า Residual ของแต่ละตัวแปรที่ศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ที่เป็นสาระสำคัญเนื่องจากค่า Durbin Watson เท่ากับ 1.991 และจากการตรวจสอบกราฟค่า Error มีการกระจายตัวแบบปกติ และตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linearity) (รูปที่ 4.1 ภาคผนวก ค) ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าเฉพาะ การควบตำแหน่งประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกันมีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง (t= -2.472, p=.014) นั่นคือหากตำแหน่งประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกัน บริษัทมีแนวโน้มจะให้ความสำคัญต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงน้อยลงอย่างมีนัยสำคัญ ความสามารถในการทำกำไรมีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง (t= 1.971, p=.050) นั่นคือหากความสามารถของกิจการในการสร้างผลตอบแทนจากสินทรัพย์ที่มี ยิ่งกิจการมีค่า ROA สูง แสดงว่ากิจการมีการบริหารจัดการสินทรัพย์อย่างดี สามารถใช้สินทรัพย์ในการสร้างรายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างกำไรสุทธิได้มาก บริษัทมีแนวโน้มจะให้ความสำคัญต่อระดับการ

เปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญ และโครงสร้างเงินทุนเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง ($t=3.206$, $p=.002$) นั่นคือหากมีโครงสร้างเงินทุนที่มีส่วนของหนี้สินมากกว่าส่วนของผู้ถือหุ้น บริษัทมีแนวโน้มจะให้ความสำคัญต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากมีเพียงตัวแปรอิสระตัวเดียวที่ให้ค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญ ส่งผลให้ค่า Adjusted หรือค่าความเชื่อถือได้ของตัวแปรอิสระในการทำนายระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงมีความถูกต้องประมาณ 0.142 (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (N=86)

ตัวแปร	Beta	t-value	VIF
(Constant)		9.295	
กลุ่มตัวแปร 1: โครงสร้างความเป็นเจ้าของ			
การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น	0.021	0.196	3.553
การถือหุ้นโดยผู้บริหาร	-0.075	-1.133	1.354
การถือหุ้นโดยสถาบัน	-0.074	-0.683	3.582
กลุ่มตัวแปร 2: โครงสร้างคณะกรรมการ			
การควบบำเหน็จประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกัน	-0.146	-2.472**	1.070
สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ	0.048	0.744	1.268
คณะกรรมการเป็นเครือญาติ	-0.117	-1.699	1.464
กลุ่มตัวแปร 3: คุณลักษณะบริษัท			
ขนาดของกิจการ	0.123	1.566	1.882
อายุกิจการ	0.123	1.623	1.760
ความสามารถในการทำกำไร	0.127	1.971*	1.277
โครงสร้างเงินทุน	0.233	3.206**	1.624
Durbin Watson			1.991
Adjusted R ²			0.142
F-value(Sig)			5.368**

**ระดับนัยสำคัญ 0.01, * ระดับนัยสำคัญ 0.05

4.4 ทดสอบความแตกต่างระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง ของการประยุกต์ใช้ เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูล และประเภทของอุตสาหกรรม

4.4.1 การวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มเป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

4.4.1.1 การวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามเวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูล

การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามเวอร์ชันของการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงที่บริษัท 88 บริษัทแบ่งกลุ่มการประยุกต์ใช้แบ่งเป็นมาตรฐานเป็น 2 กลุ่มคือ COSO และ COSO ERM 2004 และ COSO ERM 2017 ทั้งนี้เนื่องจาก COSO และ COSO ERM 2004 แม้ว่าในต่างประเทศจะมีการประกาศเริ่มใช้ในปี 2535 2547 และ 2560 ตามลำดับ แต่ในประเทศไทยบริษัทจะทยอยนำมาใช้ในเวลาที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ทั้งสองเวอร์ชันข้อกำหนดด้าน สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึง ด้านการติดตามประเมินผลเหมือนกัน ในขณะที่ COSO ERM 2017 เพิ่งมีการนำมาใช้ในประเศฯ เมื่อปี 2560 ดังนั้น เพื่อทดสอบว่าระยะเวลาในการเรียนรู้และประกาศใช้ต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลตั้งสมมติฐาน H_{11} ตามที่คาดการณ์ไว้ ผลการวิเคราะห์พบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง ($t = -2.675, p = .009$) นั่นคือบริษัทที่ประยุกต์ใช้ COSO และ COSO ERM 2004 จะมีระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงน้อยกว่า COSO ERM 2017 จำนวน 83 บริษัท (ค่าเฉลี่ย 70.02 และ 86.33 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามเวอร์ชันการบริหารความเสี่ยงที่เลือกใช้

เวอร์ชันที่เลือกใช้	N	ค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูล	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t-value
COSO และ COSO ERM 2004	83	70.02	13.41	-2.675**
COSO ERM 2017	5	86.33	9.08	

**ระดับนัยสำคัญ .01

4.4.1.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) ของระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามประเภทของอุตสาหกรรม

การกระจายตัวความถี่และร้อยละของระดับคะแนนตามกลุ่มอุตสาหกรรมพบว่า 71 จาก 88 บริษัท (ร้อยละ 80.68) มีค่าระดับคะแนนการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง 60 คะแนนขึ้นไป (ตารางที่ 4.17) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) ของระดับการเปิดเผยข้อมูลระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแตกต่างกันตามประเภทของอุตสาหกรรม พบว่ามีค่า Levene Statistic .815 ($p = .561$) นั่นคือความแปรปรวนของกลุ่มข้อมูลไม่แตกต่างกันสามารถนำมาเปรียบเทียบได้ตามสมมติฐานการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Homogeneity of Variance Assumption) พบว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแตกต่างกันตามของอุตสาหกรรมหากแจกแจงระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงเป็นกลุ่มตามตารางที่ 4.17 ($t = 1.596$, $p = .05$) (ตารางที่ 4.18) การทดสอบ Turkey Pos Hoc พบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมที่มีระดับการเปิดเผยข้อมูลแตกต่างกันคือกลุ่มธุรกิจการเงิน ($\bar{x} = 5.30$) และกลุ่มบริการ ($\bar{x} = 3.90$) ($p = .026$)

ตารางที่ 4.17 ระดับคะแนนการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามอุตสาหกรรม

ประเภทกลุ่มอุตสาหกรรม	ระดับคะแนนการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง						รวม (ร้อยละ)
	< 40	40-49	50-59	60-69	70-79	>=80	
เกษตรและอุตสาหกรรม	0	0	3	1	2	2	8 (9.30)
ทรัพยากร	0	0	4	3	6	7	20 (23.26)
เทคโนโลยี	0	0	1	3	2	2	8 (9.30)
ธุรกิจการเงิน	0	0	1	2	2	8	13 (15.12)
บริการ	2	2	3	6	5	3	21 (24.42)
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	0	1	0	7	5	3	16 (18.60)
รวม (ร้อยละ)	2 (2.33)	3 (3.49)	12 (13.95)	22 (25.58)	23 (26.14)	26 (29.54)	88 (100)

ตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

	ผลรวมของกำลังสอง	df	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง	F-value
ระหว่างกลุ่ม	19.477	6	3.246	1.596*
ภายในกลุ่ม	119.966	81	1.481	
รวม	139.443	87		
Levene Statistic				.815

* ระดับนัยสำคัญ .05

4.5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน (ตารางที่ 4.19) พบว่า ประชานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกัน มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2017 ในเชิงลบ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ความสามารถในการทำ (Roa) และโครงสร้างเงินทุน วัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Capstr) มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2017 ในเชิงบวก สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ไม่พบอิทธิพลใดๆ ระหว่างการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น (Owncon) การถือหุ้นโดยผู้บริหาร (Manown) การถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน (Ins) สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ (Binde) คณะกรรมการเป็นเครือญาติ (Fam) ขนาดกิจการ วัดจากสินทรัพย์รวมเฉลี่ย (Lnsiz) และอายุของกิจการ (Age) ผลการวิเคราะห์พบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามเวอร์ชันการบริหารความเสี่ยงที่เลือกใช้ และระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแตกต่างกันตามประเภทของอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4.19 ผลการทดสอบสมมติฐานตัวแปร

สมมติฐาน	ทิศทาง	ผล
H ₁ : การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	-	ปฏิเสธ
H ₂ : การถือหุ้นโดยผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	-	ปฏิเสธ
H ₃ : การถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบันมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	+	ปฏิเสธ

ตารางที่ 4.19 ผลการทดสอบสมมติฐานตัวแปร (ต่อ)		
สมมติฐาน	ทิศทาง	ผล
H ₄ : ประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกันจะส่งผลให้บริษัทมีระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในระดับต่ำ	-	ยอมรับ
H ₅ : สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	+	ปฏิเสธ
H ₆ : บริษัทที่มีสัดส่วนคณะกรรมการเป็นเครือญาติมากจะส่งผลให้มีระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในระดับต่ำ	-	ปฏิเสธ
H ₇ : ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	+	ปฏิเสธ
H ₈ : อายุของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	+/-	ปฏิเสธ
H ₉ : ความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	+	ยอมรับ
H ₁₀ : โครงสร้างเงินทุนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	+	ยอมรับ
H ₁₁ : ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทมีความแตกต่างกันตามเวอร์ชันของการเปิดเผยข้อมูล		ยอมรับ
H ₁₂ : ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแตกต่างกันตามประเภทของอุตสาหกรรม		ยอมรับ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) สามารถแสดงเนื้อหาในบทที่ 5 ได้ดังนี้

- 5.1 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย
- 5.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา
- 5.3 ข้อจำกัดในการศึกษา
- 5.4 ข้อเสนอแนะงานวิจัยในอนาคต

5.1 บทสรุปและการอภิปรายผลการศึกษา

สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับวัตถุประสงค์และอภิปรายผลการศึกษาเปรียบเทียบกับงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

5.1.1. ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2017 ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100)

ผลการศึกษาพบว่าภาพรวมระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทกลุ่ม SET 100 มีค่าเฉลี่ยรวม 70.95 คะแนน อยู่ในระดับดี ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี พอใช้ และดีมาก จำนวน 23 บริษัท 22 บริษัท และ 17 บริษัท ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อจำแนกตามอุตสาหกรรม พบว่ามี 9 บริษัทมีระดับการเปิดเผยการบริหารความเสี่ยงในเกณฑ์ดีเลิศ คือ กลุ่มธุรกิจการเงิน จำนวน 3 บริษัท รองลงมาคือกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง จำนวน 2 บริษัท และกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามการเลือกประยุกต์ใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมีความหลากหลาย เมื่อพิจารณาการเลือกประยุกต์ใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบกับการระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากการความสอดคล้องกันและสัมพันธ์กันของ การบริหารความเสี่ยง กับการกำกับดูแลกิจการ และการควบคุมภายใน ซึ่งการบริหารความเสี่ยงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการกำกับกิจการ (Mikes, 2009) การกำกับดูแลกิจการเป็นภาพรวมของการให้ความเชื่อมั่นว่ากิจการจะมีการบริหารงานที่ดี เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันนำไปสู่การเจริญเติบโตและเพิ่มมูลค่าให้กับผู้ถือ

หุ้นในระยะยาว และคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นประกอบ ซึ่งการบริหารความเสี่ยงในองค์กรเป็นวิธีการหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น กระบวนการดำเนินธุรกิจกับหลักปฏิบัติ 8 ข้อภายในกรอบ CG Code หลักปฏิบัติที่ 6 กำหนดให้กิจการดูแลให้มีระบบการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่เหมาะสม เป็นกระบวนการดำเนินธุรกิจ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการ และเปิดเผยข้อมูล (กฤษฎา จันทะเดช, 2561) การบริหารความเสี่ยงองค์กรเกี่ยวข้องกับหลักการควบคุมภายใน เนื่องจากการควบคุมภายในเป็นกระบวนการในการรับประกันว่าองค์กรจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ หลักการบางประการเกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง อย่างไรก็ตามแนวคิดการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิด COSO ERM 2017 และ COSO ERM 2004 แตกต่างกันบางองค์ประกอบแต่ทฤษฎีเชื่อมโยงกัน (จุฑามาน สิทธิผลวนิชกุล, 2561)

5.1.2 ทดสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100)

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย

กลุ่มตัวแปร 1 โครงสร้างการเป็นเจ้าของ ประกอบด้วยตัวแปรย่อย การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น (Owncon) การถือหุ้นโดยผู้บริหาร (Manown) และการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน (Ins)

กลุ่มตัวแปร 2 โครงสร้างคณะกรรมการ ประกอบด้วยตัวแปรย่อย การควบตำแหน่งประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นบุคคลเดียวกัน (Ceodua) สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ (Binde) และคณะกรรมการเป็นเครือญาติ (Fam) และ

กลุ่มตัวแปร 3 คุณลักษณะบริษัท ประกอบด้วยตัวแปรย่อย ขนาดกิจการ (วัดจากสินทรัพย์รวมเฉลี่ย) (Lnsiz) อายุของกิจการ (Age) ความสามารถในการทำกำไร (วัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม) (Roa) โครงสร้างเงินทุน (วัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น) (Capstr)

5.1.2.1 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญ

การควบตำแหน่งประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นบุคคลเดียวกัน (Ceodua) มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2017 ในเชิงลบ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การควบตำแหน่งทั้งสองโดยเป็นบุคคลเดียวกัน ทำให้บริษัทขาดกลไกในการสอบทานการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร ทำให้บริษัทขาดความรับผิดชอบในการเปิดเผยข้อมูลน้อยลงอย่างมี

นัยสำคัญ ซึ่งตามทฤษฎีตัวแทน การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ผู้บริหารใช้ตอบสนองต่อประเด็นปัญหาความไม่โปร่งใสและความรับผิดชอบของผู้บริหารหรือตัวแทน เนื่องจากข้อบังคับเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงยังไม่ได้กฎหมายข้อบังคับเพียงแต่กำหนดให้เปิดเผยไว้ในรายงานประจำปีและแบบแสดงรายการ (แบบ 56-1) ภายใต้หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี สำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี 2555 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ho and Wong (2001) และ Gul and Leung (2004)

ความสามารถในการทำกำไร (วัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม) (Roa) มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2017 ในเชิงบวก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ความสามารถในการทำกำไร มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง นั่นคือ หากความสามารถของกิจการในการสร้างผลตอบแทนจากสินทรัพย์ที่มี ยิ่งกิจการมีค่า ROA สูง แสดงว่ากิจการมีการบริหารจัดการสินทรัพย์อย่างดี สามารถใช้สินทรัพย์ในการสร้างรายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างกำไรสุทธิได้มาก บริษัทมีแนวโน้มจะให้ความสำคัญต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญ ตามทฤษฎีตัวแทนการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้บริหารใช้ตอบสนองต่อประเด็นปัญหาความไม่โปร่งใสและความรับผิดชอบของผู้บริหารหรือตัวแทน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohammeda and Knapkova (2016) และ ชฎาธร เผือกหอม (2552)

โครงสร้างเงินทุน (วัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น) (Capstr) มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2017 ในเชิงบวก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity Ratio: D/E) เป็นอัตราส่วนที่แสดงสัดส่วนระหว่างเงินกู้และเงินลงทุนของผู้ถือหุ้น ทำให้เห็นว่ากิจการใช้ทุนในส่วนของหนี้สินหรือส่วนของผู้ถือหุ้นมากกว่ากัน หากอัตราส่วนนี้มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่ากิจการใช้ทุนจากส่วนของหนี้สินมากกว่าส่วนของผู้ถือหุ้น นั่นหมายความว่า กิจการมีหนี้สินมาก ทำให้มีภาระดอกเบี้ยและความเสี่ยงทางการเงินสูง แต่หากอัตราส่วนนี้มีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่ากิจการใช้ทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นมากกว่าส่วนของหนี้สิน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562) โครงสร้างเงินทุน (Capital Structure) คือ แหล่งเงินทุนระยะยาว ซึ่งประกอบไปด้วย เงินลงทุนจากผู้ถือหุ้น หนี้ที่มีระยะยาว หนี้กู้ยืม หนี้บุริมสิทธิ และกำไรสะสม จะเห็นว่าโครงสร้างเงินทุนเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางการเงิน โครงสร้างทางการเงินและโครงสร้างเงินทุนใช้อัตราส่วนแสดงความสามารถในการชำระหนี้ (Leverage ratio) เป็นการวัดโครงสร้างทางการเงินของกิจการว่ามีสัดส่วนหนี้สินเป็นกี่เท่าของทุน การกิจการมีหนี้สินมากเกินไปจะเป็นภาระเรื่อง

ดอกเบี้ยและมีความเสี่ยงที่อาจขาดสภาพคล่องได้ทำให้กิจการไม่มั่นคง ซึ่งตามทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียอธิบายได้ว่า บริษัทจะต้องเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง เพื่อเป็นการให้ความเชื่อมั่นกับเจ้าหนี้และผู้ให้กู้ทราบถึงผลการดำเนินงานและความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Naser (1998) พบว่า บริษัทที่มีการก่อหนี้สูงอาจทำให้เจ้าหนี้มีการกดดันทำให้บริษัทต้องเปิดเผยข้อมูลปริมาณที่มาก เพื่อให้เจ้าหนี้ใช้ในการกำกับดูแล และส่วนบริษัทเองจะมีแรงจูงใจในการเปิดเผยข้อมูลเช่นกัน เพื่อให้เจ้าหนี้เห็นความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัท

5.1.2.2 ตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอย่างมีของ กลุ่มตัวแปร 1 โครงสร้างการเป็นเจ้าของ ประกอบด้วยตัวแปรย่อย การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น (Owncon) การถือหุ้นโดยผู้บริหาร (Manown) และการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน (Ins) กลุ่มตัวแปร 2 โครงสร้างคณะกรรมการ ประกอบด้วยตัวแปรย่อย สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ (Binde) และคณะกรรมการเป็นเครือญาติ (Fam) กลุ่มตัวแปร 3 คุณลักษณะบริษัท ประกอบด้วยตัวแปรย่อย ขนาดกิจการ (วัดจากสินทรัพย์รวมเฉลี่ย) (Lnsiz) อายุของกิจการ (Age) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์ (2549) และงานวิจัยของ Elzahar และ Hussainey (2019)

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 31 สิงหาคม 2551 เป็นต้นมา (มาตรา 89/12) ได้กำหนดให้สำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) เป็นผู้กำหนดรายละเอียดและกำกับดูแลการทำรายการที่เกี่ยวข้องกันของบริษัทจดทะเบียน สำนักงาน ก.ล.ต. ออกประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุนที่ ทจ.21/2551 เรื่องหลักเกณฑ์ในการทำรายการที่เกี่ยวข้องกันกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดการเข้าทำรายการของบริษัทจดทะเบียนกับบุคคลเกี่ยวข้องกัน อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมต่อผู้ถือหุ้นทุกรายโดยเท่าเทียมกัน ซึ่งมีการกำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหาร ผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ คู่สมรส บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด ร่วมกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่กำหนดความรับผิดชอบของคณะกรรมการในการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการ ซึ่งมีการกำหนดสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ 1 ใน 3 ของคณะกรรมการบริษัท แสดงให้เห็นว่าบริษัทส่วนใหญ่ปฏิบัติตามได้การกำกับดูแลของตลาดหลักทรัพย์ฯ ไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อถ่วงดุลอำนาจในการบริหารอย่างแท้จริง จึงไม่ส่งผลกระทบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

ขนาดของกิจการ ทั้งนี้เมื่อใช้เกณฑ์สินทรัพย์ถาวรรวมเป็นตัววัดขนาดกิจการตามเกณฑ์ของกระทรวงพาณิชย์คือ ขนาดเล็ก (สินทรัพย์ถาวรน้อยกว่า 50 ล้านบาท) ขนาดกลาง (สินทรัพย์ถาวรมากกว่า 50 ล้านบาทแต่น้อยกว่า 200 ล้านบาท) และขนาดใหญ่ (ที่มีสินทรัพย์ถาวรมากกว่า 200 ล้านบาท) เนื่องจากกลุ่มประชากรที่ศึกษาเป็นบริษัทมีขนาดใหญ่ไม่มีความแตกต่างของ

ขนาด ซึ่งขนาดของกิจการที่น้อยที่สุด 1,954.06 ล้านบาท ทำให้ตัวไม่ส่งผลกระทบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

อายุของกิจการ (Age) ไม่ส่งผลกระทบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง อาจเนื่องจากการกำกับดูแลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทำให้การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงมีเนื้อหาที่เป็นระเบียบแบบแผนเดียวกันเนื้อหาจึงไม่แตกต่างกันมาก สังเกตว่าการเปิดเผยลักษณะผิวน้ำ เพราะหากกิจการเปิดเผยความเสี่ยงทั้งหมดและไม่มีการบริหารความเสี่ยงที่ชัดเจน กลายเป็นจุดอ่อนของกิจการในมุมมองของผู้ลงทุน และคู่แข่งอาจจะนำข้อมูลความเสี่ยงของกิจการไปใช้ประโยชน์ ประกอบกับการศึกษาในครั้งนี้ได้เจาะจงเฉพาะช่วง 3 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาเริ่มแรกที่มีการปรับใช้แนวทางการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2017 โดยการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงฉบับใหม่นั้นไม่ได้กำหนดบังคับเป็นการปรับใช้ตามความสมัครใจของผู้ประกอบการ ซึ่งบริษัทส่วนใหญ่มีระบบการควบคุมภายใน COSO ภายใต้การกำกับดูแลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อาจมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อผู้มีส่วนได้เสียแล้ว และเพียงพอต่อประเด็นปัญหาความไม่โปร่งใสของผู้บริหารตามทฤษฎีตัวแทน

5.1.3. ทดสอบความแตกต่างระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในแต่ละเวอร์ชันมีความแตกต่างกัน ภาพรวมจากกลุ่มตัวอย่าง 88 บริษัท ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) พบว่าเวอร์ชันที่ใช้มากที่สุด COSO และ COSO ERM 2004 เนื่องจากเป็นเวอร์ชันที่มีการใช้มานาน และเวอร์ชัน COSO ERM 2017 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภณิดา วรทวีธำรง (2562) ที่กล่าวว่า บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ยังมิได้นำ COSO ERM 2017 มาใช้มากนัก เนื่องจากอยู่ในขั้นตอนของการศึกษาและวางแผน แต่อย่างไรก็ตามบริษัทที่ประยุกต์ใช้ COSO และ COSO ERM 2004 มีระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงน้อยกว่า เวอร์ชัน COSO ERM 2017 แม้ว่าหลักการการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในแต่ละเวอร์ชันใกล้เคียงกัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเวอร์ชันทำให้ระดับเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น บอกรถึงความตระหนักในการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัท และระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแตกต่างกันตามประเภทอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มธุรกิจการเงิน และกลุ่มบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภณิดา วรทวีธำรง (2562) ที่กล่าว แต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมีการนำองค์ประกอบของ COSO ERM 2017 ไปปฏิบัติต่างกัน และงานวิจัยของ กมลทิพย์ แสงจันทร์ (2562) ที่พบว่า การใช้ COSO ERM 2017 ในประเทศไทยนั้น ถูกนำมาใช้ในกิจการที่มีความเสี่ยงสูง

5.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) ซึ่งผู้วิจัยพบประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ประโยชน์เชิงทฤษฎี และประโยชน์เชิงการนำไปใช้ ดังนี้

5.2.1 ประโยชน์เชิงทฤษฎี

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าทฤษฎีตัวแทน สามารถอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) ได้ จากการศึกษาพบว่า การควบตำแหน่งประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นบุคคลเดียวกัน (Ceodua) และ ความสามารถในการทำกำไร วัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Roa) มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลระดับการบริหารความเสี่ยง ซึ่งให้เห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ผู้บริหารใช้ตอบสนองต่อประเด็นปัญหาความไม่โปร่งใสและความรับผิดชอบของผู้บริหารหรือตัวแทน

ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) สามารถอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) ได้จากการศึกษาพบว่า โครงสร้างเงินทุน มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลระดับการบริหารความเสี่ยง เนื่องจากทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) ซึ่งให้เห็นว่า บริษัทที่มีหนี้สินสูงจะเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงสูง เพื่อเป็นการให้ความเชื่อมั่นกับเจ้าหนี้หรือผู้ให้กู้ทราบถึงผลการดำเนินงานและความสามารถในการชำระหนี้

5.2.2 ประโยชน์เชิงการนำไปใช้

1. ผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทสามารถนำผลการวิจัยนี้ ที่พบว่าโครงสร้างเงินทุน มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลระดับการบริหารความเสี่ยง อาทิ เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาการสินเชื่อให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นของเจ้าหนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ลงทุน ในการตัดสินใจในการลงทุน จากความเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยงของบริษัท

2. นักวิชาการหรือผู้ที่สนใจสามารถนำผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นฐานข้อมูลและประโยชน์ในการขยายขอบเขตในการวิจัยต่อไปในอนาคต

5.3 ข้อจำกัดในการศึกษา

1. งานวิจัยปัจจุบันมุ่งเน้นการนำเสนอข้อมูลตัดช่วงเวลาเพียง 3 ปี จำเพาะกลุ่มตัวอย่างบริษัท SET100 และรวบรวมข้อมูลโดยดัชนีการเปิดเผยข้อมูล ดังนั้นข้อมูลที่ได้รับจะสะท้อนผลการวิจัยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เลือกภายใต้ระยะเวลาการศึกษาที่กำหนด รวมถึงด้วยเครื่องมือการเก็บข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณคือระดับคะแนนที่ได้รับในดัชนีการเปิดเผยข้อมูล

2. COSO ERM 2017 เป็นเรื่องใหม่ที่ COSO เพิ่งออกรายงานเมื่อ พ.ศ.2560 บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยอาจยังอยู่ในขั้นศึกษาวางแผนในองค์กร ทำให้ผลการศึกษารั้งนี้ยังไม่ใช่ผลที่ดีที่สุดของการใช้ COSO ERM 2017 แต่เป็นผลที่ดีที่สุดในช่วงเวลาปัจจุบันเท่านั้น

3. ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าเวอร์ชันที่นิยมใช้ในการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงเป็นเวอร์ชันที่มีการใช้มาอย่างยาวนาน ดังนั้น บริษัทที่สนใจจะเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอาจเป็นประเด็นการเปิดเผยโดยสมัครใจ

5.4 ข้อเสนอแนะและงานวิจัยในอนาคต

1. ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าเวอร์ชันที่นิยมใช้ในการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงเป็นเวอร์ชันที่มีการใช้มาอย่างยาวนาน นั่นคือทางองค์กรมีความพร้อมด้านข้อมูลในขณะที่บุคลากรมีความชำนาญในการจัดทำ ดังนั้นหากทางบริษัทที่สนใจจะเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงซึ่งเป็นประเด็นการเปิดเผยโดยสมัครใจ บริษัทควรศึกษาความพร้อมขององค์กรและระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล เนื่องจากแต่ละเวอร์ชันมีจุดแข็งในมุมมองที่ต่างกัน

2. เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจเป็นทางเลือกของบริษัทในการปฏิบัติได้บังคับโดยกฎหมาย อย่างไรก็ตามทางตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยังคงมุ่งหวังให้บริษัทมีการบริหารงานตามหลักบรรษัทภิบาล ดังนั้นเพื่อจูงใจให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงโดยสมัครใจตามเวอร์ชันมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม ทางตลาดหลักทรัพย์ฯ ควรให้ความช่วยเหลือในเชิงนโยบายด้านการจัดทำรูปแบบและจัดอบรมการจัดทำเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงโดยสมัครใจ เพื่ออำนวยความสะดวกให้นำมาตรฐานฯ ไปปฏิบัติในโอกาสต่อไป

3. เนื่องมาจากงานวิจัยปัจจุบันมุ่งเน้นการนำเสนอข้อมูลตัดช่วงเวลาเพียง 3 ปี จำเพาะกลุ่มตัวอย่างบริษัท SET100 และรวบรวมข้อมูลโดยดัชนีการเปิดเผยข้อมูล ดังนั้นข้อมูลที่ได้รับจะสะท้อนผลการวิจัยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เลือกภายใต้ระยะเวลาการศึกษาที่กำหนด รวมถึงด้วยเครื่องมือการเก็บข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณคือระดับคะแนนที่ได้รับในดัชนีการเปิดเผยข้อมูล งานวิจัยในอนาคตสามารถขยายขอบเขตไปเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพข้อมูลการบริหารความเสี่ยงที่เปิดเผยและอาจขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่างบริษัทจะเป็ยนและระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล จะให้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ แสงจันทร์. (2562). ผลกระทบของลักษณะของบริษัทและการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรต่อผลการดำเนินงานของกิจการ : กรณีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในกลุ่ม SET 100 INDEX. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 15(48), 89-109.
- กุลยา จันทะเดช. (2561). หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี พ.ศ. 2560. *วารสารวิชาชีพบัญชี*. 14(41), 73-93. (2561).
- จันทนา สาขากร. (2550). COSO : ERM กับการตรวจสอบภายใน. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 3(8), 75-79.
- จุฬามน สิทธิผลวนิชกุล. (2561). แนวทางการบริหารความเสี่ยงองค์กร. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 14(42), 111-124.
- ฉัตรรัชดา วิโรจน์รัตน์. (2559). การควบคุมภายในสมัยใหม่เชิงรุกที่มีต่อคุณภาพข้อมูลทางการบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิทยาการการจัดการสมัยใหม่*, 9(2), 26-40.
- ชฎาธร เผือกหอม. (2553). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบการบริหารความเสี่ยงขององค์กรตามแนวคิด COSO กับความสำเร็จทางการเงินขององค์กรของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. โครงการปริญญาโททางการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชยาภา ชยาวิวัฒนาวงศ์. (2561). ทำความรู้จักกับการประเมินความเสี่ยงด้าน ESGตามกรอบ COSO ERM 2017. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2562, จาก https://www.set.or.th/sustainable_dev/th/sr/publication/files/2018_vol7_02_CosoERM2
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การบริหารความเสี่ยง. สืบค้น 1 เมษายน 2562, จาก <http://www.set.oc.th>.
- ทิพวรรณ สวัสดิ์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงกับการตกแต่งกำไร กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ภาควิชาการบัญชี, คณะวิทยาการจัดการ สงขลานครินทร์.
- ธนาเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์. (2549). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ธรรมรงค์ สุวรรณนิกรกุล. (2552). การศึกษาปัจจัยการควบคุมภายในตามกรอบแนวคิด COSO ERM ที่มีผลต่อระดับความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. โครงการปริญญาโททางการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีรภัทร ดีเป็นธรรม และ พรอนงค์ บุชราตระกูล. (2557). ผลกระทบของลักษณะการประกอบธุรกิจและทำธุรกรรมป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนกับอัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ในประเทศไทย. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 36(140), 32-55.
- นวพร พงศ์ตันทุกุล. (2546). โครงสร้างการเป็นเจ้าของและคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยวดี ไชวิทูรกิจ. (2651). COSO ERM 2017กรอบการบริหารความเสี่ยงใหม่ ไฉไลกว่าเดิม. *ประกันภัย*, 33(138), 12-16. สืบค้น 22 กรกฎาคม 2562, จาก https://www.tgia.org/upload/book_file/204/book_file204.pdf
- พรพิพัฒน์ แก้วกล้า และ อุทัย ต้นละม้าย. (2553). การบริหารความเสี่ยงในรัฐวิสาหกิจไทย. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 32(125), 74-90.
- พรพิพัฒน์ จุฑา. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของการเปิดเผยความเสี่ยงกับผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรพงศ์ เจริญกิจจารุกร. (2557). ระดับความเชื่อมั่นของการควบคุมภายในองค์กรในประเทศไทย. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 36(140), 56-73.
- ภรณ์ พลกุล และ ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2550). บริษัทจดทะเบียนในกรอบการบริหารความเสี่ยงตาม COSO ERM อย่างไร. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 3(7), 73-87.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ภณิดา วรทวีธำรง. (2561). *ความสอดคล้องของการบริหารความเสี่ยงตามหลัก COSO ERM 2017 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. สาขาบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มโนชัย สุดจิตร. (ม.ป.พ.). *การบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรตามกรอบ COSO-ERM: 2017*. สืบค้น 22 กรกฎาคม 2562, จาก [https://www.manochai.com/wp-content/uploads/ERM 2017/New_ERM_2017_1](https://www.manochai.com/wp-content/uploads/ERM%202017/New_ERM_2017_1)
- ศุภมาศ หอมตระกูล. (2555). *การเปิดเผยการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100*. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรเดช จอจวรรณศิริ. (2561). *บริหารความเสี่ยงด้วย COSO ERM 2017*. สืบค้น 22 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.trisacademy.com/articles-and-knowledge/coso-erm-coso-2017/>
- อลิศรา ผลาวรรณ. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์บัญชี มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไอลดา หนูตะพงค์. (2560). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษากลุ่มบริษัทอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. ภาควิชาการบัญชี, คณะวิทยาการจัดการ สงขลานครินทร์.
- Abraham, S., and Cox, P. (2007). Analysing the determinants of narrative risk information in UK FTSE 100 annual reports. *The British Accounting Review*, 39(3), 227-248.
- Chen, C.J.P., Jaggi, B. (2000), Association between independent non-executive directors, family control and financial disclosures in Hong Kong. *Journal of Account and Public Policy*, 19, 285-310.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Elzahar, H., Hussainey, K. (2012), Determinants of narrative risk disclosures in UK interim reports. *The Journal of Risk Finance*, 13 (2), 133-147.
- Eng, L. L., Mak, Y. T. (2003) Corporate governance and voluntary disclosure. *Journal of accounting and Public Policy*. 22, 325-345.
- Farrell, K.,Gallagher, Ronan. (2015), The Valuation Implications of Enterprise Risk Management Maturity. *The Journal of Risk and Insurance*, 82(3), 625–657.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*. 3rd, SAGE Publication, Inc. USA
- Ho, S.S.M., Wong, K. S. (2001) A study of the relationship between corporate governance structures and the extent of voluntary disclosure. *Journal of International Accounting, Auditing & Taxation*. 10, 139-156.
- Kleffner, A. E., Lee, R. B. and McGannon, B. (2003), The Effect of Corporate Governance on the Use of Enterprise Risk Management: Evidence from Canada. *Risk Management and Insurance Review*, 6: 53–73.
- Linsley, P. M., and Shrives, P. J. (2006). Risk reporting: A study of risk disclosure in the annual report of UK companies. *The British Accounting Review*, 38(4), 387-404
- Mohammed, K. H., Knapkova, A. (2016), The Impact of Total Management on Company is Performance. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 220: 271-277.
- Naser, Kamal. 1998. Comprehensiveness of disclosure of non- financial companies: Listed on the Ammon financial Market. *International Journal of Commerce & Management*. 8, 88-119.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Pipatanasen, A., and Srijunpetch, S. (2017). Respose of the Stock Exchange of Thailand on Corporate Governance, Earnings Quality and Auditors. *Journal of Accounting Profession*, 13(40), 22-31.

Shrives, P., Linsley, P. (2003) Risk management: Communicating risk management in annual reports. *International Accountant*. 20.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อบริษัทจดทะเบียนของกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อหลักทรัพย์กลุ่ม SET 100 Index ระหว่าง 1 ม.ค.2562 ถึง 30 มิ.ย. 2562

อันดับ	ชื่อย่อ	ชื่อบริษัท	กลุ่มอุตสาหกรรม
1	CBG	บริษัท คาราบาวกรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	เกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร
2	CPF	บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)	เกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร
3	GFPT	บริษัท จีเอฟพีที จำกัด (มหาชน)	เกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร
4	MINT	บริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)	เกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร
5	STA	บริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)	เกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร
6	TKN	บริษัท เถ้าแก่น้อย ฟู๊ดแอนด์มาร์เก็ตติ้ง จำกัด (มหาชน)	เกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร
7	TU	บริษัท ไทยยูเนี่ยน กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	เกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร
8	TVO	บริษัท น้ำมันพืชไทย จำกัด (มหาชน)	เกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร
9	BANPU	บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
10	BCP	บริษัท บางจาก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
11	BCPG	บริษัท บีซีพีจี จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
12	BPP	บริษัท บ้านปู เพาเวอร์ จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
13	CKP	บริษัท ซีเค พาวเวอร์ จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
14	EA	บริษัท พลังงานบริสุทธิ์ จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
15	EGCO	บริษัท ผลิตไฟฟ้า จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร

อันดับ	ชื่อย่อ	ชื่อบริษัท	กลุ่มอุตสาหกรรม
16	ESSO	บริษัท เอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
17	GPSC	บริษัท โกลบอล เพาเวอร์ ซินเนอร์ยี จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
18	GUNKUL	บริษัท กันกุลเอ็นจิเนียริง จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
19	IRPC	บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
20	PTG	บริษัท พีทีจี เอ็นเนอยี จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
21	PTT	บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
22	PTTEP	บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
23	RATCH	บริษัท ราช กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
24	SGP	บริษัท สยามแก๊ส แอนด์ ปิโตรเคมีคัลส์ จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
25	SPRC	บริษัท สตาร์ ปิโตรเลียม รีไฟน์นิ่ง จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
26	SUPER	บริษัท ซุปเปอร์ เอนเนอริยี คอร์เปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
27	TOP	บริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
28	TTW	บริษัท ทีทีดับบลิว จำกัด (มหาชน)	ทรัพยากร
29	ADVANC	บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)	เทคโนโลยี
30	DELTA	บริษัท เดลต้า อีเลคโทรนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	เทคโนโลยี
31	DTAC	บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)	เทคโนโลยี
32	HANA	บริษัท ฮานา ไมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด (มหาชน)	เทคโนโลยี
33	INTUCH	บริษัท อินทัช โฮลดิ้งส์ จำกัด (มหาชน)	เทคโนโลยี
34	JAS	บริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)	เทคโนโลยี

อันดับ	ชื่อย่อ	ชื่อบริษัท	กลุ่มอุตสาหกรรม
35	KCE	บริษัท เคซีอี อิเล็กทรอนิกส์ จำกัด (มหาชน)	เทคโนโลยี
36	TRUE	บริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	เทคโนโลยี
37	BBL	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจการเงิน
38	JMT	บริษัท เจ เอ็ม ที เน็ทเวอร์ค เซอร์วิสเซส จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจการเงิน
39	KBANK	ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจการเงิน
40	KKP	ธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจการเงิน
41	KTB	ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจการเงิน
42	KTC	บริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจการเงิน
43	MTC	บริษัท เมืองไทย แคปปิตอล จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจการเงิน
44	SAWAD	บริษัท ศรีสวัสดิ์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจการเงิน
45	SCB	ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจการเงิน
46	TCAP	บริษัท ทุนธนชาติ จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจการเงิน
47	THANI	บริษัท ราชธานีลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจการเงิน
48	TISCO	บริษัท ทีสโก้ไฟแนนเชียลกรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจการเงิน
49	TMB	ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจการเงิน
50	AVV	บริษัท เอเชีย เอวิเอชั่น จำกัด (มหาชน)	บริการ
51	BCH	บริษัท บางกอก เซน ฮอสพิทอล จำกัด (มหาชน)	บริการ
52	BDMS	บริษัท กรุงเทพดุสิตเวชการ จำกัด(มหาชน)	บริการ
53	BEAUTY	บริษัท บิวตี้ คอมมูนิตี้ จำกัด (มหาชน)	บริการ
54	BEC	บริษัท บีอีซี เวิลด์ จำกัด (มหาชน)	บริการ
55	BEM	บริษัท ทางด่วนและรถไฟฟ้ากรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	บริการ

อันดับ	ชื่อย่อ	ชื่อบริษัท	กลุ่มอุตสาหกรรม
56	BH	บริษัท โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ จำกัด (มหาชน)	บริการ
57	BJC	บริษัท เบอร์ลี่ ยุคเกอร์ จำกัด (มหาชน)	บริการ
58	CENTEL	บริษัท โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา จำกัด (มหาชน)	บริการ
59	COM7	บริษัท คอมเซเว่น จำกัด (มหาชน)	บริการ
60	CPALL	บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)	บริการ
61	ERW	บริษัท ดี เอราวัณ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	บริการ
62	GLOBAL	บริษัท สยามโกลบอลเฮ้าส์ จำกัด (มหาชน)	บริการ
63	HMPRO	บริษัท โฮม โปรดักส์ เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน)	บริการ
64	MAJOR	บริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	บริการ
65	MEGA	บริษัท เมก้าไลฟ์ไชนแลนด์ จำกัด (มหาชน)	บริการ
66	PLANB	บริษัท แพลน บี มีเดีย จำกัด (มหาชน)	บริการ
67	PSL	บริษัท พรีเมียมชีฟปี้ง จำกัด (มหาชน)	บริการ
68	ROBINS	บริษัท โรบินสัน จำกัด (มหาชน)	บริการ
69	RS	บริษัท อาร์เอส จำกัด (มหาชน)	บริการ
70	THAI	บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)	บริการ
71	IVL	บริษัท อินโดรามา เวนเจอร์ส จำกัด (มหาชน)	สินค้าอุตสาหกรรม
72	PTTGC	บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน)	สินค้าอุตสาหกรรม
73	AMATA	บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
74	ANAN	บริษัท อนันดา ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
75	AP	บริษัท เอพี (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

อันดับ	ชื่อย่อ	ชื่อบริษัท	กลุ่มอุตสาหกรรม
76	CK	บริษัท ช.การช่าง จำกัด (มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
77	CPN	บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
78	LH	บริษัทแลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
79	MBK	บริษัท เอ็ม บี เค จำกัด (มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
80	ORI	บริษัท อরিจิ้น พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
81	PSH	บริษัท พฤกษา โฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
82	QH	บริษัท ควอลิตี้เฮาส์ จำกัด (มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
83	SCC	บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด(มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
84	SIRI	บริษัท แอสสิริ จำกัด (มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
85	SPALI	บริษัท ศุภาลัย จำกัด (มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
86	STEC	บริษัท ซิโน-ไทย เอ็นจีเนียริ่งแอนด์คอนสตรัคชั่น จำกัด(มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
87	TASCO	บริษัท ทีบีโก้แอสฟัลท์ จำกัด (มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
88	WHA	บริษัท ดับบลิวเอชเอ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

ภาคผนวก ข
กระดาษทำการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

แบบเก็บข้อมูล
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง
ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET 100

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกิจการและข้อมูลตัวแปรอิสระ

1. ชื่อกิจการ.....ชื่อย่อ.....

ลำดับ	รายการ	ปี	ปี	ปี
		พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2559
2.	กระจุกตัวของผู้ถือหุ้น (การถือหุ้นของผู้ถือหุ้น 10 อันดับแรกต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท %เปอร์เซ็นต์)			
3.	การถือหุ้นโดยผู้บริหาร (การถือหุ้นของประธานและกรรมการฝ่ายบริหารต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท)			
4.	การถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน (การถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบันต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท)			
5.	ประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกัน (กำหนดประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกัน ให้ค่าเท่ากับ 1 และ 0 หากไม่ใช่)			
6.	คณะกรรมการอิสระ (การถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นคณะกรรมการอิสระต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท)			
7.	คณะกรรมการเป็นเครือญาติ (ของคณะกรรมการที่เป็นเครือญาติต่อคณะกรรมการทั้งหมด)			
8.	ขนาดของกิจการ (สินทรัพย์รวมของกิจการ)			
9.	อายุของกิจการ (จำนวนปีของอายุการดำเนินงานของกิจการจนถึงปี 2561)			
10.	ความสามารถในการทำกำไร (อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม)			
11.	โครงสร้างเงินทุน (อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น)			

ลำดับ	รายการ	ปี พ.ศ. 2561	ปี พ.ศ. 2560	ปี พ.ศ. 2559
12.	เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูล (COSO, COSO-EAM 2004)=0 COSO ERM 2017 = 1			
13.	ประเภทอุตสาหกรรม เกษตรและอุตสาหกรรม = 1 ทรัพยากร = 2 เทคโนโลยี = 3 ธุรกิจการเงิน = 4 บริการ = 5 สินค้าอุตสาหกรรม = 6 กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง = 7			

ส่วนที่ 2 การดาขทำการตรวจสอบการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

หัวข้อรายงานข้อมูล กรอบการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2017	การเปิดเผย ข้อมูล ปี พ.ศ.2561		การเปิดเผย ข้อมูล ปี พ.ศ.2560		การเปิดเผย ข้อมูล ปี พ.ศ.2559	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
	(1)	(0)	(1)	(0)	(1)	(0)
การกำกับดูแลและวัฒนธรรมองค์กร						
หลักการที่ 1 คณะกรรมการบริษัทกำกับดูแลความเสี่ยง						
หลักการที่ 2 จัดโครงสร้างสายการบังคับบัญชา						
หลักการที่ 3 กำหนดวัฒนธรรมองค์กร						
หลักการที่ 4 แสดงความมุ่งมั่นในค่านิยมองค์กร						
หลักการที่ 5 จุงใจ พัฒนา และรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่ มีความสามารถ						
รวม						

หัวข้อรายงานข้อมูล กรอบการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2017	การเปิดเผย ข้อมูล ปี พ.ศ.2561		การเปิดเผย ข้อมูล ปี พ.ศ.2560		การเปิดเผย ข้อมูล ปี พ.ศ.2559	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
	(1)	(0)	(1)	(0)	(1)	(0)
การกำหนดโครงสร้างการดำเนินงานภายในองค์กร						
หลักการที่ 6 วิเคราะห์โครงสร้างของธุรกิจ						
หลักการที่ 7 กำหนดความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้						
หลักการที่ 8 ประเมินกลยุทธ์ในรูปแบบต่างๆ						
หลักการที่ 9 กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินธุรกิจ						
รวม						
ผลการดำเนินงาน						
หลักการที่ 10 ระบุความเสี่ยง						
หลักการที่ 11 ประเมินความรุนแรงความเสี่ยง						
หลักการที่ 12 จัดลำดับความเสี่ยง						
หลักการที่ 13 ดำเนินการตอบสนองต่อความเสี่ยง						
หลักการที่ 14 จัดทำภาพรวมความเสี่ยงขององค์กร						
รวม						

หัวข้อรายงานข้อมูล กรอบการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2017	การเปิดเผย ข้อมูล ปี พ.ศ.2561		การเปิดเผย ข้อมูล ปี พ.ศ.2560		การเปิดเผย ข้อมูล ปี พ.ศ.2559	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
	(1)	(0)	(1)	(0)	(1)	(0)
การทบทวนและการปรับปรุงแก้ไข						
หลักการที่ 15 ประเมินการเปลี่ยนแปลงที่มี สาระสำคัญ						
หลักการที่ 16 ทบทวนความเสี่ยงและผลการ ดำเนินงาน						
หลักการที่ 17 หาแนวทางในการปรับปรุงการบริหาร ความเสี่ยงขององค์กร						
รวม						
ข้อมูลการสื่อสาร และการรายงานผล						
หลักการที่ 18 ผลักดันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ						
หลักการที่ 19 สื่อสารข้อมูลความเสี่ยง						
หลักการที่ 20 รายงานความเสี่ยง วัฒนธรรม และผล การดำเนินงาน						
รวม						
รวมทั้งสิ้น						

ภาคผนวก ค

คำอธิบายแบบเก็บข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

องค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยง องค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยง ตามแนวคิดของโคโซฉบับใหม่ COSO ERM 2017 เป็นกรอบแนวทาง ที่องค์กรควรกำหนดให้มี และเป็นแนวปฏิบัติในการออกแบบ และนำการบริหารความเสี่ยงไปใช้เพื่อให้บรรลุกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ มี 20 หลักการ ดังนี้ (จุฑามน สิทธิผลวนิชกุล, 2561)

หลักการที่ 1. จัดตั้งคณะกรรมการดูแลความเสี่ยง (Exercises Board Risk Oversight) คณะกรรมการบริษัทมีหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ต่างๆ รวมถึงกำกับดูแลกิจการ เช่น คณะกรรมการควรมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบด้านการบริหารความเสี่ยง คณะกรรมการควรมีความรู้และความเชี่ยวชาญในการกำกับการบริหารความเสี่ยงนอกจากนี้ คณะกรรมการควรมีความเป็นอิสระ หลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้น

หลักการที่ 2. จัดตั้งโครงสร้างการดำเนินงาน (Establishes Operating Structures) องค์กรควรจัดตั้งโครงสร้างการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ เช่น มีการกำหนดโครงสร้างการดำเนินงานและสายบังคับบัญชาที่เหมาะสม มีโครงสร้างในการบริหารความเสี่ยง มีการกำหนดอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับกลยุทธ์

หลักการที่ 3. ระบุวัฒนธรรมองค์กรที่ต้องการ (Defines Desired Culture) องค์กรควรระบุพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรมองค์กรที่ต้องการ คณะกรรมการบริหาร และฝ่ายบริหารเป็นผู้กำหนดวัฒนธรรมองค์กรทั้งสำหรับองค์กรในภาพรวมและสำหรับบุคลากร ภายใต้วัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับความเสี่ยง วัฒนธรรมองค์กรเกิดขึ้นจากหลายปัจจัย ปัจจัยภายในที่สำคัญ ได้แก่ ระดับการใช้วิจารณ์ญาณ ความเป็นอิสระในการตัดสินใจของพนักงาน การสื่อสารระหว่างพนักงานและผู้จัดการ มาตรฐานและกฎเกณฑ์ต่างๆ แผนผังทางกายภาพของสถานที่ปฏิบัติงานและระบบค่าตอบแทน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ข้อกำหนดด้านกฎหมาย ความคาดหวังของลูกค้า นักลงทุน และองค์ประกอบอื่นๆ

หลักการที่ 4. แสดงความมุ่งมั่นในค่า นิยมหลัก (Demonstrates Commitment to Core Values) องค์กรควรแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามค่านิยมหลักขององค์กรเช่น ยึดถือการบริหารความเสี่ยงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร การปฏิบัติตามภาระรับผิดชอบอย่างเคร่งครัด การสร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง การกำหนดให้มีการสื่อสารที่เหมาะสม

หลักการที่ 5. จูงใจ พัฒนา และรักษาบุคลากรที่มีความสามารถ (Attracts, Develops, and Retains Capable Individuals) องค์กรควรมุ่งมั่นในการสนับสนุนการสร้าง

ทรัพยากรบุคคลควบคู่ไปกับกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ เช่น ฝึกอบรมบุคลากรในด้านการบริหารความเสี่ยงส่งเสริมความสามารถของพนักงาน สร้างแรงจูงใจและผลตอบแทนอื่นๆ อย่างเหมาะสมสำหรับตำแหน่งงานในทุกระดับ

หลักการที่ 6. วิเคราะห์ธุรกิจ (Analyzes Business Context) องค์กรควรพิจารณาถึงผลกระทบจากบริบททางธุรกิจที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อระดับความเสี่ยงในภาพรวมขององค์กร เช่น การเข้าใจบริบททางธุรกิจ การคำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายนอกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

หลักการที่ 7. ระบุความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Defines Risk Appetite) องค์กรควรระบุความเสี่ยงที่ยอมรับได้ เพื่อสร้าง รักษา และส่งเสริมความตระหนักถึงค่านิยม เช่น มีการกำหนดระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้และสื่อสารความเสี่ยงที่ยอมรับได้ให้ชัดเจน ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ไม่มีการกำหนดรูปแบบที่ตายตัว หรือเป็นมาตรฐานที่จะใช้ได้กับทุกองค์กร ผู้บริหารเป็นผู้เลือกความเสี่ยงที่ยอมรับได้ภายใต้บริบททางธุรกิจที่ต่างกันในแต่ละองค์กร

หลักการที่ 8. ประเมินกลยุทธ์ทางเลือก (Evaluates Alternative Strategies) องค์กรควรประเมินเพื่อค้นหากลยุทธ์ทางเลือก และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อโปรไฟล์ความเสี่ยงขององค์กร เช่น การวิเคราะห์ SWOT การประเมินมูลค่า การคาดการณ์ รายได้ การวิเคราะห์คู่แข่ง และการวิเคราะห์สถานการณ์กลยุทธ์ต้องสนับสนุนพันธกิจ และวิสัยทัศน์ รวมถึงสอดคล้องกับค่านิยมหลักและความเสี่ยงที่ยอมรับได้

หลักการที่ 9. กำหนดวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ (Formulates Business Objectives) ในการกำหนดวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ องค์กรควรพิจารณาความเสี่ยงในระดับต่างๆซึ่งสอดคล้องและสนับสนุนกลยุทธ์ควบคู่ไปด้วย เช่นการกำหนดค่าความเบี่ยงเบนของความเสี่ยงจากผลการดำเนินงานซึ่งยังคงอยู่ในช่วงความเสี่ยงที่ยอมรับได้

หลักการที่ 10. ระบุความเสี่ยง (Identifies Risk) องค์กรควรระบุความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ทางธุรกิจเช่น ความเสี่ยงด้านลูกค้า ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงด้านการเงิน และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ความเสี่ยงทั้งหมดจะเก็บไว้ในโปรไฟล์ความเสี่ยงเพื่อนำไปจัดการความเสี่ยงเหล่านี้ต่อไป

หลักการที่ 11. ประเมินความรุนแรงของความเสี่ยง (Assesses Severity of Risk) องค์กรควรประเมินความรุนแรงของความเสี่ยง โดยประเมินว่าแต่ละปัจจัยเสี่ยงนั้นมีโอกาสที่จะเกิดมากน้อยเพียงใด และหากเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลกระทบต่อองค์กรรุนแรงเพียงใด

หลักการที่ 12. จัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง (Prioritizes Risks) องค์กรควรคำนวณระดับความเสี่ยง (Risk Exposure) จัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง เพื่อเป็นพื้นฐานใน

การพิจารณาคัดเลือกวิธีตอบสนองต่อความเสี่ยงต่างๆ การคำนวณระดับความเสี่ยงเท่ากับผลคูณของคะแนนระหว่างโอกาสที่จะเกิดกับความเสียหายเพื่อจัดลำดับความสำคัญและใช้ในการตัดสินใจว่าความเสี่ยงใดควรเร่งจัดการก่อน

หลักการที่ 13. ดำเนินการตอบสนองต่อความเสี่ยง (Implements Risk Responses) องค์กรควรระบุและคัดเลือกวิธีการตอบสนองต่อความเสี่ยงต่างๆ เช่น การยอมรับความเสี่ยง การลด การโอน หรือการหลีกเลี่ยง โดยศึกษาผลดีผลเสียความเป็นไปได้และค่าใช้จ่ายของแต่ละทางเลือก

หลักการที่ 14. พัฒนาการอบความเสี่ยงในภาพรวม (Develops Portfolio View) องค์กรควรพัฒนาและประเมินความเสี่ยงในภาพรวมของทั้งองค์กร เครื่องมือที่นิยมใช้แสดงความเสี่ยงมีชื่อเรียกหลายชื่อ ได้แก่ Risk Map หรือ Risk Matrix

หลักการที่ 15. ประเมินการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ (Assesses Substantial Change) องค์กรควรระบุและประเมินการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งภายในกิจการและภายนอกกิจการที่อาจส่งผลกระทบต่อกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ทางธุรกิจที่สำคัญ เช่น ผู้บริหารระดับสูงลาออกจากตำแหน่ง การควบรวมกิจการ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีหรือกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ

หลักการที่ 16. ทบทวนความเสี่ยงและผลการดำเนินงาน (Reviews Risk and Performance) องค์กรควรทบทวนผลการดำเนินงานขององค์กร รวมถึงพิจารณาทบทวนความเสี่ยงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรมีผลการดำเนินงานตามเป้าหมายแล้วหรือไม่ องค์กรประเมินความเสี่ยงได้แม่นยำหรือไม่ องค์กรพิจารณาระดับความเสี่ยงได้เหมาะสมกับเป้าหมายหรือไม่ หรือมีความเสี่ยงอื่นใดที่กำลังเกิดขึ้นและอาจส่งผลกระทบต่อองค์กร

หลักการที่ 17. มุ่งมั่นปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงองค์กร (Pursues Improvement in Enterprise Risk Management) องค์กรควรปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงองค์กรอยู่เสมอ โดยเฉพาะช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เช่น การปรับโครงสร้างองค์กร หลังการประเมินผลการดำเนินงาน หรือการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมภายนอกต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการบริหารความเสี่ยง

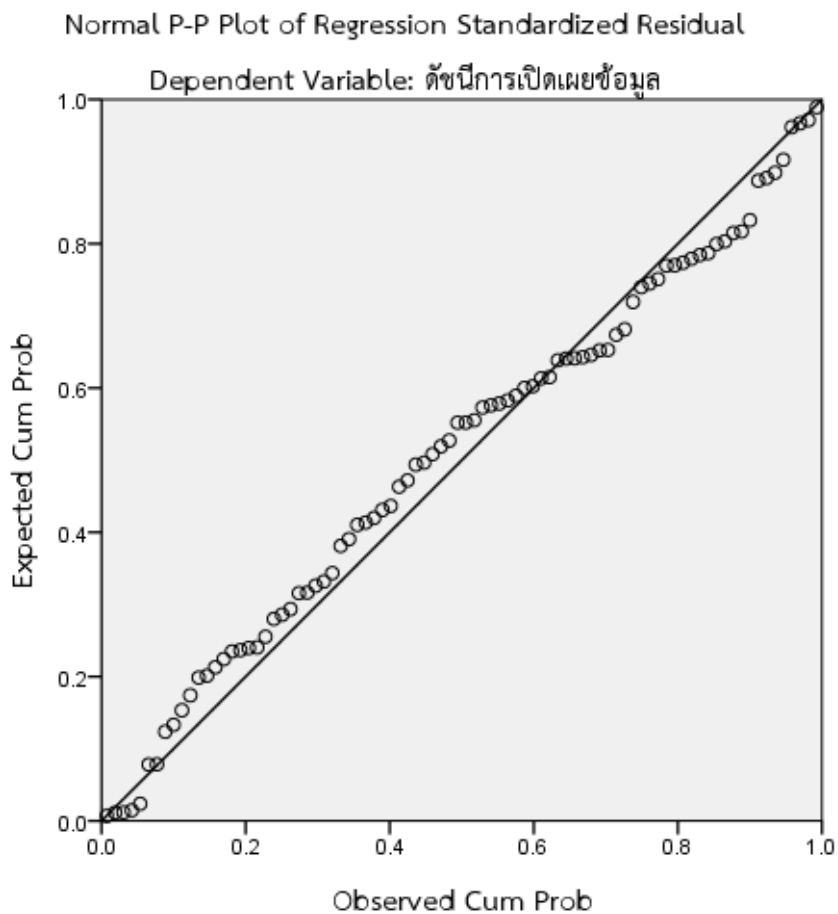
หลักการที่ 18. ยกระดับระบบสารสนเทศ (Leverages Information Systems) องค์กรควรจัดให้มีสารสนเทศอย่างเพียงพอ เหมาะสมและทันต่อเวลา องค์กรอาจใช้กระบวนการวิเคราะห์กลุ่มข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) เพื่อค้นหารูปแบบความสัมพันธ์ของสิ่งเชื่อมโยง ข้อมูลเข้าไว้ด้วยกันนำไปสู่การระบุและจัดการความเสี่ยงได้ดีขึ้น

หลักการที่ 19. สื่อสารข้อมูลความเสี่ยง (Communicates Risk Information) องค์กรควรสื่อสารข้อมูลการบริหารความเสี่ยงองค์กรผ่านช่องทางการติดต่อต่างๆ ข้อมูลการสื่อสารทั้งระดับบนลงล่าง (Top-down Approach) และระดับล่างขึ้นบน (Bottom-up Approach) การสื่อสารข้อมูลความเสี่ยงควรมีให้เพียงพอทั้งภายในและภายนอกองค์กร

หลักการที่ 20. รายงานผลความเสี่ยง วัฒนธรรม และผลการดำเนินงาน (Reports on Risk, Culture, and Performance) องค์กรควรรายงานความเสี่ยง วัฒนธรรมองค์กร และผลการดำเนินงานในทุกระดับให้ครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร แม้จะมีการมอบหมายหน้าที่ด้านการรายงานผลให้หน่วยงานหรือบุคคลใดแล้วก็ตาม ผู้บริหารก็ยังคงต้องมีหน้าที่กำกับดูแลด้วย

ภาคผนวก ง

การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) ของระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหาร
ความเสี่ยงตามประเภทของอุตสาหกรรม

ภาพที่ 4.1

ภาคผนวก ช

การเผยแพร่ผลงาน

การเลือกใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียน SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

The Selection of Risk Management Disclosure Framework Versions of Listed Companies of the SET 100 in the Stock Exchange of Thailand

จันทมนี หนูใหม่ Jantamanee Noomai¹

บุญทริกา ไจกระจ่าง Buntarika Jaikrajang²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเลือกประยุกต์ใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 88 บริษัท ใน 7 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ เกษตรและอุตสาหกรรม ทรัพยากร เทคโนโลยี ธุรกิจการเงิน บริการ สินค้าอุตสาหกรรม และอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง รวบรวมข้อมูลโดยกระดาษทำการดัชนีระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงประกอบด้วย 5 หมวดใหญ่ และ 20 หมวดย่อย รวบรวมข้อมูลจากหมายเหตุประกอบงบการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) และรายงานประจำปี ปี 2559 -2561 ประมวลผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติไคร้สแคว ผลการศึกษาพบว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทกลุ่ม SET 100 มีค่าเฉลี่ยรวม 70.95 คะแนน อยู่ในระดับดี การเลือกใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมีความหลากหลาย แต่เวอร์ชันที่ใช้มากที่สุดคือ COSO (67 บริษัทหรือร้อยละ 76.14) และ COSO ERM 2004 (16 บริษัทหรือร้อยละ 18.18) ตามลำดับ เนื่องจากเป็นเวอร์ชันที่มีการใช้นาน ผลการเปรียบเทียบพบความแตกต่างการเลือกใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในแต่ละอุตสาหกรรมในปี 2561 ($\chi^2 = 21.578, p = .043$) ผลการศึกษาสรุปได้ว่าการเลือกใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงมาจากระยะเวลาการนำมาใช้

คำสำคัญ: เวอร์ชัน, การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง, บริษัทกลุ่ม SET 100, ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
E-mail : moomai.jantamanee@gmail.com

² ดร. บุญทริกา ไจกระจ่าง สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี E-mail : buntarika.j@psu.ac.th

Abstract

This research purpose was to investigate the version selection of risk management disclosure of the SET 100 listed in the Stock Exchange of Thailand. Investigated companies were 88 companies categorized within seven industries: Agriculture and agribusiness, resource, technology, finance, service, industrial products, and real estate and construction. Data of risk management disclosure were collected via the Disclosure Index Scoring Sheet, including five main categories and 20 sub-categories from the financial note of 56-1 form, and annual report (2016-2018). Descriptive Statistics and Chi-square were used for data analysis. Results showed that an average score of risk management disclosure of all company was 70.95, classified in a good level. Versions of risk management implementation were diversified but companies were more likely elaborate COSO (67 firms, 76.14%) and COSO ERM 2004 (16 firms, 18.18%) due to the time of implementation. Version comparison showed that the version selection between industrial groups in the year 2018 was different ($\chi^2 = 21.578$, $p = .043$). Findings implied that time of implementation is more likely impact on the choice selection of risk management framework

Keywords: version, Risk management, and the Stock Exchange of Thailand

บทนำ

คู่มือการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงมีการเริ่มนำมาใช้สำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยครั้งแรกในปี 2535 ในขณะนั้นมีชื่อเรียกว่า COSO:IC และมีการปรับปรุงเปลี่ยนเป็นเวอร์ชัน COSO ERM 2004 ในปี 2547 และเวอร์ชัน COSO ERM 2017 ในปี 2560 ตามลำดับ ภูณิดา วรทวีธำรง (2562) ทั้งนี้การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงเป็นการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ มิได้เป็นข้อกำหนดประเด็นที่ต้องเปิดเผยข้อมูลตามกฎหมายของบริษัทจดทะเบียนฯ ดังนั้นแรงจูงใจหลักของบริษัทในการเปิดเผยข้อมูลย่อมเป็นเหตุจูงใจในเชิงประโยชน์ การเพิ่มมูลค่าและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่บริษัท จากรายงานของ The World Federation of Exchanges พบว่าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีมูลค่าตามราคาตลาดรวม (Market Capitalization) สูงสุดเป็นอันดับที่ 2 ในภูมิภาคอาเซียน ด้วยมูลค่า 548,795.57 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 17,546,852.43 บาท) รองจากประเทศสิงคโปร์ มีบทบาทสำคัญในการระดมทุนจาก

นักลงทุนและผู้ประกอบการทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากนักลงทุนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตลาด (Pipatanasern & Srijunpetch, 2017) ทั้งนี้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนฯ มีบรรษัทภิบาลหรือการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อให้บริษัทสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวเองและสังคมได้อย่างยั่งยืน บริษัทจึงมีการเปิดเผยข้อมูลเพื่อสะท้อนระบบการกำกับดูแลกิจการอย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านการกำกับดูแล การติดตาม และการประเมินผล มีหลักพื้นฐานการกำกับดูแลกิจการที่ดี 5 ด้าน คือ ความยุติธรรม ความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และภาวะรับผิดชอบต่อสังคม และการเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือที่ช่วยให้บริษัทมีความโปร่งใสดำเนินการปฏิบัติบรรษัทภิบาล (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562) ทั้งนี้การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในรายงานประจำปี เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้เสียเห็นว่ากิจการให้ความสำคัญกับการจัดการความเสี่ยงอย่างจริงจัง และเป็นการดำเนินงานขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายทางธุรกิจ เป็นการสนับสนุนการสร้างคุณค่าให้กับองค์กรผ่านการจัดการ ภายใต้ความเสี่ยงอย่างเหมาะสมให้เกิดประสิทธิผลต่อการบรรลุเป้าประสงค์ได้ดียิ่งขึ้น (ปิยวดี ไชวฑูรกิจ, 2561) งานวิจัยได้รวบรวมเวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อแสดงรายละเอียดการเลือกใช้เวอร์ชันตามประเภทอุตสาหกรรม ผลการศึกษาเป็นประโยชน์แก่องค์กรในการเลือกปรับใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสมกับบริบทขององค์กร ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทราบแนวทางการเปิดเผยข้อมูลและข้อจำกัดการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจของบริษัทจดทะเบียนเป็นแนวทางในการออกระเบียบข้อบังคับหรือมาตรการส่งเสริมจูงใจต่อไป

วัตถุประสงค์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ศึกษาการเลือกใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทราบพฤติกรรมการเลือกใช้เวอร์ชันมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

งานวิจัยหลายชิ้นในต่างประเทศมีการศึกษาเรื่องการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง Ho and Wong (2001) พบว่า การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมของกิจการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Farrell and Gallagher (2015) ศึกษาการประเมินค่าผลกระทบของการจัดการความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ พบว่า ประสิทธิภาพของกิจกรรมการบริหารความเสี่ยง ระดับความกระตือรือร้นและความครอบคลุมในองค์กรกำหนดกิจกรรมต่างๆ ของการบริหารความเสี่ยงโดยผู้บริหารของบริษัท Elzahar and Hussainey (2019) ได้

ศึกษาปัจจัยกำหนดความเสี่ยงในการเปิดเผยข้อมูลในรายงานระหว่างกาลของสหราชอาณาจักร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อวัดระดับของข้อมูลความเสี่ยงในส่วนการบรรยายของรายงานทางการเงินระหว่างกาล พบว่าประเภทอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับของการเปิดเผยความเสี่ยงในรายงานระหว่างกาล แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่อง ความสามารถในการทำกำไร และกลไกการกำกับดูแลกิจการกับการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง

อย่างไรก็ตามข้อมูลความเสี่ยงเป็นข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเลขทางการเงินที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทยและต่างประเทศไม่ได้ถูกกำหนดโดยข้อบังคับให้เปิดเผย แต่ได้มีการกำหนดไว้เป็นแนวทางสำหรับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ ข้อมูลความเสี่ยงเหล่านี้แท้จริงแล้วเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับบริษัท เช่น ผู้ลงทุน เจ้าหนี้ในการประเมินความเสี่ยงของบริษัท หรือตัดสินใจก่อนการลงทุน ซึ่งจากการศึกษาของ ภูณิดา วรทวีธำรง (2561) ศึกษาความสอดคล้องของการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิด COSO ERM 2017 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงฉบับใหม่มีความสอดคล้องแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม และบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ยังมีได้นำ COSO ERM 2017 มาใช้มากนักเนื่องจากอยู่ในขั้นตอนการศึกษาและวางแผน

แนวคิดและทฤษฎี

พัฒนาการของมาตรฐานการบริหารความเสี่ยง

ในปี พ.ศ. 2535 ประเทศไทยได้นำ COSO มาใช้อย่างแพร่หลายในการสร้างระบบการควบคุมภายใน และในปี 2540 นำไปใช้เป็นแนวทางการสร้างระบบการควบคุมภายในของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2547 COSO มีการปรับปรุงครั้งแรกในปี 2547 และเปลี่ยนชื่อเรียกเป็นการบริหารความเสี่ยงขององค์กรเชิงบูรณาการ (Enterprise Risk Management-Integrated Framework) หรือเรียกว่า COSO-ERM 2004 แบ่งประเด็นครอบคลุม 8 องค์ประกอบ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558) ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Internal Environment) 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting) 3) การบ่งชี้เหตุการณ์ (Event Identification) 4) การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) 5) การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) 6) กิจกรรมการควบคุม (Control Activities) 7) สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication) 8) การติดตามประเมินผล (Monitoring)

ในปี พ.ศ. 2560 COSO ได้พัฒนาการบริหารความเสี่ยงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันมากขึ้นจนกลายเป็น COSO ERM 2017 ภายใต้ชื่อกรอบการบริหารความเสี่ยงขององค์กรการบูรณาการระหว่างกลยุทธ์และผลการดำเนินงาน (Enterprise Risk Management-Integrating with Strategy and Performance Framework) โดย COSO ERM 2017 มีการปรับลดองค์ประกอบการบริหาร

ความเสี่ยงจาก 8 องค์ประกอบ เป็น 5 องค์ประกอบ แต่ให้รายละเอียดประเด็นหลักในแต่ละองค์ประกอบให้ชัดเจนแบ่งออกเป็น 20 หลักการ ดังนี้ (สุรเดช จอจวรรณศิริ, 2561 และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2561) ดังนี้ จุฑามน สิทธิผลวนิชกุล (2561)

ด้านการกำกับดูแลกิจการและวัฒนธรรมองค์กร ประกอบด้วย หลักการที่ 1 คณะกรรมการบริษัทกำกับดูแลความเสี่ยง คณะกรรมการบริษัทมีหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ต่างๆ รวมถึงกำกับดูแลกิจการ **หลักการที่ 2** จัดโครงสร้างสายการบังคับบัญชา องค์กรควรจัดตั้งโครงสร้างการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ **หลักการที่ 3** กำหนดวัฒนธรรมองค์กร องค์กรควรระบุพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรมองค์กรที่ต้องการ คณะกรรมการบริหารและฝ่ายบริหารเป็นผู้กำหนดวัฒนธรรมองค์กรทั้งสำหรับองค์กรในภาพรวมและสำหรับบุคลากร ภายใต้วัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับความเสี่ยง วัฒนธรรมองค์กรเกิดขึ้นจากหลายปัจจัย ปัจจัยภายในที่สำคัญ **หลักการที่ 4** แสดงความมุ่งมั่นในค่านิยมองค์กร องค์กรควรแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามค่านิยมหลักขององค์กร **หลักการที่ 5** จูงใจพัฒนา และรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่มีความสามารถ องค์กรควรมุ่งมั่นในการสนับสนุนการสร้างทรัพยากรบุคคลควบคู่ไปกับกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ทาง

ด้านกลยุทธ์และวัตถุประสงค์องค์กร ประกอบด้วย หลักการที่ 6 วิเคราะห์โครงสร้างของธุรกิจ องค์กรควรพิจารณาถึงผลกระทบจากบริบททางธุรกิจที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อระดับความเสี่ยงในภาพรวมขององค์กร **หลักการที่ 7** กำหนดความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้ องค์กรควรระบุความเสี่ยงที่ยอมรับได้ เพื่อสร้าง รักษา และส่งเสริมความตระหนักถึงค่านิยม **หลักการที่ 8** ประเมินกลยุทธ์ในรูปแบบต่างๆ องค์กรควรประเมินเพื่อค้นหากลยุทธ์ทางเลือก และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อโปรไฟล์ความเสี่ยงขององค์กร **หลักการที่ 9** กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินธุรกิจ ในการกำหนดวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ องค์กรควรพิจารณาความเสี่ยงในระดับต่างๆ ซึ่งสอดคล้องและสนับสนุนกลยุทธ์ควบคู่ไปด้วย

ด้านเป้าหมายผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย หลักการที่ 10 ระบุความเสี่ยง องค์กรควรระบุความเสี่ยงที่ส่งผลต่อกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ **หลักการที่ 11** ประเมินความรุนแรง ความเสี่ยง องค์กรควรประเมินความรุนแรงของความเสี่ยง โดยประเมินว่าแต่ละปัจจัยเสี่ยงนั้นมีโอกาสที่จะเกิดมากน้อยเพียงใด และหากเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลกระทบต่อองค์กรรุนแรงเพียงใด **หลักการที่ 12** จัดลำดับความสำคัญของความ **หลักการที่ 13** ดำเนินการตอบสนองต่อความเสี่ยง องค์กรควรระบุและคัดเลือกวิธีการตอบสนองต่อความเสี่ยงต่างๆ **หลักการที่ 14** จัดทำภาพรวมความเสี่ยงขององค์กร

ด้านการทบทวนและปรับปรุง ประกอบด้วย หลักการที่ 15 ประเมินการเปลี่ยนแปลงที่มีสาระสำคัญ องค์กรควรระบุและประเมินการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งภายในกิจการและภายนอกกิจการ ที่อาจส่งผลกระทบต่อกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ทางธุรกิจที่สำคัญ **หลักการที่ 16** ทบทวนความเสี่ยงและผลการดำเนินงาน องค์กรควรทบทวนผลการดำเนินงานขององค์กร รวมถึงพิจารณา ทบทวนความเสี่ยงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง **หลักการที่ 17** หาแนวทางในการปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงขององค์กร องค์กรควรปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงองค์กรอยู่เสมอ โดยเฉพาะช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

ด้านสารสนเทศ การสื่อสาร และการรายงาน ประกอบด้วย หลักการที่ 18 ผลักดันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ องค์กรควรจัดให้มีสารสนเทศอย่างเพียงพอ เหมาะสมและทันต่อเวลา องค์กรอาจใช้กระบวนการวิเคราะห์กลุ่มข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อค้นหารูปแบบความสัมพันธ์ของสิ่งเชื่อมโยง ข้อมูลเข้าไว้ด้วยกันนำไปสู่การระบุและจัดการความเสี่ยงได้ดีขึ้น **หลักการที่ 19** สื่อสารข้อมูลความเสี่ยง องค์กรควรสื่อสารข้อมูลการบริหารความเสี่ยงองค์กรผ่านช่องทางการติดต่อต่างๆ ข้อมูลการสื่อสารทั้งระดับบนลงล่าง และระดับล่างขึ้นบน การสื่อสารข้อมูลความเสี่ยงควรมีให้เพียงพอทั้งภายในและภายนอกองค์กร **หลักการที่ 20** รายงานความเสี่ยง วัฒนธรรม และผลการดำเนินงาน องค์กรควรรายงานความเสี่ยง วัฒนธรรมองค์กร และผลการดำเนินงานในทุกระดับให้ครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร

บรรษัทภิบาล หรือการกำกับดูแลกิจการ บริษัทสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทั้งตนเองและสังคมได้อย่างยั่งยืน โดยต้องมีการวางโครงสร้างและระบบการกำกับดูแลกิจการอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการกำกับดูแล การติดตาม และการประเมินผล เพื่อให้ทุกฝ่ายมีแนวปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันตามหลักพื้นฐานการกำกับดูแลกิจการที่ดี 5 ประการ ได้แก่ ความยุติธรรม คือ การปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียอย่างเท่าเทียมกัน ความโปร่งใส คือ ความชัดเจนไม่คลุมเครือที่ธุรกิจเปิดเผยไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางบวกหรือทางลบ ความซื่อสัตย์ คือ การแสดงถึงคุณธรรมที่สอดคล้องกับจริยธรรมที่ธุรกิจกำหนดไว้และปฏิบัติจริง ความรับผิดชอบ คือ หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามบทบาทที่ถูกกำหนดไว้ ภาระรับผิดชอบ คือ ความรับผิดชอบต่อการกระทำและการตัดสินใจใดๆ ที่อธิบายและชี้แจงได้ การดำเนินธุรกิจควรมีความสัมพันธ์และอยู่ภายใต้หลักพื้นฐานการกำกับดูแลกิจการที่ดี 5 ประการข้างต้น หากธุรกิจดำเนินงานโดยขาดซึ่งความยุติธรรม ความโปร่งใส หรือความซื่อสัตย์ อีกทั้งคณะกรรมการและฝ่ายบริหารทำหน้าที่อย่างขาดความรับผิดชอบ ย่อมจะส่งผลต่อการเติบโตของธุรกิจอย่างเลียงไม่ได้ เช่น การคัดเลือกคู่ค้าควรมีการกำหนดนโยบายและกระบวนการที่ชัดเจนและเป็นธรรม ไม่ฮั้วประมูล ไม่รับผลตอบแทนที่อาจส่งผลต่อการคัดเลือกคู่ค้า และเมื่อได้คู่ค้ามาแล้วก็ควรชำระเงินอย่างถูกต้องเป็นธรรม ในทางกลับกันหากคัดเลือกคู่ค้าโดยขาดความยุติธรรมหรือไม่โปร่งใส บริษัทอาจได้คู่

ค่าที่ไม่สามารถส่งมอบวัตถุดิบที่มีคุณภาพหรือส่งไม่ทันตามกำหนดเวลา ซึ่งส่งผลให้บริษัทมีต้นทุนเพิ่มสูงขึ้นไม่สามารถผลิตสินค้าและบริการให้แก่ลูกค้าได้ทัน หรือบางกรณีอาจถูกฟ้องร้องได้

นอกจากนี้ การดำเนินธุรกิจย่อมมีความเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียหลายกลุ่ม บริษัทจึงควรเข้าใจความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน แล้วจัดให้มีระบบและกระบวนการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบริษัทกับผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้สามารถเข้าใจและตอบสนองความคาดหวังเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่งคั่งและมั่นคงทางการเงินให้แก่กิจการในระยะยาว

ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory)

พัฒนาการของทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียมีพื้นฐานมาจากกรอบแนวคิดของ Barnard (1938) ในหนังสือเรื่อง The Functions of the Executive ที่นำเสนอมุมมองด้านบวกของผู้จัดการในการสนับสนุนความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งต่อมา Freeman (1984) สนับสนุนว่าผู้บริหารต้องสร้างความพอใจต่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของบริษัทซึ่งมีหลากหลายประกอบด้วย พนักงาน ลูกค้า ผู้ขาย ปัจจัยการผลิตองค์กรชุมชนในท้องถิ่น จึงกล่าวว่าผู้มีส่วนได้เสียคือกลุ่มและบุคคลผู้ซึ่งอาจมีผลต่อหรือได้รับผลกระทบจากความสำเร็จของภารกิจขององค์กร สอดคล้องกับ Post Lawrence and Weber (2002) ให้นิยามผู้มีส่วนได้เสียคือบุคคลหรือกลุ่มซึ่งมีผลกระทบ หรือได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจ นโยบายและการปฏิบัติขององค์กร ดังนั้นทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย จึงถูกนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการอธิบายถึงการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้เสียได้เห็นว่าคุณภาพให้มีความสำคัญต่อการจัดการความเสี่ยงอย่างจริงจัง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในงานวิจัยนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยใน 7 อุตสาหกรรม รวม 100 บริษัท กำหนดเงื่อนไขการคัดเลือกด้านระยะเวลาจดทะเบียนและการคงอยู่ของบริษัทระหว่างปี พ.ศ. 2559-2561 และมีบริษัทผ่านเกณฑ์เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา 88 บริษัทหรือ 264 ชุดข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยกระดาษทำการดัชนีวัดระดับการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Scoring Sheet) แบ่งข้อมูลการบริหารความเสี่ยงที่รวบรวมเป็น 5 หมวดใหญ่และ 20 หมวดย่อยหลักการ (สุรเดช จงวรรณศิริ, 2561 และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2561) ดัชนีวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลปรับปรุงจากงานวิจัยในอดีตของ Stephen Owusu-Ansah (1998) ไอลดา หนูตะพงค์ (2560) และ ทิพวรรณ สวัสดิ์ (2560) วัดระดับเนื้อหาด้วยวิธีวัดค่าคะแนนตามแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) และใช้สถิติเชิงพรรณนาในการสรุปข้อมูลพื้นฐานกลุ่มตัวอย่าง และใช้สถิติไคร้สแควในการเปรียบเทียบระดับความแตกต่างของ เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลในแต่ละอุตสาหกรรม

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1

ข้อมูลทั่วไปบริษัทกลุ่ม SET 100

ข้อมูล	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงเฉลี่ยระหว่างปี2559-2561	31.67	95.00	70.95	13.70
ขนาดของกิจการวัดจากสินทรัพย์รวมของกิจการ Natural โดยของสินทรัพย์รวม	1,954.06	3,045,763.47	290,551.36	658,827.18
อายุของกิจการ	2.00	43.00	18.78	11.75
ความสามารถในการทำกำไรวัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม(ROA)	-0.20	61.89	9.33	7.61
โครงสร้างเงินทุนวัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	0.03	8.90	2.09	2.19

หมายเหตุ: 88 บริษัท ปี 2559-2561 = 264 ชุดข้อมูล

ข้อมูลทั่วไป

จากการรวบรวมระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET 100 จำนวน 88 บริษัท ใน 7 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ เกษตรและอุตสาหกรรม ทรัพยากร เทคโนโลยี ธุรกิจการเงิน บริการ สินค้าอุตสาหกรรม และ อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง พบว่า ขนาดของกิจการ เมื่อวัดจากสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 3 ปี บริษัทที่มีขนาดของกิจการที่น้อยที่สุด 1,954.06 ล้านบาทอยู่ในกลุ่มธุรกิจบริการ บริษัทที่มีสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 3 ปีมากที่สุดอยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงินเท่ากับ 3,045,763.47 ล้านบาท อายุของกิจการ บริษัทที่ศึกษามีอายุกิจการเฉลี่ย 18.78 ปี ทั้งนี้อายุกิจการมีตั้งแต่ 2-43 ปี โดยบริษัทที่มีอายุของกิจการที่น้อยที่สุด 2 ปี มี 4 บริษัทในกลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง สำหรับบริษัทที่มีอายุมากที่สุด 43 ปีมี 4 บริษัทเช่นกันในกลุ่มการเงิน กลุ่มบริการ และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ความสามารถในการทำกำไร เมื่อวัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) พบว่าโดยเฉลี่ยบริษัทที่ศึกษามีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเฉลี่ยเท่ากับ 9.33 เท่า และมีการกระจายของอัตราผลตอบแทน คือมีค่าตั้งแต่ -0.2-61.89 เท่า ทั้งนี้มีบริษัทในกลุ่มบริการ 1 บริษัท มีอัตราผลตอบแทนสูงสุดคือ 61.89 เท่า โครงสร้างเงินทุน เมื่อวัดด้วยอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น พบว่าบริษัทในกลุ่มทรัพยากรมีสัดส่วนเงินทุนเป็นหนี้สินน้อยที่สุด 0.03 เท่า ในขณะที่บริษัทที่มีสัดส่วนเงินทุนเป็นหนี้สินมากที่สุด 8.90 เท่าจัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม

ตารางที่ 2

ค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแยกตามอุตสาหกรรม (ค่าเฉลี่ยปี 2559-2560)

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	อายุเฉลี่ยของบริษัท (ปี) (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	ค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยฯ (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง					
				น้อยมาก	น้อย	พอใช้	ดี	ดีมาก	ดีเลิศ
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	8	22 (11.40)	69.38 (15.17)	0	3	1	2	1	1
กลุ่มทรัพยากร	20	12 (8.83)	72.00 (11.96)	0	4	3	6	6	1
กลุ่มเทคโนโลยี	8	24 (5.77)	72.08 (11.37)	0	1	3	2	1	1
กลุ่มธุรกิจการเงิน	13	25 (15.85)	79.49 (12.25)	0	1	2	2	5	3
กลุ่มบริการ	21	18 (13.69)	63.02 (15.19)	4	3	6	5	3	0
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2	8 (0.71)	85.00 (11.79)	0	0	0	1	0	1
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	16	21 (13.54)	71.56 (11.03)	1	0	7	5	1	2
รวม (ร้อยละ)	88 (100)		70.95 (13.70)	5 (5.68)	12 (13.64)	22 (25.00)	23 (26.14)	17 (19.32)	9 (10.23)

หมายเหตุ: จำนวน (ร้อยละจาก 88 บริษัท)

ตารางที่ 3

การเปรียบเทียบเวอร์ชันมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงแยกรายอุตสาหกรรม

ปี	เวอร์ชันการเปิดเผย ข้อมูลการบริหาร ความเสี่ยง	กลุ่มเกษตรและ อุตสาหกรรม อาหาร	กลุ่ม ทรัพยากร	กลุ่ม เทคโนโลยี	กลุ่ม ธุรกิจการเงิน	กลุ่ม บริการ	กลุ่มสินค้า อุตสาหกรรม	กลุ่ม อสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง	รวม (ร้อยละ)	χ^2
2559	COSO	7	18	8	11	19	2	12	77 (87.5)	4.098
	COSO ERM 2004	1	2	0	2	2	0	4	11 (12.5)	
	COSO ERM 2017	0	0	0	0	0	0	0	0	
2560	COSO	6	16	8	10	20	2	11	73 (82.95)	7.395
	COSO ERM 2004	2	4	0	3	1	0	5	15 (17.05)	
	COSO ERM 2017	0	0	0	0	0	0	0	0	
2561	COSO	7	14	8	10	18	1	9	67 (76.14)	21.578*
	COSO ERM 2004	1	6	0	3	2	0	4	16 (18.18)	
	COSO ERM 2017	0	0	0	0	1	1	3	5 (5.68)	

หมายเหตุ: จำนวน (ร้อยละจาก 88 บริษัท) **ระดับนัยสำคัญ .01

ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามประเภทกลุ่มอุตสาหกรรม

ภาพรวมระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง พบว่า ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี พอใช้ และดีมาก จำนวน 23 บริษัท (ร้อยละ 26.14) 22 บริษัท (ร้อยละ 25.00) และ 17 บริษัท (ร้อยละ 19.32) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ทั้งนี้เมื่อจำแนกตามอุตสาหกรรม พบว่ามี 9 บริษัทมีระดับการเปิดเผยการบริหารความเสี่ยงในเกณฑ์ดีเลิศ คือ กลุ่มธุรกิจการเงิน จำนวน 3 บริษัท (ร้อยละ 23.08 ของจำนวนบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม) รองลงมาคือกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง จำนวน 2 บริษัท (ร้อยละ 12.50 ของจำนวนบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม) และกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม จำนวน 4 บริษัท (ร้อยละ 12.50, 12.50 และ 50.00 ของจำนวนบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม) ตามลำดับ

การเลือกใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

การเลือกใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตารางที่ 3) พบว่า เมื่อจำแนกการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงปี 2559-2561 ตามเวอร์ชันของมาตรฐาน 3 เวอร์ชัน คือ COSO, COSO ERM 2004 และ COSO ERM 2017 ซึ่งแต่ละเวอร์ชันเริ่มเผยแพร่ปี 2535 ปี 2547 และปี 2560 ตามลำดับ

ในปี 2559 บริษัทมีทางเลือกในการประยุกต์ใช้มาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง 2 เวอร์ชันคือ COSO และ COSO ERM 2004 พบว่าจาก 88 บริษัท มี 77 บริษัทหรือร้อยละ 87.50 ประยุกต์ใช้ COSO มีเพียง 11 บริษัทหรือร้อยละ 12.50 ที่ประยุกต์ใช้ COSO ERM 2004 และจากการเปรียบเทียบการใช้พบว่าไม่มีเวอร์ชันที่ใช้ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

ในปี 2560 เป็นช่วงที่มีการพัฒนารูปแบบการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงเวอร์ชันใหม่คือ COSO ERM 2017 พบว่าจาก 88 บริษัท มี 4 บริษัทเลื่อนมาประยุกต์ใช้ COSO ERM 2004 หรือร้อยละ 17.05 ที่เหลือ 73 บริษัทหรือร้อยละ 82.95 ยังคงใช้มาตรฐานเดิมในการเปิดเผยข้อมูล และมาตรฐาน COSO ERM 2017 ที่เพิ่งออกใหม่ไม่มีบริษัทใดเลือกใช้ ทั้งนี้เมื่อจำแนกการปรับเปลี่ยนเวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลข้างต้น พบว่า อุตสาหกรรมที่ไม่มีการปรับเปลี่ยนเวอร์ชันเลยคือ กลุ่มเทคโนโลยีและสินค้าอุตสาหกรรม ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการปรับเปลี่ยนมากที่สุด 3 อันดับแรกเมื่อเทียบกับจำนวนบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมคือ กลุ่มทรัพยากร (1 บริษัทหรือร้อยละ 10.00) รองลงมาคือ กลุ่มการเงิน (2 บริษัทหรือร้อยละ 7.69) และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (1 บริษัทหรือร้อยละ 6.25) ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าบริษัทในกลุ่มบริการจำนวน 1 บริษัทปรับเปลี่ยนการใช้จากเวอร์ชัน COSO ERM 2004 กลับมาเป็น COSO เหมือนเดิม และจากการเปรียบเทียบการใช้พบว่าไม่มีเวอร์ชันที่ใช้ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติเช่นเดียวกับปี 2559

หลังจากที่มีการเผยแพร่มาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2017 ในปี 2560 ต่อมาในปี 2561 พบว่า มาตรฐานฉบับล่าสุดยังไม่ได้ได้รับความนิยมเท่าที่ควรมี 3 กลุ่มอุตสาหกรรมนำร่องเท่านั้นที่ปรับใช้เวอร์ชันนี้ คือ กลุ่มอุตสาหกรรม (1 บริษัทหรือร้อยละ 50.00) กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (3 บริษัทหรือร้อยละ 18.75) และกลุ่มบริการ (1 บริษัทหรือร้อยละ 4.76) ตามลำดับ ในขณะที่เวอร์ชัน COSO ยังคงได้รับความนิยมเหมือนเดิมมี 67 จาก 88 บริษัท (ร้อยละ 76.14) ยังคงใช้มาตรฐานดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงเป็นที่น่าสังเกตว่าบริษัทในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรจำนวน 1 บริษัทปรับเปลี่ยนการใช้จากเวอร์ชัน COSO ERM 2004 กลับมาเป็น COSO เหมือนเดิม ผลจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเลือกใช้พบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยยะสำคัญ ($\chi^2 = 21.578, p = .043$)

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับวัตถุประสงค์ และอภิปรายผลการศึกษาเปรียบเทียบงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทกลุ่ม SET 100 มีค่าเฉลี่ยรวม 70.95 คะแนน อยู่ในระดับดี การเลือกประยุกต์ใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมีความหลากหลาย แต่เวอร์ชันที่ใช้มากที่สุด COSO และ COSO ERM 2004 เนื่องจากเป็นเวอร์ชันที่มีการใช้มานาน ผลการเปรียบเทียบพบความแตกต่างการเลือกใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในแต่ละอุตสาหกรรม ผลการศึกษาสรุปได้ว่าการเลือกใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงมาจากระยะเวลาการนำมาใช้

อย่างไรก็ตามการเลือกประยุกต์ใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมีความหลากหลาย เมื่อพิจารณาการเลือกประยุกต์ใช้เวอร์ชันการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบกับการระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากการความสอดคล้องกันและสัมพันธ์กันของ การบริหารความเสี่ยง กับการกำกับดูแลกิจการ และการควบคุมภายใน ซึ่งการบริหารความเสี่ยงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการกำกับกิจการ (Mikes, 2009) การกำกับดูแลกิจการเป็นภาพรวมของการให้ความเชื่อมั่นว่ากิจการจะมีการบริหารงานที่ดี เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันนำไปสู่การเจริญเติบโตและเพิ่มมูลค่าให้กับผู้ถือหุ้นในระยะยาว และคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นประกอบ ซึ่งการบริหารความเสี่ยงในองค์กรเป็นวิธีการหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น กระบวนการดำเนินธุรกิจกับหลักปฏิบัติ 8 ข้อภายในกรอบ CG Code หลักปฏิบัติที่ 6 กำหนดให้กิจการดูแลให้มีระบบการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่เหมาะสม เป็นกระบวนการดำเนินธุรกิจ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการ และเปิดเผยข้อมูล (กุลยา จันทะเดช, 2561) การบริหารความเสี่ยงองค์กรเกี่ยวข้องกับหลักการควบคุมภายใน เนื่องจากการ

ควบคุมภายในเป็นกระบวนการในการรับประกันว่าองค์กรจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ หลักการบางประการเกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง อย่างไรก็ตามแนวคิดการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิด COSO ERM 2017 และ COSO ERM 2004 แตกต่างกันบางองค์ประกอบแต่ทฤษฎีเชื่อมโยงกัน (จุฑามาน สิทธิผลวนิชกุล, 2561)

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าเวอร์ชันที่นิยมใช้ในการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงเป็นเวอร์ชันที่มีการใช้มาอย่างยาวนาน นั่นคือทางองค์กรมีความพร้อมด้านข้อมูลในขณะที่บุคลากรมีความชำนาญในการจัดทำ ดังนั้นหากทางบริษัทที่สนใจจะเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงซึ่งเป็นประเด็นการเปิดเผยโดยสมัครใจ บริษัทควรศึกษาความพร้อมขององค์กรและระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล เนื่องจากแต่ละเวอร์ชันมีจุดแข็งในมุมมองที่ต่างกัน

2. เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจเป็นทางเลือกของบริษัทในการปฏิบัติมิได้บังคับโดยกฎหมาย อย่างไรก็ตามทางตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยังคงมุ่งหวังให้บริษัทมีการบริหารงานตามหลักบรรษัทภิบาล ดังนั้นเพื่อจูงใจให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงโดยสมัครใจตามเวอร์ชันมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม ทางตลาดหลักทรัพย์ฯ ควรให้ความช่วยเหลือในเชิงนโยบายด้านการจัดทำรูปแบบและจัดอบรมการจัดทำการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงโดยสมัครใจ เพื่ออำนวยความสะดวกการนำมาตราฐานฯ ไปปฏิบัติในโอกาสต่อไป

3. เนื่องจากงานวิจัยปัจจุบันมุ่งเน้นการนำเสนอข้อมูลตัดช่วงเวลาเพียง 3 ปี จำเพาะกลุ่มตัวอย่างบริษัท SET100 และรวบรวมข้อมูลโดยดัชนีการเปิดเผยข้อมูล ดังนั้นข้อมูลที่ได้รับจะสะท้อนผลการวิจัยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เลือกภายใต้ระยะเวลาการศึกษาที่กำหนด รวมถึงด้วยเครื่องมือการเก็บข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณคือระดับคะแนนที่ได้รับในดัชนีการเปิดเผยข้อมูล งานวิจัยในอนาคตสามารถขยายขอบเขตไปเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพข้อมูลการบริหารความเสี่ยงที่เปิดเผยและอาจขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่างบริษัทจะเป็ยนและระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล จะให้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนของวิทยานิพนธ์เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) หลักสูตร บัญชีมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้วิจัยขอขอบคุณ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สำหรับการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาปีงบประมาณ 2562

เอกสารอ้างอิง

- กุลยา จันทะเดช. (2561). หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี พ.ศ. 2560. *วารสารวิชาชีพบัญชี*. 14(41), 73-93. (2561).
- จุฑามน สิทธิผลวนิชกุล. (2561). แนวทางการบริหารความเสี่ยงองค์กร. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 14(42), 111-124. (2562).
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การบริหารความเสี่ยง. สืบค้น 1 เมษายน 2562, จาก <http://www.set.oc.th>.
- ทิพวรรณ สวัสดิ์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงกับการตกแต่งกำไร กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ภาควิชาการบัญชี, คณะวิทยาการจัดการ สงขลานครินทร์.
- ปิยวดี ไชวิฑูรกิจ. (2651). COSO ERM 2017กรอบการบริหารความเสี่ยงใหม่ ไฉไลกว่าเดิม. *ประกันภัย*, 33(138),12-16. สืบค้น 22 กรกฎาคม 2562, จาก https://www.tgia.org/uplond/book_file/204/book_file204.pdf
- ภณิดา วรทวีธำรง. (2561). ความสอดคล้องของการบริหารความเสี่ยงตามหลัก COSO ERM 2017 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. สาขาบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มนอชัย สุตจิตตร. (ม.ป.พ.). *การบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรตามกรอบ COSO-ERM: 2017*. สืบค้น 22 กรกฎาคม 2562, จาก https://www.manochai.com/wp-content/uploads/ERM-2017/New_ERM_2017_1
- สุรเดช จอจวรรณศิริ. (2561). *บริหารความเสี่ยงด้วย COSO ERM 2017*. สืบค้น 22 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.trisacademy.com/articles-and-knowledge/coso-erm-coso-2017/>
- ไอลดา หนูตะพงค์. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษากลุ่มบริษัทอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ภาควิชาการบัญชี, คณะวิทยาการจัดการ สงขลานครินทร์.
- Elzahar, H., Hussainey, K. (2012), Determinants of narrative risk disclosures in UK interim reports. *The Journal of Risk Finance*, 13 (2), 133-147.
- Farrell, K.,Gallagher, Ronan. (2015), The Valuation Implications of Enterprise Risk Management Maturity. *The Journal of Risk and Insurance*, 82(3), 625–657.

- Ho, S.S.M., Wong, K. S. (2001) A study of the relationship between corporate governance structures and the extent of voluntary disclosure. *Journal of International Accounting, Auditing & Taxation*. 10, 139-156.
- Mikes, A. (2009). Risk management and calculative cultures. *Management Accounting Research*, 20(1), 18-40.
- Pipatanasen, A., and Srijunpetch, S. (2017). Respose of the Stock Exchange of Thailand on Corporate Governance, Earnings Quality and Auditors. *Journal of Accounting Profession*, 13(40), 22-31.